

Års redovisning 2019

Händelserna är förstas ett litet, litet urval av allt som hände i Härryda kommun under 2019.

Fler bostäder i Hindås

I hjärtat av Hindås står 24 hyresrätter med god tillgänglighet klara och i bottenplan flyttar Hindåsträffen in.

Ny politisk organisation och nytt kommunalråd

Vid årsskiftet sjösätts en ny politisk organisation som bland annat innebär att kommunstyrelsen får sällskap av välfärdsnämnden. Maria Kornevik Jakobsson (C) blir nämndens ordförande och kommunens tredje kommunalråd.

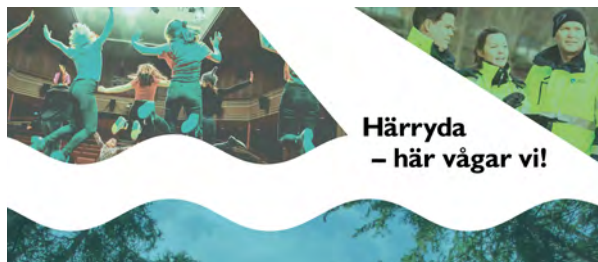
Byggstart för arena i Mölnlycke

I september tas första spadtaget vid Mölnlycke fabriker och 2021 ska kommunens största arena stå klar.

Skogslek i Wendelsberg

I november invigs "Skogsleken" i samarbete med Göteborgs Insjörkie. Det fina hantverket är gjort av återvunnet trä från kommunen och alla leksugna är välkomna.

Härryda – här vågar vi!

Nu har vi en vision!

Året avslutas med att fullmäktige klubbar Härryda kommuns vision. Visionen ska peka ut riktningen för kommunens utveckling och finnas med som grund för politikernas och förvaltningens prioriteringar och beslut framöver.

Konst i storformat

Härryda kommun deltar i konstprojektet Artscape Saga och under sommaren växer färgstarka målningar fram vid Hindås skola och på Hulebäcksgymnasiets och Rävlandaskolans fasader.

På väg mot
**Sveriges bästa
företagsklimat**

Uppåt för företagsklimatet

I Svenskt Näringslivs årliga ranking av kommunernas företagsklimat klättrar Härryda till en tiondeplats – några kliv närmare målet att bli Sveriges bästa näringslivskommun!

Rekordstor investering

I februari klubbar fullmäktige den största satsningen hittills på kommunal infrastruktur: 547 miljoner investeras för att säkra tillgången på dricksvatten och hanteringen av avloppsvatten.

**Resultat:
141 miljoner
kronor**

Kommunkoncernen – Härryda kommun, Härryda Energi, Förbo och Landvetter Södra – redovisar ett starkt resultat på 141 miljoner kronor. Av dessa är 111 miljoner Härryda kommuns resultat, vilket motsvarar fyra procent av omsättningen på 2,9 miljarder kronor. 40 miljoner kommer från försäljning av mark till dels industriområden, dels till bostäder i Landvetter, Mölnlycke och Hindås. 49 miljoner beror på lägre kostnader för pensioner och löner. Resultatet belastas bland annat av högre kostnader för försörjningsstöd, placeringar av barn och unga samt relationsvård. Soliditeten är 31 procent och har stärkts med tre procentenheter från 2018.

Läs mer på sidan 17

**Vi är
37 977
invånare**

Antalet invånare vid årsskiftet är 37 977 personer. Under året ökar vi med 0,5 procent. Invånarnas medelålder är 39 år, jämfört med rikets 41 år. Arbetslösheten i kommunen är 3,5 procent, jämfört med 7,4 procent i riket.

Läs mer på sidan 9

Händelserna är förstas ett litet, litet urval av allt som hände i Härryda kommun under 2019.

EU-val med valdeltagande i topp

I maj är det val till Europaparlamentet. I Härryda kommun får Moderaterna, Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna flest röster och vårt valdeltagande är högst i Västsverige: 61,7 procent.

Avsiktsförklaring för Landvetter Södra

I september antas avsiktsförklaringen med sex utvalda byggaktörer som ingår i konsortiet för utvecklingen av Landvetter Södra etapp 1.

Fortsatt stark ekonomi i anpassad kostym

2019 var ännu ett starkt år med bra verksamhetsresultat och god ekonomi. Det målmedvetna arbetet för att återta toppplaceringen som Sveriges bästa näringslivskommun gav oss en tiondeplats.

Arbetet med ett nytt äldreboende i extern regi i Mölnlycke fortsatte med oförminskad energi.

Det långsiktiga hållbarhetsarbetet Agenda 2030 började ta form och arbetet fortsätter utifrån beslutade prioriteringar.

I grundskolan stärkte vi resultaten både vad gällde prestationerna och nöjdheten bland elever och vårdnadshavare.

Satsningar på idrott och föreningsliv märktes genom byggprojektet Wallenstam Arena och avstampet för en gymnastik- och trampolinhall i Mölnlycke fabriker.

En global inbromsning i ekonomin påverkar även vår kommun. Inför 2020 har vi därför minskat våra kostnader med drygt 40 miljoner kronor. Arbetet med kostnadsanpassningar i verksamheten har redan gett effekt och gör att Härryda kommun står ekonomiskt väl rustat inför framtiden.

Peter Lönn
kommundirektör

Årets konsumentkommun!

I oktober utses Härryda till Årets konsumentkommun. Vi är bäst i landet när det gäller stöd och service till konsumenter visar en granskning som Råd & Rön och Sveriges Konsumenter gjort.

Så här fördelas 2,9 miljarder kronor

Vi har 2 917 anställda

Vid årsskiftet är antalet tillsvidareanställda i kommunkoncernen 2 917 personer. Av dessa arbetar 2 856 personer i Härryda kommun, varav 54 procent arbetar inom sektorn för utbildning och kultur och 29 procent inom socialtjänsten. Personalkostnaderna utgör 60 procent av kommunens kostnader.

Läs mer på sidan 22

God ekonomisk hushållning är viktigt. Med det menar kommunfullmäktige att vi ska medverka till att varje generation tar ansvar för sin konsumtion av kommunal verksamhet och efterlämnar miljömässiga, sociala och ekonomiska förutsättningar som är minst lika goda som vid övertagandet.

Läs mer på sidan 15

Vi investerar

Under året investerar kommunkoncernen 414 miljoner kronor. Av dessa investerar Härryda kommun 212 miljoner i bland annat nya ledningar för vatten och avlopp, vattenverk, skolor, idrottshallar samt gator och vägar.

Läs mer på sidan 67

Vi tar ansvar

Årsredovisningen
är kommunstyrelsens
rapport till kommunfullmäktige
för verksamhetsåret 2019.

Den vänder sig också till
externa intressenter
i form av kommuninvånare,
kreditgivare, leverantörer
och andra offentliga
myndigheter.

**En kortversion av
årsredovisningen skickas ut
till alla hushåll och företag
i Hälaryda kommun.**

INLEDNING		VERKSAMHETSREDOVISNING	
Kommunstyrelsens ordförande	4	Verksamhetsredovisningen omfattar förvaltningens sektorer. Inom varje sektor beskrivs årets viktigaste händelser, måluppfyllelse samt ekonomi. Här redovisas dotterbolagen samt kommunens Agenda 2030 arbete.	
Välståndsnämndens ordförande	5	Politisk organisation	42
FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE		Kommunledning och stödfunktioner	44
Förvaltningsberättelsen utgör en sammanfattning av årsredovisningen, med fokus på väsentliga delar av kommunens ekonomi och verksamhet.		KOMMUNSTYRELSEN	
Översikt över verksamhetens utveckling	6	Samhällsbyggnad – Skattefinansierad verksamhet	46
Den kommunala koncernen	7	– Avgiftsfinansierad verksamhet avfall	48
Viktiga förhållanden för resultat och ekonomisk ställning	9	– Avgiftsfinansierad verksamhet vatten	49
Händelser av väsentlig betydelse	12	– Exploatering av mark och bostäder	50
Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten	13	Teknik och förvaltningsstöd	51
God ekonomisk hushållning	15	VÄLFÄRDSNÄMNDEN	
Ekonomisk ställning	17	Utbildning och kultur	53
Balanskravsresultat	21	Socialtjänst	57
Väsentliga personalförhållanden	22	DOTTERBOLAGEN	
Förväntad utveckling	25	Härryda Energi AB	60
Jämförelser – Kvalité	27	Förbo AB	61
– Finansiell profil	29	Landvetter Södra Utveckling AB	62
RÄKENSKAPER		AGENDA 2030	
Räkenskaper består av resultaträkning, kassaflödesrapport samt balansräkning med noter. Här beskrivs även redovisningsprinciper.		Agenda 2030	
Resultaträkning	32	63	
Kassaflödesrapport	32	DRIFT- OCH INVESTERINGSREDOVISNING SAMT EXPLOATERINGSREDOVISNING	
Balansräkning	33	Här visas en sammanställning över driftredovisningen fördelat per nämnd sektor och enhet med budget, utfall och budgetavvikelse. En sammanställning över investeringar och exploateringsprojekt redovisas.	
Noter	34	Driftredovisning	66
Upplysning om redovisningsprinciper	40	Investeringsredovisning	67
		Exploateringsredovisning	69
		ÖVRIGT	
		Begreppsförklaring för räkenskaper och ekonomisk ställning	70
		Revisionsberättelse	71

Kommunstyrelsens ordförande Per Vorberg om 2019

Tack vare ett gemensamt arbete med politiska prioriteringar och förvaltningens åtgärder för att nå en budget i balans, tillsammans med finansiella poster, så blev vårt ekonomiska resultat drygt 110 miljoner kronor för 2019. Det innebär att vi når de finansiella målen, vilket är grunden för att vi ska kunna fortsätta utveckla Härryda och ta vår del i ansvaret för regionens utveckling. Vi har god kontroll på ekonomin, men vi behöver även fortsättningsvis göra nödvändiga prioriteringar.

2019 är första året med vår nya politiska organisation och styrmodell som kommunfullmäktige beslutat om. Vi har numera två nämnder där den nya är välfärdsnämnden som ansvarar för den kommunala verksamheten inom utbildning, socialtjänst, kultur och fritid. Välfärdsnämnden ska också följa upp resultat och kvalitet för de som använder sig av andra utförare än kommunen.

Kommunstyrelsen har fortfarande helhetsansvaret enligt kommunallagen, och som nämnd ansvarar för bland annat ekonomi, samhällsbyggnad, personal, fastighet, upphandling, markförsäljning med mera.

Bostadsbyggandet har börjat sätta igång, även om tillväxten under 2019 varit extremt låg. Vi nådde inte målet på en befolkningsökning på lägst 1,5 procent, vilket kan ge negativa ekonomiska konsekvenser framöver.

Under året har kommunfullmäktige beslutat om en vision för kommunen: "Härryda – här vågar vi" med ledorden mod, nytänkande och handlingskraft. Visionen speglar att Härryda är en kommun i framkant som inte bara lyfter kommunen utan även bidrar till Göteborgsregionens utveckling.

Härryda är en bra kommun och vi har goda förutsättningar att uppnå vår ambitionsnivå med bostadsbyggande, hög kvalitet i skola och välfärd och Sveriges bästa näringslivsklimat. Utvecklingsarbetet med att kommunen ska vara en serviceorganisation för kommuninvånare och näringsliv, samt en attraktiv arbetsgivare fortsätter. Därför arbetar vi ständigt med förbättringar i arbetssätt, styrning, ledning och engagemang.

Tack alla som anstränger sig för att bidra till att Härryda fortsätter vara en attraktiv kommun.

Per Vorberg (M)

kommunstyrelsens ordförande

Välståndsnämndens ordförande Maria Kornevik Jakobsson om 2019

Det har varit ett spännande första år med välståndsnämnden som ansvarar för utbildning, kultur och fritid samt socialtjänstens områden. Att politiken kommer närmare verksamheterna har varit ett av målen för den nya organisationen och vi är på rätt väg.

Under året har välståndsnämndens presidium besökt många verksamheter och det kommer vi att fortsätta med. Att få inblick och möta drivna lärare, rektorer och annan personal ute på skolor skapar perspektiv och orientering i de beslut som politiken tar.

Härryda kommun har som målsättning att ha Sveriges bästa skola och där tror jag att en lugn och trygg arbetsmiljö är en av nycklarna för att nå dit. En väl fungerande skola ger människor möjlighet att själva forma sina liv och få arbete – vilket på sikt skapar förutsättningar för ett hållbart samhälle.

Den finansiella situationen i vår omvärld påverkar även vår kommuns ekonomi och våra möjligheter att utveckla verksamheterna. För att vi ska fortsätta vara en attraktiv kommun där invånare, medarbetare och företagare trivs måste vi ta ansvar för, prioritera och möta de utmaningar som vi har framför oss – både verksamhetsmässigt och finansiellt.

Härryda kommun har också som målsättning att ha Sveriges lägsta arbetslöshet. För att lyckas krävs att vi skapar förutsättningar för integration av nyanlända och ensamkommande barn och unga. Under 2020 fortsätter vi därför arbetet med att hjälpa människor att etablera sig på arbetsmarknaden och bli självförsörjande. En stor del av det arbetet sker inom den nya verksamheten Härryda framtid.

Våra framtida utmaningar ligger i att fortsätta utvecklas i positiv riktning, satsa på skolan, fritidsaktiviteter för alla, minska arbetslösheten, minimera behovet av försörjningsstöd samt få fram bostäder för äldre i olika boendeformer.

Jag är stolt över våra medarbetares arbetsinsatser och de goda resultaten vi har i våra verksamheter. Tillsammans gör vi Härryda kommun ännu bättre!

Maria Kornevik Jakobsson (C)
Välståndsnämndens ordförande

Översikt över verksamhetens utveckling

Härryda kommunkoncerns finansiella utveckling har de senaste fem åren varit god. Så även utvecklingen för kommunen som svarar för 90 procent av koncernens omsättning.

För att få en bild av kommunens och koncernens ekonomiska ställning, redovisas över en femårsperiod mått från resultaträkning, kassaflödesanalys samt balansräkning.

Mnkr, där inget annat anges	2019	2018	2017	2016	2015
DEN KOMMUNALA KONCERNEN					
Verksamhetens intäkter	948,6	922,2	900,5	875,4	747,8
Verksamhetens kostnader	-2 760,5	-2 721,2	-2 604,7	-2 472,3	-2 263,6
Årets resultat	140,9	63,3	119,9	143,7	131,6
Soliditet inkl pensionsförpliktelser före 1998	32%	30%	30%	30%	29%
Soliditet exkl pensionsförpliktelser före 1998	44%	43%	44%	45%	47%
Nettoinvesteringar	436,6	337,6	504,3	524,0	402,3
Självfinansieringsgrad	75%	73%	57%	57%	69%
Långfristig låneskuld	1 899,5	1 806,5	1 680,3	1 461,4	1 184,0
Antal tillsvidareanställda	2 917	2 958			
KOMMUNEN					
Folkmängd	37 977	37 802	37 412	37 108	36 651
Kommunal skattesats	20,62	20,62	20,62	20,62	20,62
Verksamhetens intäkter	643,8	616,8	608,3	593,8	479,7
Verksamhetens kostnader	-2 587,2	-2 541,9	-2 431,5	-2 301,8	-2 093,8
Årets resultat	110,7	31,0	93,5	118,1	111,2
Skatteintäktsutveckling	5,0%	2,3%	5,4%	5,4%	4,6%
Nettokostnadsutveckling *	0,4%	5,1%	9,1%	5,8%	4,7%
Nettokostnadsandel inkl finansnetto	95%	99%	95%	94%	94%
Soliditet inkl pensionsförpliktelser före 1998	31%	28%	29%	28%	26%
Soliditet exkl pensionsförpliktelser före 1998	49%	48%	50%	52%	53%
Nettoinvesteringar	211,9	214,6	299,2	333,7	288,2
Självfinansieringsgrad	113%	74%	71%	69%	75%
Långfristig låneskuld	881,4	868,2	763,0	666,1	444,4
Antal tillsvidareanställda	2 856	2 899	2 828	2 748	2 705

* exkl jämförelsestörande poster samt slutredovisning av exploatering

Ekonomiska begrepp **Soliditet** Eget kapital i relation till de totala tillgångarna. Avspeglar kommunens finansiella styrka på lång sikt.

Självfinansieringsgrad Anger hur mycket av årets investeringar som finansieras av egna medel.
Resultat efter finansnetto exkl avskrivn/nettoinvesteringar

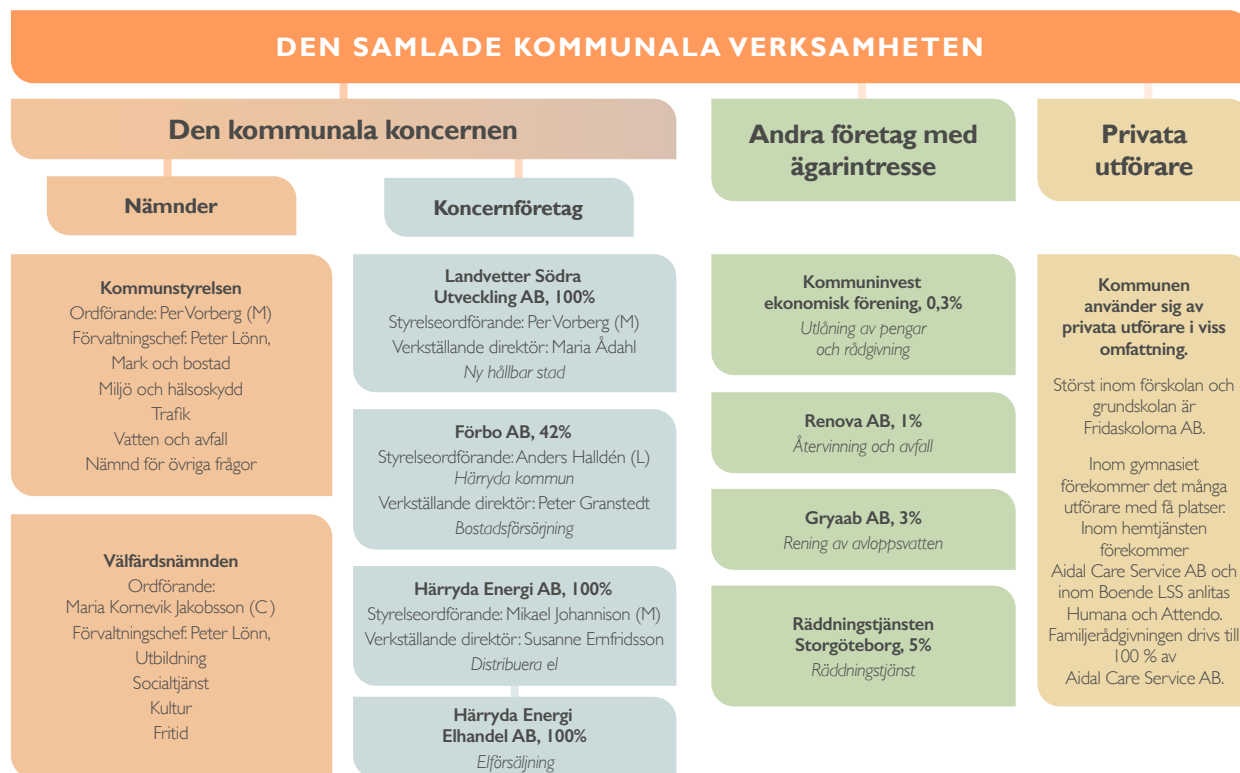
Finansnetto Skillnaden mellan finansiella intäkter och finansiella kostnader, huvudsakligen räntor.

Nettokostnadsandel inkl finansnetto Nettokostnad inkl finansnetto/skatteintäkter, generella statsbidrag samt utjämning.

Den kommunala koncernen

Kommunens samlade verksamhet kan visas med utgångspunkt från nedanstående bild. Den består av nämndsorganisationen inom den kommunala sektorn, kommunal- och samordningsförbund, tre kommunala koncernföretag samt väsentliga privata utförare. Cirka 90 procent av den samlade verksamheten utgörs av kommunen.

Politisk organisation i Härryda kommun

Från och med 2019 gäller en ny politisk organisation i Härryda kommun. En välfärdsnämnd ansvarar för verksamheterna inom utbildning, socialtjänst, kultur och fritid. Kommunstyrelsen ansvarar för samhällsbyggnadsfrågor och andra kommunövergripande frågor. De politiska beredningarna har ersatts av en fast beredning som har fokus på framtidens välfärd och samhällsutveckling.

Kommunfullmäktige är Härryda kommuns högsta beslutande organ och dess uppgifter framgår av kommunallagen. Fullmäktige beslutar i frågor av större vikt för kommunen såsom mål och riktlinjer för verksamheterna, budget, skatt och andra viktiga ekonomiska frågor. Fullmäktige ska även vara ett forum för idéer, debatt och information. I fullmäktige finns en fast beredning och tillfälliga beredningar vid behov. Ledamöterna, som representerar olika partier, utses genom allmänna val för en period på fyra år.

Valnämnden ska fullgöra kommunens uppgifter vid val till riksdagen, region- och kommunfullmäktige, val till Europaparlamentet samt folkomröstningar med mera. Kommunfullmäktige ska kontrollera att den kommunala

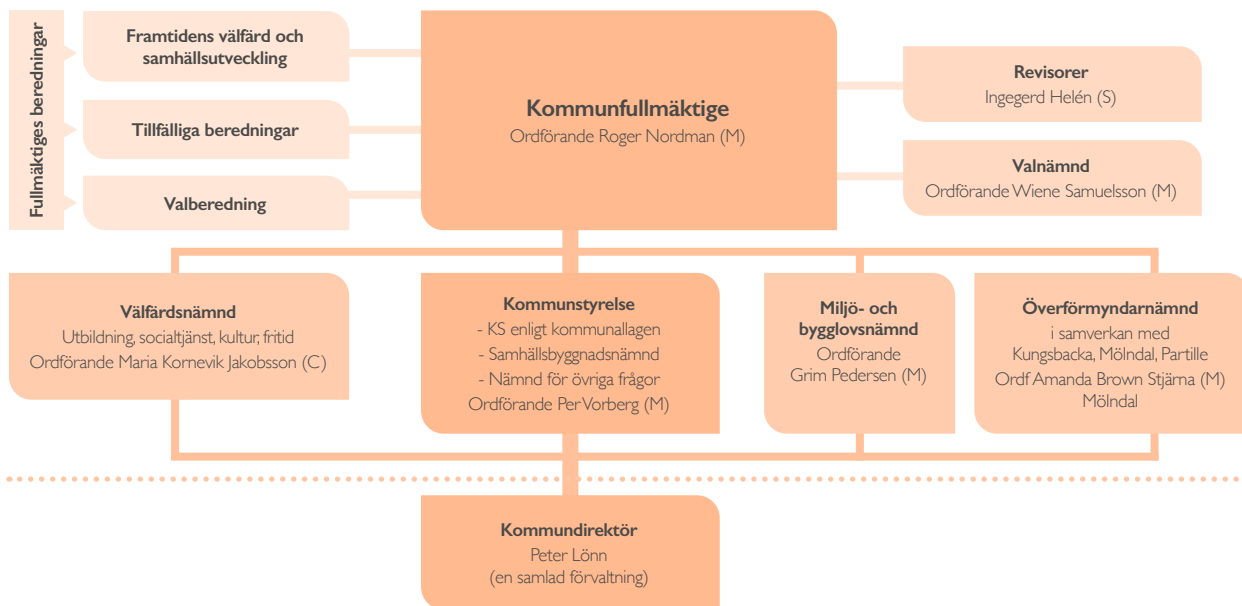
Mandatfördelning kommunfullmäktige

	2019–2022	2015–2018
Moderaterna	13	14
Liberalerna	4	5
Centerpartiet	4	3
Kristdemokraterna	2	2
Socialdemokraterna	10	11
Vänsterpartiet	2	2
Miljöpartiet	4	4
Kommunpartiet	2	1
Sverigedemokraterna	7	5
Sportpartiet	3	3
Oberoende ledamot	0	1
Totalt	51	51

I Härryda kommun styr Alliansen i samverkan med Sportpartiet. De har tillsammans 26 av de 51 mandatet i kommunfullmäktige.

verksamheten sköts på ett korrekt sätt. För detta arbete utser fullmäktige revisorer. Revisorerna är oberoende och granskar objektivt och självständigt kommunens alla verksamheter samt prövar om de bedrivs enligt god

Politisk organisation

revisionsse. I uppdraget ingår också att granska de kommunala bolagen och den kommunala stiftelsen

Kommunstyrelsen utses av kommunfullmäktige och ansvarar genom sin förvaltning för att fullmäktiges uppdrag verkställs och följs upp. Styrelsen har hand om samtliga verksamheter som fullmäktige beslutat att inte lägga på annan nämnd, bolag, stiftelse eller förening samt har ett helhetsansvar för kommunens verksamheter, utveckling och ekonomiska ställning. Styrelsen ska leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet, samt övrig kommunal verksamhet som bedrivs i kommunalförbund som kommunen är medlem i. Styrelsen ansvarar som nämnd för samhällsbyggnadsfrågor, teknik- och förvaltningsfrågor och andra kommunövergripande frågor. Kommunstyrelsen har ett ekonomiutskott.

Vårdsnämnden har det politiska ansvaret för utbildning, kultur och fritid, socialtjänst samt stöd och hjälp till individer och grupper. Nämnden är även kommunens social- och arbetslöshetsnämnd. Nämnden ansvarar genom sin förvaltning för att fullmäktiges uppdrag verkställs och följs

upp. Nämnden ska bland annat bedriva verksamhet så att invånarna sätts i centrum samt arbeta för kvalitetsutveckling och effektivisering. Därutöver fullgör vårdsnämnden de uppgifter som följer av delegation från kommunfullmäktige. Nämnden har ett myndighetsutskott.

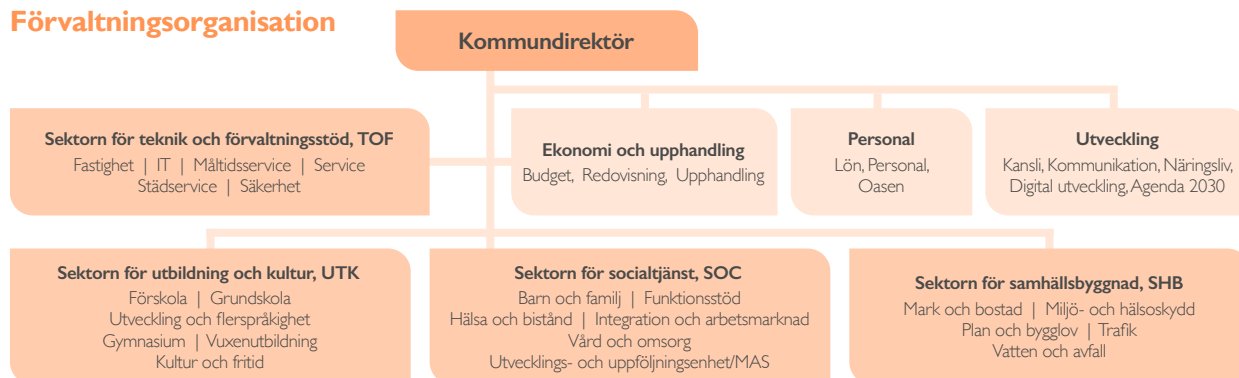
Miljö- och bygglovsnämnden ansvarar för myndighetsutövning inom miljö- och hälsoskyddsområdet och byggnadsområdet. De ska också lämna råd, upplysningar och information i frågor som rör nämndens verksamhet.

Överförmyndarnämndens uppgift att förhindra att personer, som inte själva kan ta tillvara sin rätt, ska drabbas av rättsförluster. Nämnden utövar tillsyn över förmyndare, gode män och förvaltare samt kontrollerar att de utövar sitt uppdrag på ett korrekt sätt.

Förvaltningsorganisation

Härryda kommun har en förvaltning bestående tre sektorer med fokus på kärnverksamheten (utbildning och kultur, socialtjänst, samhällsbyggnad), en sektor för stöd till kärnverksamheten (teknik och förvaltningsstöd) samt tre centrala stödfunktioner. Kommundirektören är förvaltningschef och kommunens högste tjänsteman. Varje sektor leds av en sektorschef. ■

Förvaltningsorganisation

Demografiska utmaningar

Ekonomisk osäkerhet i världen skapar också ekonomisk osäkerhet i Härryda kommun. Under 2019 ökade kommunens befolkning med 0,5 procent och antalet färdigställda bostäder var lägre än planerat. Även vår kommun står inför demografiska utmaningar när de äldre kommuninvånare blir fler samtidigt som de i arbetsför ålder inte ökar i samma takt.

Världen, Europa och Sverige

Kommunal verksamhet finansieras huvudsakligen av skatteintäkter och skatteintäktens storlek för den enskilda kommunen påverkas huvudsakligen av utvecklingen på riksnivå. Därför är världskonjunkturen lika viktig för Härryda som utvecklingen i den närmaste omgivningen. Globalisering, ny teknik, förändringar i klimat, demografi och värderingar ändrar kontinuerligt förutsättningarna för människor och samhällen i vår omvärld. Även om vissa geopolitiska frågor inte påverkat så mycket som befarat, som Brexit-frågan eller handelskonflikten mellan USA och Kina, finns det fortfarande osäkerhet kring dessa. Någon skarp ljusning för den globala investeringskonjunkturen är också svårt att tänka sig i närtid. Sannolikt kommer Härryda kommun, liksom andra kommuner, att uppleva de närmaste åren som ekonomiskt skakiga. Samtidigt finns ett behov av att rusta kommunen för att möta demografiska utmaningar i form av fler yngre och äldre invånare.

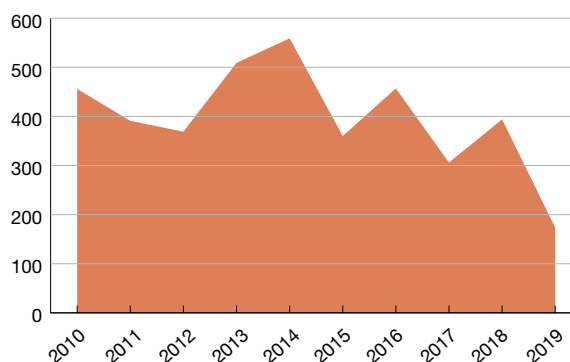
Befolkning och bostadsbyggande

Härryda kommuns befolkning uppgick till 37 977 personer vid årsskiftet 2019/2020. Under 2019 ökade befolkningen med 175 personer. Befolkningstillväxten har

under den senaste femårsperioden legat på en årlig ökning på cirka 1 procent. Utfallet för 2019 blev lägre, knappt 0,5 procent. Det är en lägre ökning än vad som har varit ambitionen och orsaken är huvudsakligen ovanligt låg omflyttning i det befintliga bostadsbeståndet samt få färdigställda bostäder. Årets befolkningsökning fördelas mellan flyttnings- och födelsenetto, 57 respektive 118 invånare.

Under femårsperioden 2015–2019 har det byggts 654 bostäder som omfattar 325 småhus och 329 i flerbostadshus. Under året färdigställdes 103 bostäder, vilket är

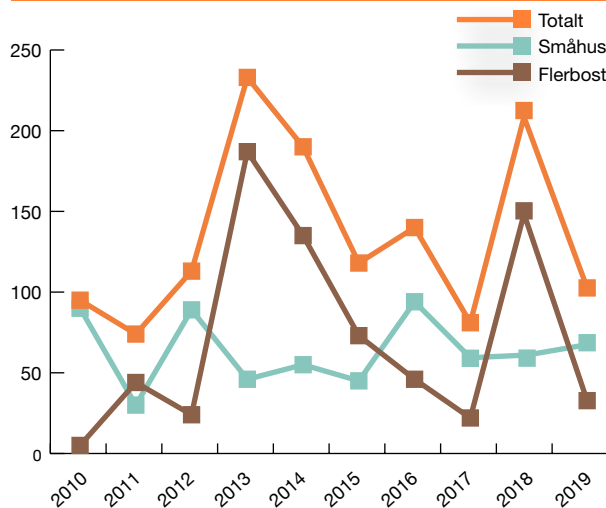
Årlig ökning av invånarantal 2010–2019

Härryda kommun är en kranskommun med relativt ung befolkning. Andelen invånare i åldersgrupperna 0–19 år är sju procentenheter högre än rikssnittet, samtidigt som andelen över 65 år är cirka fyra procentenheter lägre.

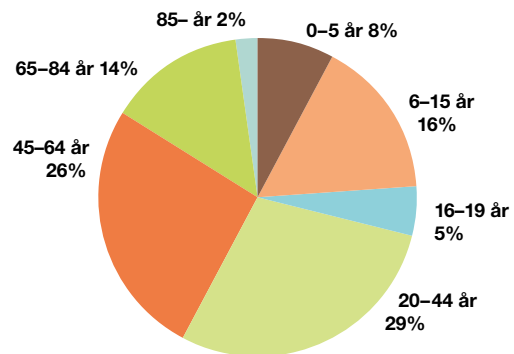
Antalet färdigställda bostäder 2010–2019

94 bostäder färre än föregående år. Enligt bostadsförsörjningsprogrammet beräknas det under perioden 2020–2024 att startas byggnation av nästan 3 000 bostäder. Beroende på bland annat konjunktursvängningar kan avvikelser i bostadsförsörjningsprogrammet vad gäller antalet verkliga byggstarter att uppstå. Andelen bostäder i flerbostadshus kommer att fortsätta att öka successivt i kommunen.

Härryda kommun är en kranskommun med relativt ung befolkning. Andelen invånare i åldersgrupperna 0–19 år är sju procentenheter högre än rikssnittet, samtidigt som andelen över 65 år är cirka fyra procentenheter lägre.

Åldersstruktur 2019

Invånarnas medelålder är 39 år, jämfört med 41 år i riket. Skillnaderna i åldersstruktur gör bland annat att kommunen har högre kostnader per invånare för förskola och utbildning men lägre kostnader för hemtjänst och äldreboende än genomsnittet. Kommunens invånare är välutbildade, 90 procent av befolkningen mellan 20 och 64 år har gymnasial utbildning. 48 procent av dessa har dessutom en eftergymnasial utbildning medan rikssnittet ligger på 41 procent. Invånarnas inkomster är cirka 14 procent högre än genomsnittet för resten av landet och högst i Västra Götalandsregionen.

Under året har Förbo ökat antalet lägenheter med 115, dock inga i Härryda kommun. Under året pågår nybyggnation av sammantaget 153 lägenheter på Säteriet i Mölnlycke och i Landvetter centrum.

Totala pensionsförpliktelser

776,8 mnkr varav kommunen 775,1 mnkr

Härryda kommun redovisar sedan 2006 enligt fullfundsmodellen och det betyder att hela pensionsskulden inklusive ansvarsförbindelsen redovisas i balansräkningen. Ingen del av pensionsåtagandet är externt placerad och finanspolicyn, som är antagen av kommunfullmäktige, anger att sådana placeringar kräver ett särskilt fullmäktigebeslut.

Långtidsprognosen för pensionsskulden visar att utbetalningarna under 40 år kommer att bli cirka 400 mnkr högre än kostnaden enligt fullfunderingsmodellen, vilket innebär i genomsnitt ett ökat likviditetsbehov på cirka 10 mnkr årligen. Bolagens pensionsåtagande säkras genom traditionell pensionsförvaltning.

Pensionsförpliktelser koncernen	Mnkr
Härryda kommun	775,1
Förbo AB	0,0
Härryda Energi AB	1,6
Landvetter Södra Utveckling AB	0,0
Summa pensionsförpliktelser koncernen	776,8
Pensionsförpliktelse kommunen	
Total pensionsförpliktelse i balansräkningen	775,1
varav avsättning inklusive särskild löneskatt	204,6
varav ansvarsförbindelse inklusive särskild löneskatt	570,5

Utifrån demografiska utmaningar

Kommunkoncernens kanske största utmaning är den demografiska utvecklingen de närmaste 10 åren. Befolkningen i riket kommer att öka inom alla åldersgrupper, men den största ökningen sker bland våra allra äldsta och allra yngsta invånare. En likartad utveckling kommer sannolikt att ske i Härryda kommun. Oavsett utvecklingen i den egna kommunen kommer utmaningen att bestå då kostnadsökningen kommer att utjämnas mellan kommunerna.

Samtidigt som andelen invånare över 80 år kommer att öka med nästan 50 procent kommer andelen som är i arbetsför ålder enbart att öka med 5 procent. Utmaningen ligger såväl i att finansiera de förändrade behoven som att förse verksamheten med personal. Sannolikt kommer denna utveckling att kräva både prioriteringar, förändrat arbetssätt och ny finansiering.

Utifrån finansiella risker och riskhantering

Den av fullmäktige beslutade finanspolicyn innehåller riktlinjer och regler i form av riskmandat och limiter för finansverksamheten inom kommunen och de helägda bolagen. Finanspolicyn för kommunen och Härryda Energi har i allt väsentligt följts. Koncernens långfristiga upplåning uppgår till 1 718 mnkr, fördelat på Härryda kommun, Härryda Energi samt 42 procent av Förbo långfristiga skulder. För Härryda Energi har kommunen gått in i borgen. Inga borgensåtaganden har gjorts för Förbo. Med tanke på tillgångssidan bedöms risken av skuldsättningen vara låg. ■

Näringsliv – förutsättning för en stark kommun

Härryda kommun har som mål att vara Sveriges bästa näringslivskommun. 2019 placerade sig Härryda kommun på plats 10 av 290 kommuner i Svenskt Näringsliv ranking av företagsklimatet.

Under året har kommunfullmäktige antagit ett näringslivsstrategiskt program för perioden 2019–2035. Fokusområden för Härryda kommun är: kompetensförsörjning, kommunens attraktionskraft, infrastruktur, markfrågan, företagsklimat och innovationskraft. En handlingsplan finns upprättad för att nå målet att varaktigt vara Sveriges bästa näringslivskommun.

I kommunen finns 3 954 aktiva företag, vilket är en ökning med 105 företag jämfört med 2018. Totalt finns 16 594 arbetstillfällen inom kommunens gränser. Under 2014–2018 har antalet arbetstillfällen i kommunen ökat med 16 procent.

Närmare hälften av alla företag i kommunen är enskilda näringsidkare och de flesta i denna grupp har inga anställda. Den största arbetsgivaren är Härryda kommun och den största arbetsplatsen är Landvetter flygplats. I kommunen finns flera privata företag där antalet med-

arbetare överstiger 200 som till exempel UniCarriers, Arcam, Cochlear och Emerson.

Drygt 430 olika branscher finns representerade i kommunen och tack vare detta rankas Härryda kommun som den 20:e minst sårbara kommunen i Sverige.

Cirka 13 000 invånare lämnar varje dag Härryda kommun för att arbeta i en annan kommun. Drygt 10 000 pendlar hit för att arbeta. Arbetslösheten inklusive personer i program med aktivitetsstöd 16–64 år var vid årets slut 3,5 procent, i riket: 7,4 procent.

Efterfrågan på företagsmark överträffar tillgången i hela Göteborgsregionen och Härryda kommun är extra attraktivt med tanke på närheten till flygplatsen mellan Göteborg och Borås med riksväg 40 som en central nerv. Kommunens företagsparker är fulltecknade och arbete pågår för att ta fram mer industrimark med hjälp av exploatörsdrivna detaljplaner.

Verksamhetsförändringar och byggstartar

VA-verksamheten ska bolagiseras och driften av kommunens belysning flyttas över till Härryda Energi. Beslut kring detta togs 2019 och arbetet fortsätter 2020. Under året formades planerna för en ny gymnastik- och trampolinhall i Mölnlycke och projektet med ett nytt vattenverk i Hindås tog kliv framåt. Här kommer en sammanställning av dessa och andra större händelser under året.

Bolagisering av vatten och renhållning Kommunfullmäktige gav i samband med budget 2019 förvaltningen i uppdrag att utreda möjligheten och de ekonomiska konsekvenserna för att bolagisera eller göra en egen verksamhet av VA-verksamheten. Efter utredning 2019 beslutades i budget 2020 att bolagisera verksamheten för vatten, avlopp och avfall. Bolaget ska initialt vara ett eget helägt kommunalt bolag. Under 2020 ska ramarna sättas och konsekvenserna av förändringen utredas. Verksamheten överförs till nytt bolag från 2021. Omsättningen för verksamheten 2019 var 106 mnkr och finansieras via avgifter. Anläggningstillgångarna uppgår till 504 mnkr.

Driften av belysning I budget 2019 beslutade kommunfullmäktige att utreda möjligheten till att Härryda Energi ska sköta driften av all belysning. Under 2020 tas nödvändiga beslut så att kommunens belysning vad gäller ägande, drift och underhåll förs över till Härryda Energi. Kostnaden för drift och underhåll uppgick till 6,1 mnkr 2019.

Landvetter Södra etapp 1. Avsiktsförklaringen med de sex utvalda byggaktörerna som nu ingår i konsortiet för utvecklingen av Landvetter Södra etapp 1, skrevs under. Avsiktsförklaringen antogs av kommunstyrelsen den 25 september 2019. De utvalda bolagen för etapp 1 är: GBJ Bygg, Riksbyggen, Serneke, Skanska, Veidekke och Wallenstam. Stort fokus i urvalet lades vid företagets ambition och kompetens att bygga hållbart i linje med Agenda 2030. Företagen ska också leva upp till målen om att bygga innovativt, internationellt och mänskligt i samklang med naturen.

Härryda – här vågar vi! Kommunens vision fastställdes av kommunfullmäktige 12 december 2019. I arbetet med att ta fram visionen har det varit viktigt att människor med olika perspektiv fått komma till tals, för att ge sin bild av hur de vill se Härryda kommun.

Kommunen

Tomt och bostadskön har avvecklats I juni 2019 beslutade kommunfullmäktige att avveckla tomt- och bostadskön. Kön upphörde 1 januari 2020. Under 2019 stod 2 547 i tomtkö och 2 245 personer i bostadskö. Intäkter för tomt och bostadskön uppgick till 0,8 mnkr.

Avtal med Nytida AB för driftentreprenad av Hjortens gruppbofastad och dagliga verksamhet. Kommunstyrelsen utsåg under hösten Nytida AB för driftentreprenad av Hjortens gruppbofastad och dagliga verksamhet. Kostnaden för Hjortens gruppbofastad uppgick 2019 till 10,5 mnkr. Övergången planeras kunna ske under våren 2020.

Wallenstam arena och bostäder i Mölnlycke fabriker påbörjades 2019. Samtidigt som 600 nya bostäder byggs i och strax intill det gamla industriområdet i Mölnlycke bygger kommunen en ny idrottsarena. Med två stora hallar och plats för cirka 1 600 sittande åskådare, kafé, utställningsyta och små butikslokaler blir Wallenstam arena den största idrottsarenan i Härryda kommun. Bygget väntas stå klart 2021. Utgiften för arenan beräknas uppgå till 130 mnkr och uppgick 2019 till 9 mnkr.

Försäljning och inköp av mark Under året såldes kommunal mark för 36,7 mnkr. Det är verksamhetsmark i Bårhults industriområde, två fastigheter om totalt 11,3 mnkr och i Björred en fastighet för 7,6 mnkr. I Landvetters Backa har mark sålts för bostäder: en fastighet för flerbostadshus och sju stycken småhusomter för totalt 17,8 mnkr. Inga större markinköp inom ramen för kommunen exploateringsverksamhet är gjord.

Nytt vattenverk i Hindås. Under 2019 har beställningar gjorts inom ramen för samverkansavtalet mellan Härryda kommun och Svevia med en omslutning om 107 mnkr 2019. Överföringsledning ska byggas mellan orterna Hindås och Landvetter för att säkra dricksvattenförsörjning och spillvattenhantering på lång sikt. Projektet är indelat i fyra etapper, överföringsledning, råvattenpumpstation, högvattenreservoar och vattenverk.

Överenskommelse om gymnastik- och trampolinhall i Mölnlycke fabriker Kommunen är nu överens med Wallenstam om en lösning för placering av en gymnastik- och trampolinhall i Mölnlycke fabriker. Kommunfullmäktige beslutade i september att upphäva tidigare beslut från 2018 och att godkänna den nya placeringen. Förväntat tillträde till hallen är 2021. ■

Tre betydande rättstvister i kommunen pågår

- BH mark och entreprenad, rättslig process pågår: Entreprenören har fakturerat cirka 7 mnkr utöver avtalat enligt kommunen.
- RenoNorde, rättslig process pågår: Kommunen är inte nöjd med utförda tjänster inom renhållning, 1,5 mnkr.
- Glasentreprenad. Marieholms glas har stämt kommunen på 1,1 mnkr.

Härryda – här vågar vi!

Styrning och uppföljning av den kommunala verksamheten

2019 införde Härryda kommun en ny politisk organisation och implementerade en ny styrmodell. Året präglades också av framtagningen av en vision som ska peka ut riktningen och finnas med som grund för prioriteringar och beslut framöver: Härryda – här vågar vi!

● Styrning av koncernen

Kommunfullmäktige tillsätter representanter till bolagens styrelse. Sammansättningen beslutas i samband med årsstämman och motsvarar aktuell politisk representation i respektive kommun. Kommunerna styr bolagen även genom ägardirektiv och bolagens styrelse ska inhämta Härrydas kommunfullmäktiges ställningstagande inför beslut av principiell beskaffenhet eller av större vikt.

● Styrning av Härryda kommun

Kommunfullmäktige beslutade inför 2019 att införa en ny politisk organisation och en ny styrmodell. Den nya styrmodellen innebär att styrning ska ske med hjälp av vision, förhållningssätt, inriktningar och mål utöver de ekonomiska ramarna. Politikens vilja och prioriteringar ska avspeglas tydligare i verksamhetsplanen än vad som varit tidigare. Styrmodellen implementerades under

Styrmodellen innehåller följande delar:

Vision: Härryda – här vågar vi!

I Härryda kommun bygger vi framtiden. Här har människor och företag möjlighet att växa och blomstra. Här lyfter idéer och landar lösningar som håller för kommande generationer. Våra ledord: mod, nytänkande, handlingskraft.

Verksamhetens grunduppdrag

Verksamhetens grunduppdrag avser uppdrag enligt lagstiftning och andra både statliga och kommunala styrdokument. Grunduppdraget ska beskriva varför verksamheten finns, vad den ska göra och för vem. Grunduppdraget är relativt beständigt över tid.

Ekonomiska ramar, prioriterade mål och kvalitet

Politikerna, inom parti, block eller annan gruppering utarbetar en strategisk plan som antas av kommunfullmäktige. Den strategiska planen beskriver det som politiken vill åstadkomma under mandatperioden, både vad gäller kommunens roll som serviceutförare och rollen som demokratiaktör/samhällsutvecklare. Den årliga budgeten utgår från den strategiska planen och ska ge konkretisering; främst med fokus på serviceuppdraget. Budgeten

som fastställs av kommunfullmäktige anger ekonomiska ramar och prioriterade mål, inriktningar och uppdrag. Utifrån detta utarbetas nämndspecifika verksamhetsplaner där även kvalitetsindikatorer ingår för att beskriva kvaliteten i grunduppdrag och inriktningar.

året. 2019 var därför ett år mellan styrmodellerna, där de tidigare politiska inriktningsmålen som fastställdes av kommunfullmäktige fanns kvar till och med 2019 men där verksamhetsmålen togs bort. En viktig övergripande del i styrmodellen är vision och förhållningssätt. Visionen utgör en gemensam ledstjärna och pekar ut riktningen för kommunen. En annan bärande del i styrmodellen är att tydliggöra verksamheternas grunduppdrag och att säkerställa kvaliteten i grunduppdraget. Det inledande arbetet med den nya styrmodellen har därför haft stort fokus på just verksamheternas grunduppdrag och att utveckla indikatorer som beskriver kvaliteten. Styrmodellen behöver fortsatt vidareutvecklas i gemensam dialog mellan politik och förvaltning för att säkerställa att den ger ändamålsenlig och effektiv styrning av kommunens verksamheter.

Budget och verksamhetsplaner

Budget och verksamhetsplaner beslutas av kommunfullmäktige i juni varje år. Under 2019 antog kommunfullmäktige majoritetens budget för 2020 och plan för 2021–2024. I samband med detta tar kommunfullmäktige också beslut om politiskt styrdokument med inriktningar och uppdrag. Under hösten som följer tar respektive nämnd – kommunstyrelsen och välfärdsnämnden – fram verksamhetsplaner för kommande verksamhetsår, vilka noteras av kommunfullmäktige i november.

Uppföljning

Uppföljningen ingår som en del i kommunens planerings- och styrsystem. Hur budget och utfall stämmer överens, är ett mått på den kontroll som kommunens beslutsfattare har över den egna ekonomiska utvecklingen. Under året görs fem uppföljningar med prognoser inklusive delårsbokslut per den 31 augusti, samt ett årsbokslut. I samband med delårsbokslut och bokslut gör nämnderna även en verksamhetsberättelse med uppföljning av uppdrag, mål och ekonomi. Kvalitetssäkring av uppdragen sker löpande under året med hjälp av kvalitetsindikatorer och kvalitetsfaktorer i respektive nämnd samt i verksamhetsberättelserna. *Uppföljning av uppdragen görs i årsredovisningen under verksamhetsberättelserna på sidorna 44–59.*

I samband med delårsbokslut och årsbokslut sammanställs och analyseras prognos och resultat för kommunens bolag i en sammanställd redovisning. *En redovisning av bolagen görs på sidorna 60–62.*

Uppföljning av kommunstyrelsens uppsiktsplikt

”Kommunstyrelsens uppsiktsplikt består enligt 6 kap. 1 § kommunallagen i att ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders

verksamhet. I uppsiktsplikten ingår även att styrelsen ska ha uppsikt över sådan avtalsamverkan som sker enligt 9 kap. 37 § kommunallagen eller enligt annan lag eller författning. Styrelsen ska vidare ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i kommunala bolag, stiftelser och föreningar samt i kommunalförbund som kommunen är medlem i.” Kommunstyrelsen har redan tidigare i beslut om arbetsformer, ks §176/2014, formaliserat hur uppsiktsplikten ska fullgöras. Denna uppsikt går enligt beslutet ut på att kontrollera att verksamheten som bedrivs i bolagen styrs och följs upp på i princip samma sätt som den verksamhet som bedrivs i förvaltningsform samt lyfta frågor om verksamhetens förenlighet med det fastställda kommunala ändamålet och huruvida den utförs inom ramarna för de kommunala befogenheterna. Det har vid fullgörandet av uppsiktsplikten inte framkommit annat än att verksamheten under 2019 i berörda hel- och delägda bolag bedrivits i enlighet med av fullmäktige uppställda ändamål och inom de kommunala befogenheterna. Det som framgår av bolagens årsredovisningar och övrig rapportering leder inte heller till någon annan slutsats.

Internkontroll i kommunen

Syftet med intern kontroll är att säkerställa att verksamheten bedrivs på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt, att tillförlitlig finansiell rapportering sker samt efterlevnad av lagar och regelverk.

I reglementet för intern kontroll fastställt av kommunfullmäktige december 2018, har kommunstyrelsens och välfärdsnämndens ansvar för kommunens interna kontroll förtydligats och utökats. Myndighetsnämnder innefattas inte av reglementet eftersom de inte har verksamhetsansvar.

Nämnderna antar årligen en plan för intern kontroll för att följa upp att verksamheten bedrivs enligt de mål och riktlinjer som fullmäktige bestämt samt enligt bestämmelser i lag och författning. Planen utgår från en analys där förvaltningen identifierat och värderat risker utifrån sannolikheten att de faller ut och hur väsentliga följderna skulle vara om så sker. Utifrån analysen föreslår förvaltningen till respektive nämnd risker att prioritera och följa upp genom planen för intern kontroll.

Under året genomförs uppföljning och kontroller. Resultatet av den interna kontrollen redovisas i samband med årsbokslutet till välfärdsnämnden och till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen har utifrån sin uppsiktsplikt även uppsikt över välfärdsnämndens arbete med intern kontroll. ■

God ekonomisk hushållning

Målen för god ekonomisk hushållning i Härryda kommun ska medverka till att varje generation tar ansvar för sin konsumtion av kommunal verksamhet och efterlämnar miljömässiga, sociala och ekonomiska förutsättningar som är minst lika goda som vid övertagandet.

● Uppföljning av mål – koncernen

I samband med antagande av budget för år 2020 har kommunfullmäktige fastställt att de finansiella målen omfattar såväl kommunen som koncernen. Genom ägardirektiven regleras lönsamhet, soliditet och avkastning.

● Uppföljning av mål – kommunen

Kommunfullmäktige har fastställt två finansiella mål och fyra verksamhetsmål. 2018 års svaga resultat har med hjälp av olika åtgärder förbättrats till 2019. Därmed uppnås de finansiella målen för både 2019 och för den senaste fyraårsperioden. Av fyra verksamhetsmål bedöms ett som uppfyllt, två som delvis uppfyllda och ett mål är ej uppfyllt. På grund av svag byggnationstakt jämfört med beräknat bedöms sammanfattningsvis Härryda kommun endast delvis uppnå god ekonomisk hushållning.

Uppföljning av finansiella mål för god ekonomisk hushållning

Måluppfyllelsen mäts och analyseras i rullande fyraårsperioder. Kommunfullmäktiges finansiella mål syftar bland annat till att klara av framtida pensionsutbetalningar utan att urholka kommunens likviditet på sikt.

● Uppfyllt   ▲ Delvis uppfyllt   ■ Ej uppfyllt

Finansiella mål	Utfall 2019	Utfall 2018	Utfall 2017	Utfall 2016
● Soliditetsnivån ökar med en procentenhet per år.	3	-1	1	2
● Resultatet är 2,5 procent av verksamhetens nettokostnader.	5,3	1,5	4,8	6,5

Det finansiella målet "soliditeten ökar med en procentenhet per år" uppnås både under 2019 och för fyraårsperioden. Soliditeten ökade med tre procentenheter från 28 procent under 2018 till 31 procent 2019. Ett förhållandevis starkt resultat i kombination med låg investeringsvolym, jämfört med budgeterat, gör att soliditeten ökar mer än vad som tidigare prognostiserats och budgeterats. I bokslutet 2019 uppgår resultatet till 5,3 procent av verksamhetens nettokostnad vilket är högre än målsättningen på 2,5 procent. Det betyder att målet nås både för det enskilda året 2019 och för fyraårsperioden. Kostnaden enligt fullfondering 2019 är 25 mnkr lägre än kostnaden enligt blandmodellen.

Uppföljning av verksamhetsmål för god ekonomisk hushållning

Målen avser bostadsbyggande, förskoleverksamhet, grundskola och gymnasium samt bostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning. Nedan redovisas fastställda verksamhetsmål med förvaltningens bedömda måluppfyllelse.

● Uppfyllt   ▲ Delvis uppfyllt   ■ Ej uppfyllt

Politiskt prioriterade områden	Indikator	Utfall 2019	Utfall 2018	Utfall 2017	Utfall 2016
■ Bostadsbyggandet utformas så att en befolkningsökning på lägst 1,5 % kan mötas med alla bostäder i alla ägande- och upplåtelseformer.	Befolkningstillväxt, andel (%)	0,5	1,1	0,8	1,2
	Antal färdigställda lägenheter	103	197	81	140
	Andel av större exploateringsområden med alla tre upplåtelseformerna, %	80	60	50	66
	Antal varianter på lägenhetsstorlekar i nyproducerade områden med flerbostadshus (1–5 rum och kök)	5	5	5	5

Målet bedöms ej uppfyllt. Under 2019 har 103 bostäder färdigställts. Drygt hälften av dessa kan härledas till arbetet med förhandsbesked för bygglov utanför detaljplan. Antalet färdigställda bostäder är lägre än vad som skulle behövas för att kunna möta en befolkningsökning på lägst 1,5%. Under året har det varit ovanligt låg omflyttning i det befintliga bostadsbeståndet vilket delvis kan bidra till en lägre befolkningsökning. I pågående byggnation av bostäder kommer ett större antal bostäder att bli färdiga för inflytt 2020. I sektorn samhällsbyggnads projektportfölj finns ett mycket stort antal byggrätter för bostäder i antagna och pågående detaljplaner tillsammans med projektpåbörjade för till exempel Landvetter Södra, Bråta by och Slambý. Befolkningsökningen sett över tid bedöms därför uppfylla det politiska målet.

● Full behovstäckning inom förskoleverksamheten och föräldrar kan välja verksamhetsform.	Antal barn som ej erhållit plats inom fyra månader (accepterar fler än ett alternativ)	0	0	0	0
	Andel föräldrar som får förstahandsval beträffande verksamhetsform, %	100	100	100	100

Målet bedöms vara uppfyllt. Vårdnadshavare har erbjudits att välja mellan förskola och familjedaghem. Alla kan inte få sina förstahandsval uppfyllda, men alla barn får en plats i sin kommundel om så önskas.

▲ Alla elever har efter slutförd grundskola eller gymnasieutbildning tillräcklig kompetens för arbete eller fortsatta studier.	Andel elever behöriga till gymnasieskolan, %	91,7	93,1	93,4	92,2
	Andel elever med examen inom fyra år, inklusive IV/IM, %	77,8	77,3	76,3	75,2
	Arbetslöshet, inklusive personer i program med aktivitetsstöd, 18–24 år (% av befolkningen i Härryda kommun)	4,8	3,9	2,5	3,3
	Arbetslöshet, inkl personer i program med aktivitetsstöd, 18–24 år (% av befolkningen i Länet)	7,8	7,1	5,1	6,0

Målet bedöms vara delvis uppfyllt. Andelen elever från grundskolan som är behöriga till gymnasiet är fortsatt stor och andelen elever som tar studentexamen inom fyra år har ökat och är fortsatt hög i förhållande till andra kommuner. Även om alla elever inte når gymnasieexamen så går många ut till arbete och försörjning – både de som studerat på yrkesprogrammen och de som läst högskoleförberedande program. Några fortsätter ett fjärde år och en del läser vidare på vuxenutbildningen i den takt som passar dem bäst. Ungdomsarbetslösheten är mycket låg.

▲ Det finns bostäder av god kvalitet och god tillgänglighet för äldres och funktionsnedsattas bedömda behov.	Antal ej verkställda beslut inom tre månader avseende särskilt boende	28	19	7	4
	Behov av särskilt boende, personer	330	338	307	286
	Antal platser särskilt boende	288	288	288	276
	Beräknat behov av bostad för funktionsnedsatta över 19 år, personer	130	129	116	121
	Antal lägenheter för funktionsnedsatta	127	124	115	107

Målet bedöms vara delvis uppfyllt. Antalet äldre med behov av plats på särskilt boende var fler än beräknat 2019 vilket inneburit att fler personer än tidigare behövt vänta längre än tre månader på ett erbjudande om lägenhet. 19 personer hade i slutet av året inte fått något erbjudande om plats inom tre månader, 9 personer har fått minst ett erbjudande men valt att tacka nej. 18 av dessa 28 personer bor idag i annan kommun. Av de 10 boende i Härryda kommun befinner sig fem personer på en korttidsplats i väntan på erbjudande om särskilt boende, och fem personer väntar i sin ordinarie bostad. Inom målgruppen funktionsstöd finns en viss obalans mellan behov och utbud av bostad med särskild service, men aktivt arbete pågår för att korrigera detta. För några barn/ungdomar med särskilda behov köper kommunen plats av annan vårdgivare.

Ekonomisk ställning – finansiell analys

Syftet med den finansiella analysen är att visa om koncernen och kommunen upprätthåller en god ekonomisk hushållning, genom att redovisa ekonomisk utveckling och ställning över tiden.

KONCERNEN

Sammanställd redovisning tas fram för att ge en bild av kommunens åtaganden oavsett i vilken juridisk form verksamheten bedrivs. Resultatet för koncernen är 141 mnkr, vilket motsvarar fyra procent av omsättningen på 3,2 miljarder. I redovisningen ingår förutom kommunen även Härryda Energi, Förbo och från 2018 Landvetter Södra Utveckling. Kommunen äger 100 procent i Härryda Energi och Landvetter Södra Utveckling samt 42 procent i Förbo. Kommunens andel i koncernen är cirka 90 procent.

Årets resultat är 141 mnkr

Koncernens resultat visar 140,9 mnkr, vilket är 74,6 mnkr högre än 2018 vilket beror på att kommunen redovisar bättre resultat 2019. Före koncernelimineringar redovisar Härryda Energi plus 3,7 mnkr, Förbo 26,6 mnkr (kommunens andel) och Landvetter Södra Utveckling ett nollresultat. Resterande på 110,7 avser kommunens resultat. Totalt redovisar Förbo plus 63,1 mnkr. Koncernen visar de senaste fyra åren en god resultatutveckling.

Resultaträkning, mnkr

	BOKSLUT			
	2019	2018	2017	2016
Resultat före koncerneliminering				
Härryda kommun	110,7	31,0	93,5	118,1
Härryda Energi AB	3,7	1,3	1,4	1,3
Landvetter Södra Utv AB	0,0	-1,3	-	-
Andel av Förbo AB:s resultat	26,6	35,3	25,0	24,3
Summa	140,9	66,3	119,9	143,7
Resultat efter koncerneliminering				
Härryda kommun	124,2	36,6	98,4	123,6
Härryda Energi AB	-9,1	-5,8	-4,6	-5,1
Landvetter Södra Utv AB	-0,9	-0,5	-	-
Andel av Förbo AB:s resultat	26,7	36,0	26,1	25,3
Summa	140,9	66,3	119,9	143,7

Kostnader och intäkter – marginell ökning

Bruttokostnaderna uppgick till 2 948 mnkr, vilket är en marginell höjning med 47 mnkr jämfört med 2018. Nettokostnaderna ökade med 20 mnkr till 2 000 mnkr. 90 procent av bruttokostnaderna hänför sig till den primärkommunala verksamheten, vilket är oförändrat jämfört med de senaste åren. Verksamhetens intäkter uppgick till 949 mnkr vilket motsvarar en ökning med

26 mnkr. Skatter och utjämning i den primärkommunala verksamheten är 2 209 mnkr, vilket är en ökning med 5 procentenheter. Verksamhetens kostnader uppgick till 94 procent av de totala intäkterna, vilket är en minskning med tre procentenheter jämfört med 2018. Finansiella kostnader är 45 mnkr och finansiella intäkter 5 mnkr och är i nivå med 2018.

Investeringar för 414 mnkr och stärkt soliditet

Bruttoinvesteringarna är 425 mnkr och nettoinvesteringarna inom koncernen uppgår till 414 mnkr. Av de redovisade investeringarna kan 212 mnkr kopplas till kommunen. Av årets investeringar har 75 procent finansierats via koncernens interna kassaflöde, vilket är en förbättring med två procentenheter jämfört med föregående period. Orsaken till förbättringen är en lägre nettoinvesteringsnivå 2018. Soliditeten har stärkts med två procentenheter till 32 procent, vilket främst beror på det goda resultatet och lägre investeringsnivå än budgeterat.

Den långsiktiga skulden uppgår till 1 899 mnkr, vilket är en ökning med 93 mnkr. 1 718 mnkr avser banklån och 181 mnkr avser långsiktig skuld till va-kollektivet samt skuld för gatukostnadsersättning och investeringsbidrag. Under året har nya lån upptagits med 97 mnkr och 4,5 mnkr amorterades. Koncernens likvida medel uppgick till 191 mnkr.

KOMMUNEN

RESULTAT

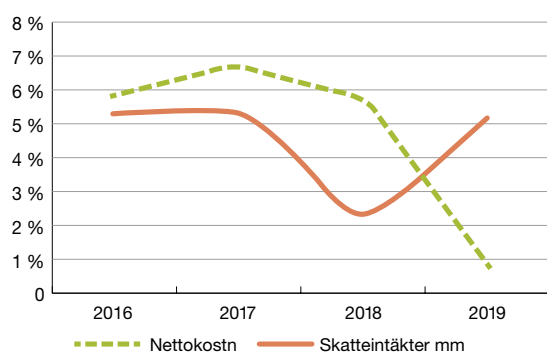
Positivt resultat 111 mnkr – uppfyller mål för god ekonomisk hushållning

Resultatet är 78 mnkr bättre än budgeterat och motsvarar 5,3 procent av verksamhetens nettokostnader, som uppgår till 2,9 mdkr. I resultatet ingår 40 mnkr i vinst för slut- och delredovisning av exploateringsprojekt. Resultatet exklusive exploateringsredovisning uppgår till 71 mnkr. Exempel på större positiva budgetavvikelser är lägre pensions- och lönekostnader. Negativa budgetavvikelser återfinns bland annat i form av högre kostnader för korttidsvård, försörjningsstöd, placeringar av barn och unga samt relationsvård än vad som har budgeterats. Ytterligare budgetavvikelser redovisas på sidan 20 samt under avsnittet verksamhetsredovisning. Resultatet är 80 mnkr starkare än föregående år, vilket bland annat är ett resultat av prioriteringar och åtgärder för att anpassa kostnader till ram. Snittresultatet för de senaste fyra åren är 88 mnkr. Balanskravet uppnås och de två finansiella målen uppnås både för 2019 och för den senaste fyraårsperioden.

Intäkter och kostnader – oförändrade nivåer

Verksamhetens intäkter är 644 mnkr vilken är en marginell ökning med 27 mnkr jämfört med 2018. Kostnaderna uppgår till 2 587 mnkr och har ökat med 45 mnkr. Personalkostnaderna är den största kostnadsgruppen och uppgår till 1 659 mnkr och ligger på en oförändrad nivå jämfört med föregående år. Antalet anställda har minskat något och löneökningen uppgår till 2,5 procent jämfört med budgeterade 3 procent. Kostnader för avskrivningar ligger på samma nivå som 2018, 128 mnkr, vilket beror på lägre investeringsnivå än budgeterat samt effekt av komponentindelning av anläggningstillgångar som bland annat innebär ändrade avskrivningstider jämfört med tidigare.

Förändring av nettokostnader och skatteintäkter 2016–2019

Verksamhetens nettokostnader och skatteintäkter

Verksamhetens nettokostnader bör vara lägre än kommunens skatteintäkter och utjämningsbidrag. Ett mått på detta är nettokostnadernas andel av skatteintäkter och utjämningsbidrag, som visar hur stor del av skatteintäkterna som går till den löpande verksamheten. Redovisas en nettokostnadsandel under 100 procent har kommunen en positiv balans mellan löpande kostnader och intäkter. Nettokostnadsandelen är 95 procent, vilket är en förbättring med 4 procentenheter jämfört med 2018. Verksamhetens nettokostnader uppgick till 2 071 mnkr, och skatteintäkter och utjämningsbidrag uppgick till 2 210 mnkr. Nettokostnaden har ökat med 0,8 procentenheter vilket innebär att kostnadsökningen stannat av. Skattein-

täkter och utjämningsbidrag har ökat med 5,1 procentenheter vilket är en större ökning än 2018. Förändringen bör ses över längre tid. I genomsnitt har kommunen under den senaste fyraårsperioden en marginell skillnad i ökningstakt mellan nettokostnad respektive skatteintäkter och utjämningsbidrag. Nettokostnaderna har i genomsnitt stigit med 4,8 procentenheter och skatteintäkter och utjämningsbidrag har stigit med 4,6 procentenheter under perioden. Exkluderas redovisning av exploateringsintäkterna från verksamhetens nettokostnad landar ökningen 2019 istället på 0,4 procentenheter.

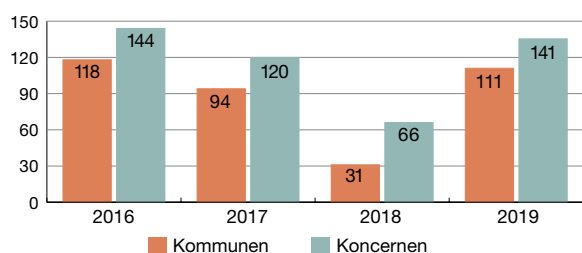
Investeringar på 212 miljoner kronor och en självfinansieringsgrad på 113 procent

Kommunen strävar efter en investeringsverksamhet med god planering och framförhållning, och med en jämn investeringsnivå över tid. Årets investeringar uppgår till 212 mnkr. Investeringsutfallet är i nivå med föregående år. Orsaken till lägre investeringsvolym beror till stor del på tidsförskjutningar och fördröjningar av projekt till följd av överklagande och ytterligare utredningar. Den enskilt största investeringen 2019 är det nya vattenverket i Hindås på 64 mnkr. Läs vidare om fler investeringar och budgetavvikelser under avsnitt verksamhetsredovisning samt på sidan 67. Av årets nettoinvesteringar finansierades 113 procent via årets resultat och avskrivningar, vilket är en förbättring med 39 procentenheter jämfört med föregående år. Nettoinvesteringarna är 9,6 procent av skatteintäkter och utjämningsbidrag, vilket är i nivå med 2018. Kommunen hade under perioden 2016–2018 en total investeringsvolym som var högre jämfört med kommunerna i Västra Götaland och riket. Det förklaras av att befolkningstillväxten under de senaste fem åren i snitt legat på en ökning med cirka 1,1 procent, vilket bland annat påverkar nivån på investeringarna. Investeringsnivån förväntas öka ytterligare framöver, främst beroende på investeringar i infrastruktur.

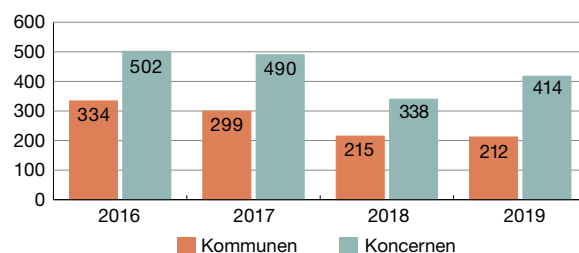
Ökad soliditet till 31 procent

Soliditeten beskriver kommunens ekonomiska styrka på lång sikt, och visar hur stor del av kommunens tillgångar som kommunen själv finansierat, det vill säga kommunens eget kapital i förhållande till det bokförda värdet på tillgångarna. Faktorer som påverkar soliditeten är resultat-

Resultatutveckling 2016–2019, mnkr

Nettoinvesteringar 2016–2019

utvecklingen samt tillgångarna och skuldernas förändring. Vid bedömning av den ekonomiska situationen är det soliditetens utveckling snarare än den absoluta nivån som är mest intressant. För 2019 uppgår soliditeten till 31 procent, vilket är en ökning med tre procentenheter. Orsaken till den goda soliditetsutvecklingen beror på ett starkt resultat samt lägre investeringsnivå än budgeterat och därav ingen ytterligare upplåning. Det finansiella målet för god ekonomisk hushållning anger att soliditeten ska öka med en procentenhet per år. Målet har uppnåtts både för 2019 och för den senaste fyraårsperioden.

Tillgångarna är 3 111 miljoner kronor

De totala bokförda tillgångarna är 3 111 mnkr, vilket är en ökning med 90 mnkr jämfört med 2018. Av anläggningstillgångarna, som uppgår till 2 607 mnkr, avser 2 551 mnkr kommunens inventarier, anläggningar och byggnader. Resterande avser finansiella anläggningstillgångar. Tidigare uppskrivning av bostadsrätter om 18 mnkr har återförts direkt mot eget kapital enligt Rådet för kommunal redovisnings rekommendationer, R7 samt R12. Tomtmark till försäljning uppgår till 155 mnkr, vilket är marginell minskning. Av kommunens använda lokalyta på 215 834 m² äger kommunen 89 procent.

Långfristiga skulder är 881 miljoner kronor

Skulden vid årsskiftet är 881 mnkr varav 700 mnkr avser banklån och 181 mnkr avser en bokförd skuld till va-kollektivet för anläggningsavgifter för vatten och avlopp samt skuld för gatukostnadsersättning och investeringsbidrag. Skulden är 13 mnkr högre än föregående år. Varken någon omsättning av befintliga lån eller nyupplåning har skett. Skulden för vatten och avlopp till va-kollektivet samt skuld för gatukostnadsersättning och investeringsbidrag har ökat med 13 mnkr. Kommunen har budgeterat med en långfristig extern upplåning på 800 mnkr, vilket är 100 mnkr mer än vad som behövs. Den totala skuldsättningsgraden, som även omfattar avsättningar, är 69 procent och har minskat med 2 procentenheter jämfört med 2018.

Kommunalskatt

Den totala kommunalskatten i Härryda kommun var under år 2019 32,36 kr per intjänad hundralapp för

en person som inte var medlem i Svenska kyrkan.

20,62 kronor gick till kommunen, 11,48 kronor gick till regionen och 0,23 kronor till begravningsavgift.

Kommunens skattesats är oförändrad 2019 och har varit oförändrad sedan 2008.

RISK

Likviditet på 187 miljoner kronor

Kassalikviditeten, uppgår till 187 mnkr vilket är en ökning med 11 mnkr. Kommunen har en likviditetsreserv i form av en kreditgräns på kommunens koncernkonto på 150 mnkr, varav 20 mnkr kan utnyttjas av Härryda Energi. Krediten utnyttjades inte under 2019. Målsättningen är en likviditet runt 0. Kassalikviditeten uppgick till 71 procent, vilket är en ökning med 5 procentenheter jämfört med föregående år.

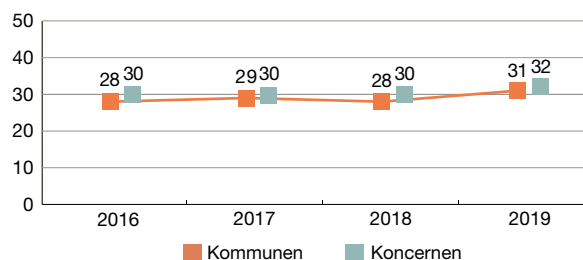
Pensionsskuld på 775 miljoner kronor

Härryda kommuns pensionsskuld redovisas som avsättning och var 775,1 mnkr år 2019, varav 74 procent avser pensioner intjänade före 1998 och är en minskning med 4 procent jämfört med 2018. Pensionsskulden intjänad efter 1998 har däremot ökat med 8 procent. Skulden beräknas av KPA Pension. Jämfört med förra året har totala pensionsskulden minskat med 10 mnkr. Under året har pensionsutbetalningar, inklusive löneskatt, gjorts med 40 mnkr varav utbetalningar intjänade före 1998 uppgick till 34 mnkr. Långtidsprognosen för pensionsskulden visar att utbetalningarna under 40 år kommer att bli cirka 400 mnkr högre än kostnaden enligt fullfonderingsmodellen, vilket innebär i genomsnitt ett ökat likviditetsbehov på cirka 10 mnkr årligen.

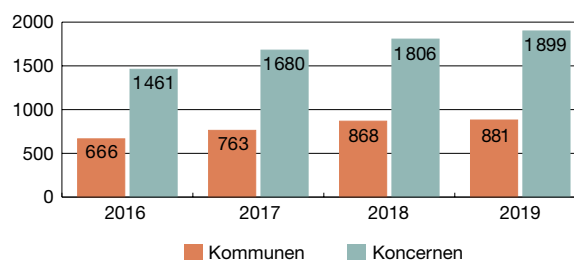
Borgensåtaganden 275 miljoner kronor

Kommunens borgensåtaganden var 275 mnkr, vilket är i samma nivå som föregående år. Åtagandena består till 97 procent av förpliktelser mot kommunens egna och delägda bolag och organisationer. Åtaganden för föreningar som verkar inom kommunen är sammanlagt 8 mnkr. Kommunen har utöver detta ett åtagande för Kommuninvest AB:s förpliktelser. För närvarande bedöms åtagandena inte utgöra någon väsentlig risk för kommunen.

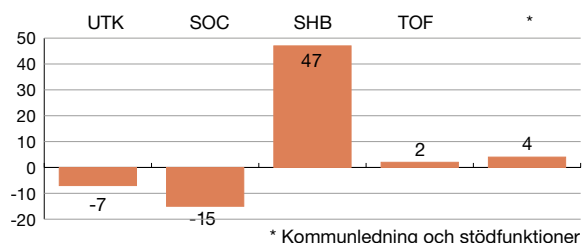
Soliditetsutveckling 2016–2019

Långfristiga skulders utveckling, 2016–2019, mnkr

Budgetavvikelser per sektor/verksamhet 2019

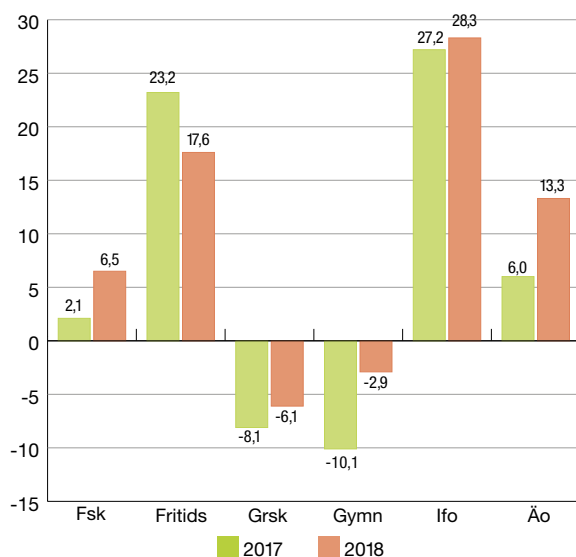

KONTROLL

Resultat jämfört med budget

Den ekonomiska uppföljningen ingår som en del i kommunens planerings- och styrsystem. Hur budget och utfall stämmer överens, är ett mått på den kontroll som kommunens beslutsfattare har över den egna ekonomiska utvecklingen. Kommunens resultat är 78 mnkr bättre än budgeterat. Verksamheternas sammanlagda budgetavvikelse visar en positiv avvikelse på 30 mnkr. Det kan jämföras med föregående års budgetavvikelse på plus 17 mnkr. I budgetavvikelsen ingår exploateringsredovisningar med 40 mnkr. När dessa poster räknas bort blir budgetavvikelsen istället minus 10 mnkr. Kommunövergripande finansförvaltning redovisar en positiv budgetavvikelse på 50 mnkr.

Procentuella skillnaden mellan redovisad kostnad och förväntad kostnad i bokslut 2017 och 2018

Effektiv resursanvändning

Alla verksamheter ska använda resurserna så effektivt som möjligt och ha en budget i balans. För att bedöma om målen uppnås krävs en analys av både total resursåtgång och kostnad per enhet och prestation. Förvaltningen analyserar och jämför kontinuerligt kostnader och resultat med andra kommuner för att ge politikerna beslutsunderlag för en eventuell omfördelning mellan verksamheter. Analysen "Effektiv resursanvändning" innehåller

Budgetavvikelser drift 2019, mnkr

Utbildning och kultur	-6,6
Fler elever i grundskolan än budgeterat.	-6,8
Ökade kostnader för skolskjuts på grund av högre pris.	-3,5
Högre kostnader avseende personal än budgeterat på vissa grundskoleenheter.	-2,9
Fler köpta gymnasieplatser än budgeterat.	-3,5
Ökade intäkter från avgifter inom förskolan.	+1,2
Fler sålda förskoleplatser än budgeterat.	+1,7
Anpassning av egen regi inom förskolan.	+1,9
Lägre kostnader för köpta komvuxplatser.	+2,3
Vakanser inom sektorsledning, kultur och fritid samt utveckling och flerspråkighet.	+3,0
Socialtjänst	-15,3
Högre kostnader för relationsvårdsärenden, placeringar av barn och unga och vuxna än budgeterat.	-13,2
Köpta platser inom funktionsstöd, fler och längre placeringar.	-4,7
Högre kostnader för försörjningsstöd än budgeterat.	-3,2
Lägre kostnader inom enheten för nyanlända och ensamkommande barn liksom lägre kostnader för personlig assistans än budgeterat.	+5,2
Samhällsbyggnad	+46,6
Slutredovisning och delredovisning av exploateringsprojekt.	+39,4
Lägre kapitaltjänstkostnader inom trafik till följd av tidsförskjutningar.	+6,2
Uteblivet statsbidrag för Byggbonus.	-4,0
Få akuta reparationer till följd av mild vinter inom vatten och avfall.	+1,9
Högre kostnader för hämtning av hushållsavfall och fler besök på återvinningscentraler.	-2,0
Teknik och förvaltningsstöd	+1,8
Förskjutning från drift till investering gällande underhåll.	+3,7
Effektivisering av städorganisationen.	+1,6
Högre kostnader för fastighetsskötsel än budgeterat.	-1,7
Lägre intäkter för måltidsservice på grund av bland annat stängda förskoleavdelningar	-1,0
Kommunledning & stödfunktionerna	+3,7
Kompetensutvecklingsanslag användes inte fullt ut.	+2,0
Lägre personalkostnader, bl.a. till följd av vakanser.	+2,2
Finans	+49,8
Lägre pensionskostnader än budgeterat.	+26,0
Lägre kostnad för kalkylerad lönerrevision.	+23,2
Högre skatteintäkter och utjämning än budgeterat.	+4,8
Lägre interna intäkter för kapitaltjänst och el.	-7,6

mått som ska ge en bild av hur effektivt verksamheten bedrivs, oavsett total resursåtgång och kvalitet. En analys av indikatorerna visar att det inte finns något självklart samband mellan kostnadsnivån och hur verksamheten upplevs av medborgarna eller vilka resultat som kan uppmätas. Måtten redovisar nettokostnadsavvikelsen,

som är den kostnad en kommun förväntas ha enligt den mellankommunala kostnadsutjämnings. Avvikelse är resultatet av skiftande ambitionsnivå och effektivitet. Diagrammet på föregående sida redovisar den procentuella skillnaden mellan redovisad kostnad och förväntad kostnad för Härryda kommun i bokslut 2017 och 2018. Ett negativt värde innebär att de faktiska kostnaderna är lägre än de förväntade, och vice versa.

Sammanfattande ekonomisk analys

Mål och balanskrav uppnås 2019 samt under den senaste fyraårsperioden. Det genomsnittliga resultatet under fyraårsperioden är drygt 88 mnkr per år, vilket motsvarar 4,5 procent av nettokostnaderna. Det kan jämföras med kommunens mål på 2,5 procent. Soliditetsnivån på motsvarande fyraårsperiod ökar med drygt 1 procentenhet. Sett ur ett längre perspektiv har soliditeten stärkts med 13 procentenheter från 2010 till 31 procent 2019. 2018 års svaga resultat har vänt genom prioriteringar och åtgärder. Pensionsskulden redovisas enligt fullfundsmodellen, vilket innebär att alla pensionsförpliktelser ingår i balansräkningen. Resultat och förmögenhetssituation blir då mer rättvisande.

För att möta de stora pensionsutbetalningarna framöver fastställde kommunfullmäktige 2014 finansiella mål för god ekonomisk hushållning, som tar hänsyn till finansieringsbehovet. Den successivt minskande pensionsskulden bör leda till att soliditetsnivån om 40 år är drygt 50 procent. Det kräver att de redovisade resultaten även fortsättningsvis ligger på samma nivå som de senaste åren. Annars riskerar den långfristiga upplåningen att öka i samma takt som pensionsskulden minskar. Kassalikviditeten är hög även 2019, 187 mnkr, och krediten på 150 mnkr har inte utnyttjats under året. Den sammanlagda låneskulden uppgår oförändrat till 700 mnkr vilket är 100 mnkr lägre än budget. Kommunens borgensåtagande är oförändrat om 275 mnkr och bedöms inte utgöra någon väsentlig risk. Under de närmaste åren kommer investeringsbehovet fortsatt ligga på en mycket hög nivå. Därutöver finns behov av att initialt

finansiera flera stora exploateringar. Kommunen har väl fungerande ekonomiska planerings- och uppföljningssystem. Kontrollen över ekonomin är god och budgetföljsamheten är i de flesta fall god. Förvaltningen arbetar med att komma till rätta med större negativa budgetavvikelser.

Känslighetsanalys, årseffekt

Förändringar	Mnkr
Lönekostnader inkl sociala avgifter, en procent	+/-15,9
Skatteunderlag, en procent	+/-20,6
Utdebitering 10 öre	+/-10,1
Ränta med en procent	+/-3,6
Inflation, en procent	+/-9,8

Känslighetsanalys

Ett antal faktorer påverkar hur kommunens ekonomi kommer att utvecklas i framtiden. Vissa av dem kan kommunen påverka genom egna beslut, andra inte. De senare kan exempelvis vara konjunktursvängningar eller förändrade lagar och förordningar. Kommunen har ett ansvar för att ha en finansiell beredskap att hantera förändringar, både externa oförutsedda händelser och förändringar i den egna kommunen. Möjligheten att öka intäkterna genom höjda taxor och avgifter är begränsade, eftersom maxtaxor finns inom såväl barn- som äldreomsorg. Den största finansiella påverkan har skatteunderlagsutvecklingen i riket och befolkningsutvecklingen i kommunen. Tabellen till vänster visar vilken effekt olika händelser har på Härryda kommuns ekonomi.

Bedömning 2020

Förvaltningen bedömer att löneökningar kan förväntas med 2,5 procent, att skatteunderlagen ökar med 2,7 procent och en oförändrad utdebitering. Räntenivån förväntas öka marginellt, liksom inflationen. Den fortsatt höga investeringsnivån i kombination med stora exploateringsutgifter gör att en nyupplåning sannolikt kommer att vara nödvändig. ■

Balanskravet uppnås

Enligt kommunallagen har kommunerna ett balanskrav, det vill säga att intäkterna ska täcka kostnaderna. Om kostnaderna för ett visst räkenskapsår överstiger intäkterna, ska det negativa resultatet enligt huvudprincipen regleras och det redovisade egna kapitalet återställas under de följande tre åren. Om det inte finns särskild anledning, ska fullmäktige vid sådana lägen anta en åtgärdsplan för hur kommunen ska åstadkomma återställningen.

Efter justeringar uppgår resultatet för Härryda kommun 2019 till 85,4 mnkr. Kommunen uppfyller därmed lagens minimikrav på god ekonomisk hushållning. ■

Avstämning av balanskrav, mnkr

	2019	2018	2017	2016
Redovisat resultat enligt fullfunderingsmodellen	110,7	31,0	93,5	118,1
Pensionsförpliktelser före 1998	-25	-14,1	-14,8	-26,0
Redovisat resultat enligt blandmodellen	85,7	16,9	78,7	92,1
Realisationsvisneter	-0,3	-1,7	0,0	0,0
Balanskravsresultat	85,4	15,2	78,7	92,1

Härryda kommun tillämpar inte Resultatutjämningsreserv RUR.

Goda förutsättningar men stora utmaningar

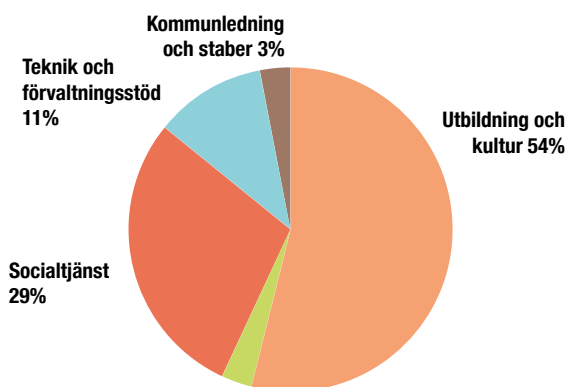
KONCERNEN

2 917 personer var tillsvidareanställda i koncernen vid 2019 års slut, av dem arbetade 98 procent i kommunen och 81 procent var kvinnor. Medianlönen per månad sträcker sig mellan 39 042 kronor inom Förbo till 33 000 kronor inom kommunen. Koncernen har en förhållandevis låg sjukfrånvaro, lägst inom Härryda energi och högst i kommunen som hade 7,1 procents sjukfrånvaro.

KOMMUNEN

2019 minskade antalet anställda något i Härryda kommun – även personalomsättningen och sjukfrånvaron minskade. En av de stora utmaningarna framöver är konkurrensen om medarbetare, främst inom vissa bristyrken. Kärnan i kommunens personalarbete är därför att fortsätta skapa förutsättningar för såväl ett gott medarbetarskap som ledarskap och stärka arbetsgivarvarumärket.

Fördelning av tillsvidareanställda per sektor

Personalstruktur

Antalet tillsvidareanställda var 2 856 den 31 december 2019. Det är en minskning med 43 medarbetare jämfört med 2018. Därutöver hade kommunen 346 visstidsanställda medarbetare. Anledningen till visstidsanställningar är oftast vikariat på grund av föräldraledighet, sjukdom eller annan tjänstledighet. Det kan också bero på att behörighetskraven som är nödvändiga för att få tillsvidareanställning, inte är uppfyllda. Medelåldern för de anställda var 2019 45,6 år, vilket betyder att medelåldern bland kommunens anställda hade sjunkit med 0,7 år.

Genomsnittlig sysselsättningsgrad för tillsvidareanställda var 2019 96,8 procent och 2018 96,7 procent. Av kommunens tillsvidareanställda har 84 procent heltidsanställning, vilket är en minskning från 2018.

Personalkostnader, mnkr

	2019	2018	Förändring jmf med 2018
Lön	1 198,3	1 172,1	2,2%
varav arvoden	8,2	5,6	46,4%
varav övertid och mertid	11,4	12,0	-5,0%
Övrigt	5,8	6,9	-15,9%
Sociala avgifter	371,4	365,2	1,7%
Pensionskostn inkl särskild löneskatt	83,4	107,8	-22,6%
Totalt	1 658,9	1 652,1	0,4%

Arvoden, lön och ersättningar till ledning och styrelse

Exklusive sociala avgifter, mnkr	2019	2018	2017
Arvoden kommunalråd *	2,4	1,5	1,5
Kommundirektör	1,3	1,2	1,2
Övrig ledningsgrupp (7 st)	5,8	5,3	5,3

* 2019 3 stycken 2018 och 2017 2 stycken.

Löner

Medianlönen för tillsvidareanställda medarbetare var vid årets slut 33 000 kr per månad. Det är en ökning av medianlönen med 1 300 kr per månad jämfört med 2018.

Kvinnor och män – en jämförelse

81,0 procent av alla tillsvidareanställda är kvinnor. Förhållandet är ungefär likadant i alla kommuner och skiljer sig inte mycket över åren. En av få yrkesgrupper med en relativt jämn könsfördelning är gymnasielärare. Av samtliga chefer är drygt två tredjedelar kvinnor och knappt en tredjedel män.

I gruppen sektorchefer, verksamhets- och funktionschefer är fördelningen mellan kvinnor och män jämnare: 62 procent är kvinnor och 38 procent är män.

Fortsatt satsning på kompetensförsörjning

Personalomsättningen i kommunen minskade jämfört med föregående år. Av de 283 personer som slutade sin tillsvidareanställning förra året avgick 53 anställda med ålderspension. Om man bortser från de som pensionerades var det 8 procent av den tillsvidareanställda personalen som slutade 2019. Motsvarande siffra var 9,2 procent 2018.

I samverkan med de fackliga organisationerna har kommunen tagit fram en strategisk kompetensförsörjningsplan som ligger till grund för arbetet med kompetensförsörjning samt lönestrategiska satsningar.

2019 minskade antalet anställda något i Härryda kommun – även personalomsättningen och sjukfrånvaron minskade. En av de stora utmaningarna framöver är konkurrensen om medarbetare, främst inom vissa bristyrken.

Under förra året gjordes strategiska satsningar exempelvis i form av kompetensutvecklingsinsatser, för att i god tid sörja för den framtida kompetensen.

Det personalpolitiska programmet (PPP) beskriver de förhållningssätt som ska genomsyra organisationen och påtalar vikten av alla anställdas deltagande och engagemang.

Under 2018 påbörjades ett arbete runt PPP, för att relansera

programmet och uppmuntra medarbetare att jobba med frågeställningar kring det. Detta arbete fortsatte under 2019 för att på sikt stärka kommunens arbetsgivarvarumärke som helhet och inom olika personalpolitiska områden.

Något lägre sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron för 2019 var 7,1 procent. Det är en minskning motsvarande 0,2 procentenheter jämfört med 2018.

Antalet tillsvidareanställda och medianlön, inom koncernen

	SUMMA		FÖRDELAT		FÖRDELAT		MEDIANLÖN	
	2019	2018	MÄN	KVNNOR	MÄN	KVNNOR	2019	2018
	2019	2018	2019	2019	2019	2019	2019	2018
Härryda kommun	2 856	2 899	528	2 328	522	2 377	33 000	31 700
HEAB AB	33	32	22	11	22	10	35 000	33 650
Förbo AB	28	27	16	11	17	12	39 042	38 243
Landvetter Södra AB	Bolaget har inga anställda utan köper två tjänster, VD och marknadsansvarig, från Härryda kommun.							
Summa	2 917	2 958	566	2 350	561	2 399		

Åldersstruktur bland tillsvidareanställda inom koncernen

Ålder	Härryda kommun	Förbo 42%	Heab	Summa	Härryda kommun	Förbo 42%	Heab	Summa
	Antal 2019	Antal 2019	Antal 2019	Antal 2019	Antal 2018	Antal 2018	Antal 2018	Antal 2018
– 29 år	243	4	6	253	214	5	5	224
30 – 39 år	662	9	9	680	647	7	9	663
40 – 49 år	824	5	7	836	832	5	8	845
50 – 59 år	787	10	8	805	808	9	9	826
60 år –	338	0	3	341	398	1	1	400
Totalt	2 856	28	33	2 917	2 899	27	32	2 958
Medelålder	46	42	42		46	42	42	

Den korta frånvaron, dag 1–14, hade minskat med 0,3 procentenheter medan längre frånvaron hade ökat med 0,1 procentenheter.

En knapp tredjedel av sjukfrånvaron utgjordes av deltid-frånvaro. Till någon del finns då medarbetare i arbete och håller kontakten med arbetsplatsen. Under året hade 29,3 procent av medarbetarna inte någon sjukfrånvaro alls. Motsvarande siffra under föregående år var 28,6 procent.

Hälsofrämjande arbete

Den personalvårdstödande enheten Oasen och ett verksamhetsnära nätverk med 150 hälsoinspiratörer, står för stora delar av kommunens hälsofrämjande arbete medan den externa företagshälsovårdens främsta uppgift är att arbeta med pågående rehabiliteringsärenden och insatser inom arbetsmiljöområdet.

Kommunens upphandlade företagshälsovård är PE3. Utöver rehabilitering genomför de till exempel medicinska kartläggningar åt förvaltningen. Medarbetare som behöver stöd och råd inom områdena ekonomi, juridik, relationer och hälsa får kostnadsfri telefonrådgivning via Falck.

Kommunen har även ett nära samarbete med Härryda kommuns kultur- och idrottsförening (HKIF) som anordnar en mängd olika hälsofrämjande aktiviteter för medarbetare. Målet att bidra till ett bättre hälsoläge.

Utbildning och information

Under 2019 togs en digital introduktion för nya medarbetare fram med viktig information, tips och råd samt fakta om kommunen. Delar av introduktionen skickas till

nyanställda redan innan medarbetaren börjat sin anställning. Vid två tillfällen erbjöds nya medarbetare att gå en gemensam introduktion i form av en halvdags utbildning om kommunens verksamheter med studiebesök på några av kommunens arbetsplatser.

Nya chefer i kommunen genomgår en utbildning på ett år som bland annat tar upp kommunens organisation, ekonomi, rekrytering och arbetsrätt –men även ledarskap, konflikthantering och förhållningssätt.

Semesterlöneskuld och övertidsskuld

Semesterlöneskulden som utgörs av inestående uttagna semesterdagar, uppgick vid årets slut till 61,2 miljoner kronor (mnkr) vilket är en minskning med 1,5 mnkr jämfört med föregående år. Skulden för uttagen övertid uppgick till 3,2 mnkr. Ferielöneskulden för lärarkollektivet inklusive upphållslöneskuld var 28,9 mkr, en ökning med 2,2 mnkr jämfört med 2018. Den sammanlagda skulden uppgick därmed till 93,3 mnkr inklusive sociala avgifter.

Framtiden

För att kunna bibehålla och utveckla den välfärd som medborgarna förväntar sig och behöver ställs allt högre krav på motiverade, engagerade och kompetenta medarbetare. En av de stora utmaningarna framöver är konkurrensen om medarbetare, främst inom vissa bristyrken.

Kärnan i kommunens personalarbete är därför att fortsätta skapa förutsättningar för såväl ett gott medarbetarskap som ledarskap. Det betonas också i det personalpolitiska programmet tillsammans med behovet av en god kommunikation och samverkan. ■

Sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid, inom koncernen, %

	Härryda kommun 2019	Förbo 2019	Heab 2019	Härryda kommun 2018	Förbo 2018	Heab 2018
Total sjukfrånvaro	7,1	3,2	1,6	7,3	2,7	1,7
varav sjukfrånvaro över 60 dgr	49,3	0,3	0,0	47,6	0,1	0
Män	3,9	2,9	1,4	4,2	2,7	1,3
Kvinnor	7,9	3,6	1,9	8,6	2,8	2,6
Åldersgruppen -29 år	5,3	-	1,7	5,2	-	1,09
Åldersgruppen 30 – 49 år	7	2,5	1,3	7,2	2,0	1,61
Åldersgruppen > 50 år	7,8	4,3	2,0	8,1	2,9	1,92

I redovisningen ingår alla som haft anställning, oavsett anställningsform.

Det personalpolitiska programmet (PPP)

beskriver de förhållningssätt som ska genomsyra organisationen. PPP är uppbyggt kring tre grundperspektiv: medarbetarskap, ledarskap samt kommunikation och samverkan. Programmet ska vara levande och det är viktigt att alla deltar och engagerar sig i arbetet. Utifrån PPP sker ett löpande utvecklingsarbete inom olika personalpolitiska områden.

Vision: Härryda – här vågar vi!

Närmare 2 000 bostäder i pågående detaljplaner och flera på gång. Härryda kommun har högt ställda tillväxtmål och ska dessutom bidra till hållbar utveckling och vara ledande i arbetet med Agenda 2030. Samtidigt finns utmaningar i form av bland annat konjunkturavmattning och demografiska förändringar som ställer stora krav på verksamheten.

Som en övergripande ledstjärna för prioritering och styrning finns kommunens vision som antogs 2019.

Vision

Under 2020 blir visionen en del i kommunens olika verktyg för styrning och utveckling – såväl politiskt som i uppföljning av verksamheter. Visionen avser även kommunens helägda bolag.

Nytt bolag från 2021

En central del i att ge fler möjligheter att bo i Härryda kommun är att det finns god tillgång på vatten till alla invånare och alla behov. Stora investeringar pågår och kommer pågå de närmaste åren. Från år 2021 planeras VA-verksamheten att drivas i bolagsform tillsammans med avfallshanteringen. Sammanlagt kommer bolaget att ansvara för tillgångar på omkring en miljard kronor.

Fortsatt stort fokus på samhällsbyggande

Det finns 2 000 bostäder i pågående detaljplaner. Förutsättningar finns för att starta fler detaljplaner framöver för att säkerställa tillgång på planlagd mark för verksamheter och bostäder. Det ger förutsättningar för att nå det långsiktiga tillväxtmålet om minst 1,5 procent.

Vision: I Härryda kommun bygger vi framtiden. Här har människor och företag möjlighet att växa och blomstra. Här lyfter idéer och landar lösningar som håller för kommande generationer.
Våra ledord:
mod, nytänkande, handlingskraft.

Tillgången på dricksvatten är ett absolut villkor för att kommunen ska kunna fortsätta att växa och utvecklas. Ett stort antal strategiska infrastrukturprojekt för vatten och avlopp, vägar, elförsörjning och bredband pågår.

Platser på boenden för äldre och grupper med speciella behov är något som måste säkerställas. Att fortsätta planeringen för alternativa driftsformer prioriterat.

Det stora framtidsprojektet är Landvetter Södra. Ett helt nytt hållbart samhälle mellan Göteborg och Landvetter flygplats. Drygt 500 000 kvadratmeter obebod mark ska utvecklas med bostäder, verksamheter samt rekreations- och naturområden. Kommunen har bildat ett utvecklingsbolag, Landvetter Södra utveckling AB som kommer att driva arbetet under lång tid och har tagit de första stegen för ett inledande område. Arbetet med fördjupad översiktsplan för Landvetter Södra pågår i samverkan med bolaget och konsortiet.

Ekonomiska ramar 2020 och 2021, koncernen

	RESULTAT, MNKR		INVESTERING, MNKR		SOLIDITET, %	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Härryda kommun	54	59	479	475	29	28
Förbo AB, 42 %	34	34	195	116	32	33
Härryda Energi AB	21	21	40	39	36	38
Landvetter Södra Utveckling AB	0,0	0,0	0,0	0,0	62	62

Bolagens resultat, före bokslutsdispositioner.

Härryda kommuns strategiska läge mellan regionens två största städer Göteborg och Borås innebär goda förutsättningar för utveckling och tillväxt. En internationell flygplats i kommunen skapar extra attraktion. Det råder fortfarande osäkerhet om den planerade tågförbindelsen mellan Göteborg och Borås och vilken sträckning den får.

För att öka kapaciteten med fler detaljplaner provar, utvärderar och implementerar kommunen sedan ett par år en ny samverkansmodell med privata exploatörer som utför delar av planarbetet. Aktuella exempel är detaljplanerna ”Wendelstrand” ”Säteriet” och ”Alberts ängar”. Under 2020 kommer ytterligare tre exploatörsdrivna detaljplaner att startas.

Efterfrågan är stor på detaljplanelagd mark för näringslivsändamål i såväl Härryda kommun som i hela Göteborgsregionen. Byggnation pågår i våra verksamhetsområden Björrods och Bårhults företagsparker. Kommunen arbetar med detaljplaner för Airport city, både på egen mark och flygplatsens (Swedavias) områden, samt en plan som bland annat möjliggör för fler verksamheter vid Mölnlyckemotet.

Exploatörsdriven detaljplan kan även komma att användas för att ta fram detaljplaner för verksamhetsmark. För att en växande kommun ska fungera ur alla aspekter behövs även mer kommunal service i form av förskolor, skolor, idrottshallar, lokaler för fritids- och kulturverksamhet med mera. Exempel är idrottsarenan i Mölnlycke fabriker och det särskilda boendet för äldre i Säteriet.

Fortsatt arbete för hållbar utveckling

Härryda kommun ska bidra till hållbar utveckling genom att ta täten och vara ett föredöme i arbetet med Agenda 2030. Under 2019 genomfördes bland annat utbildningsinsatser och föreläsningar om Agenda 2030 och en ny strategisk plan antogs. Att öka ungas delaktighet och psykiska hälsa är två prioriterade områden i planen. Valfärdsbokslutet är ett viktigt underlag i det fortsatta arbetet.

Digitalisering

För Härryda kommun är digitalisering en avgörande faktor för att möta invånarens behov, såväl nuvarande som framtida, samt för att kunna leverera effektiv service med hög transparens och möjlighet till delaktighet. Genom att tänka ”digitalt först” skapas utrymme för ökat värdeskapande arbete där invånare och företag får rätt service på rätt plats.

Ekonomi

Ekonomistyrningen ska syfta till att de finansiella målen stödjer verksamhetsmålen för god ekonomisk hushållning. Med andra ord ska ekonomin ge utrymme för att kommunens verksamheter ska få det ekonomiska utrymme som krävs för att uppnå de prioriterade politiska målen. Kommunen levererar den största delen av de välfärdstjänster som efterfrågas av invånarna och att ha ett finansiellt utrymme för detta är grundläggande god ekonomisk hushållning.

För landet som helhet är den demografiska utvecklingen med en åldrande befolkning en stor utmaning. Enligt beräkningar baserad på scb:s befolkningsprognos kommer kostnaden för de demografiskt betingade behoven att öka med i snitt 1,1 procent per år under de närmaste tio åren. En nationell konjunkturavmattning kombinerad med inbromsning i flera betydelsefulla globala ekonomier kan även leda till lägre sysselsättning och därmed lägre skatteintäkter för kommunen. Kombinationen av lägre tillväxt, demografiskt betingade behov och svårigheter att rekrytera personal indikerar att kommunens verksamhet kommer att behöva drivas på ett annat sätt än idag. Nödvändiga prioriteringar måste genomföras. Även inkomstförstärkningar måste kanske diskuteras. Ambitionerna i samhällsbyggandet innebär sannolikt stora initiala utgifter. På lång sikt kan en alltför stor upplåning leda till minskad valfrihet för att finansiera andra kommunala tillgångar. Därför måste ekonomin i samhällsbyggandet ha särskilt fokus. Samtidigt som kommunen har höga ambitioner för samhällsbyggande så finns tecken på att konjunkturen bromsar in och att ett högre ränteläge är att vänta. ■

Bra resultat när kvalitet och nöjdhet mäts

För tionde året i rad deltog Härryda kommun i det nationella nätverket Kommunens Kvalitet i Korshet, tillsammans med 260 kommuner. Genom mätning och jämförelse av olika mått ger sammanställningen en bild av kommunernas kvalitet och fungerar som underlag för utveckling och styrning.

Sammanlagt redovisas 42 mått. Resultatet för 2019 visar att Härryda kommun tillhör den högsta gruppen i 17 av måtten, i den näst högsta gruppen i 13 mått, den näst lägsta i 10 mått och den lägsta gruppen i 2 mått. Det innebär att Härryda kommun får bättre resultat än genomsnittet i

nästan tre av fyra mått. I jämförelse med föregående år har Härryda kommun förbättrat resultaten på flera mått och går från att vara i lägre till högre grupper. På www.kolada.se finns mer information om resultaten.

Härrydas resultat i relation till snittet av landets kommuner

- Härryda är i den högsta gruppen
- Härryda är i den näst högsta gruppen
- Härryda är i den näst lägsta gruppen
- Härryda är i den lägsta gruppen

BARN OCH UNGA		KOMMENTAR
Barn som får plats på förskola på önskat datum, andel	82 %	• Verksamheten har gjort ett förbättringsarbete sedan 2017 för att öka andelen som får plats på önskat placeringsdatum. En stor förbättring skedde från 15 procent 2017 till 79 procent 2018. Under 2019 förbättrades resultatet ytterligare till 82 procent.
Barn per årsarbetare i förskolan, antal	4,8 *	
Kostnad per inskrivet barn i förskolan	158 tkr *	• Härryda kommun har en förhållandevis hög kostnad per inskrivet barn i förskolan. Detta beror delvis på att verksamheten har färre barn per pedagog och att personalen är välutbildad. Under 2019 påbörjade verksamheten ett arbete för att minska kostnaderna.
Elever i årskurs 9 som är behöriga till yrkesprogram, kommunala skolor, andel	91 %	
Elever i årskurs 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun, andel	92 %	
Elever i årskurs 3 som klarat alla delprov i de nationella proven i svenska, kommunala skolor, andel	80 %	• För elever i årskurs 3 sker en viss förbättring av resultatet i de nationella proven i svenska, det bidrar till att Härryda kommun går från att vara i den näst högsta gruppen till att åter placeras i den högsta.
Elever i årskurs 6 med lägst betyget E i matematik, kommunala skolor, andel	92 %	• Resultat i matematik sett till andel elever som nått E-nivån i årskurs 6 har ökat vilket gör att Härryda placeras i den högsta gruppen. Grundskolan har arbetat med tidiga bedömningar av elevens kunskaper samt en utvecklad matematikundervisning.
Elever som är nöjda med sin skola som helhet i årskurs 9, andel	70 % *	
Kostnad per elev i grundskolan	97 tkr *	
Gymnasieelever med examen inom 4 år, kommunala skolor, andel	82 %	• Andelen gymnasieelever med examen inom 4 år på Hulebäcks-gymnasiet har ökat såväl sett till yrkesförberedande program som till högskoleförberedande.
Gymnasieelever med examen inom 4 år, hemkommun, andel	78 %	
Kostnad per elev i gymnasieskola, hemkommun	116 tkr *	
Aktivitetstillfällen för barn och unga i kommunala bibliotek, antal/1 000 invånare	52 *	
Deltagartillfällen för barn och ungdomar i idrottsföreningar, antal/invånare	33 *	
Elevplatser i musik- eller kulturskola, andel som under året deltagit i musik- eller kulturskola av invånarna 7–15 år	33 % *	

STÖD OCH OMSÖRG		KOMMENTAR
Brukarbedömning individ- och familjeomsorg, förbättrad situation, andel	71 %	• För att snabba på handläggningstiden har verksamheten arbetat med att beslut ska fattas inom fem arbetsdagar efter att komplett ansökan kommit in. Det har gjort att väntetiden har minskat från 29 dagar 2017 till 8 dagar 2019.
Personer med försörjningsstöd som inte kommit tillbaka inom ett år efter avslutad insats, andel	85 % *	
Väntetid från ansökan till beslut om försörjningsstöd, dagar	8	

* Mätperiod 2018

Fortsättning från föregående sida

STÖD OCH OMSORG		KOMMENTAR
Kostnad för individ- och familjeomsorg per invånare	4 221kr*	
Väntetid från beslut till insats avseende LSS-boende, dagar	128	• Verksamheten har tydliggjort och effektiviserat processen från beslut till insats. Det har gjort att väntetiden har minskat från 307 dagar 2017 till 128 dagar 2019. En god tillgång till LSS-bostäder i kommunen har också bidragit till att korta väntetiden.
Brukarbedömning gruppboende LSS – Brukaren trivs alltid hemma, andel	88 %	
Brukarbedömning daglig verksamhet LSS – Brukaren får bestämma om saker som är viktiga, andel	70 %	• Verksamheten arbetar med att öka verksamhetens flexibilitet samt med att tydliggöra och anpassa kommunikationen kring möjligheter och brukarnas förväntningar, för att öka upplevelsen av delaktighet och inflytande.
Kostnad för funktionsnedsättning per invånare	6 219*	
Väntetid från ansökningsdatum till erbjudet inflyttningsdatum till särskilt boende, dagar	179	• Väntetid för inflyttning till särskilt boende har ökat från 51 dagar 2017 till 179 dagar 2019. Orsaken till detta är en underkapacitet av särskilt boende, vilket beror på fördröjningen av byggnation av nytt äldreboende.
Antal personal som en hemtjänsttagare möter under 14 dagar	16	
Kvalitetsaspekter särskilt boende äldreomsorg, andel maxpoäng	76 %	
Brukarbedömning särskilt boende äldreomsorg – helhetssyn, andel som är mycket eller ganska nöjda med sitt boende	83 %	
Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg – helhetssyn, andel som är mycket eller ganska nöjda med sin hemtjänst	92 %	
Kostnad för äldreomsorg per invånare 80+	250 tkr*	

SAMHÄLLE OCH MILJÖ		KOMMENTAR
Svar på e-post inom en dag, andel	80 %	• Förvaltningen arbetar för att vara en serviceorganisation med myndighetsansvar. Bland annat antogs en ny riktlinje för service över telefoni och e-post under 2019.
Direkt svar på en enkel fråga per telefon, andel	58 %	
Upplevelse av gott bemötande vid telefonkontakt, andel av maxpoäng	89 %	
Delaktighetsindex – Hur väl kommunen möjliggör för medborgare att ta del av kommunens utveckling, andel av maxpoäng	73 %	
Personer som lämnat kommunens arbetsmarknadsverksamhet, och börjat arbeta eller studera, andel	45 %*	• Genom ett aktivt arbete med arbetsträning/praktik och tillgång till extratjänster har 45 procent av arbetsmarknadsverksamhetens deltagare börjat arbeta eller studera.
Elever på SFI som klarat minst två kurser, andel	39 %*	
Personer som lämnat etableringsuppdraget och börjat arbeta eller studera, andel	56 %*	
Företagsklimat enligt undersökningen Insikt, NKI	70*	• I undersökningen Insikt får kommunen en indikation av hur företag uppfattar kontakten med kommunen. Kommunen jobbar aktivt för att förbättra företagsklimatet och har som mål att vara Sveriges bästa näringslivskommun.
Handläggningstid från inkommen ansökan till beslut för bygglov, dagar	91*	
Handläggningstid från fullständig ansökan till beslut för bygglov för nybyggnad av en- och tvåbostadshus, dagar	32 *	• För att korta handläggningstiderna har bygglovsverksamheten arbetat med digitalisering och kartlagt bygglovsprocessen. Verksamheten har även förändrat arbetssättet så att den sökande i förväg ska veta vilka handlingar som måste finnas med.
Insamlat hushållsavfall per person	455 kg*	
Miljöbilar i kommunorganisationen, andel	66 %*	• Andelen miljöbilar i kommunorganisationen är bland rikets högsta. Arbetet med fossilfri fordonspark fortsätter utifrån Agenda 2030 och "Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om".
Ekologiska livsmedel i kommunens verksamhet, andel	31 %*	

* Mätperiod 2018

Jämförelser inom regionen och riket

Kommunforskning i Västsverige tar fram finansiella profiler på kommunerna i bland annat Västra Götalandsregionen. Det är relativa mått, vilket innebär att de bara visar hur de olika kommunerna ligger till i förhållande till varandra. Den senaste profilen avser år 2018 och utgår från fyra olika perspektiv; långsiktig handlingsberedskap, kortsiktig handlingsberedskap, finansiellt riskförhållande samt finansiell kontroll. Diagrammet har skalan 1–5 där 5 är högsta betyg.

Härrydas finansiella profil visade att kommunen under 2018 låg över genomsnittet för de tre perspektiven: kontroll över den finansiella resultat, riskförhållande och långsiktig handlingsberedskap. Marginellt under genomsnittet låg poängen för den kortsiktiga handlingsberedskap. Under perioden har poängen i den finansiella profilen förbättrats för två av fyra perspektiv. Det var riskförhållande och kortsiktig handlingsberedskap. För de två perspektiven, kontroll över det finansiella resultatet och långsiktig handlingsberedskap, förblev poängen oförändrad om 2016 och 2018 jämförs.

Härryda uppvisade en svagare resultatutveckling mellan 2016 och 2018 och ett svagare resultat under 2018 jämfört med snittet i länen. Resultatet under 2018 kan inte anses som god ekonomisk hushållning ur ett resultatperspektiv. Härrydas genomsnittliga resultat under de tre senaste åren kan däremot anses uppfylla kommunallagens krav på god ekonomisk hushållning vilket resulterar i en 3:a i den finansiella profilen, vilket är en försvagning från en 4:a. En anledning till kommunens goda resultatutveckling är att vinster från exploateringsredovisningen ingår i resultaten.

Härryda hade 2018 en soliditet som var starkare än snittet i länen. Mellan 2016 och 2018 uppvisade Härryda utvecklingsmässigt samma positiva trend som snittet bland kommunerna i länen. Kommunen redovisade en

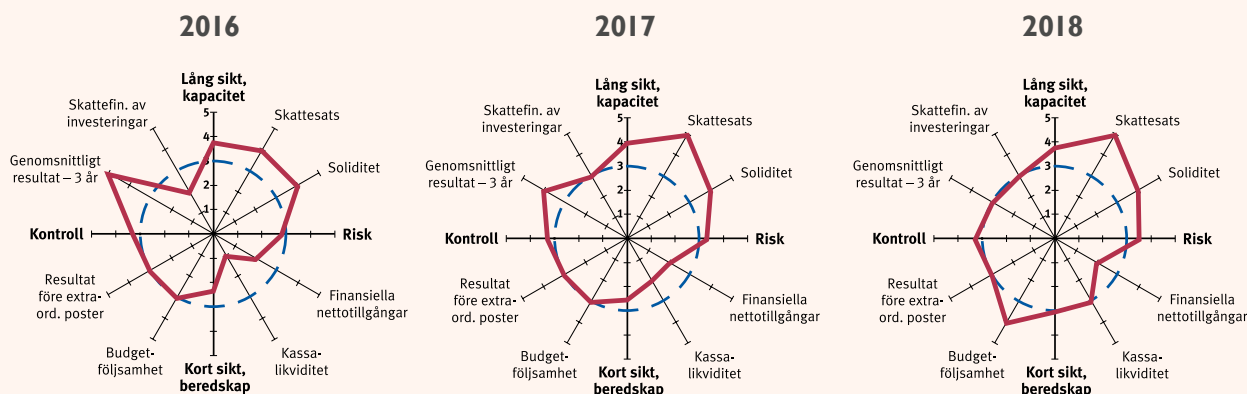
förbättrad soliditet med en procentenhet, från 28 till 29 procent, medan den genomsnittliga soliditeten i länen förbättrades med fyra procentenheter, från 16 till 20 procent. Härryda hade 2018 den elfte starkaste soliditeten i länet. Detta gav en oförändrad 4:a i den finansiella profilen.

Nettoinvesteringarna var fortsatt högre i kommunen än snittet i länet.

Härrydas skattesats låg 2018 på 20,62 kr. Det var en krona lägre än genomsnittet bland Västra Götaland och Hallands läns kommuner, vilket uppgick till 21,62 kr. Härryda hade under 2018 den femte lägsta skatten i länen. Detta innebar att kommunen fick en 4:a i den finansiella profilen.

Mellan åren 2016 och 2018 förbättrades Härrydas kassalikviditet med 21 procentenheter, från 45 procent till 66 procent. Likviditeten under perioden i Härryda utvecklades något starkare än snittet i länen, men låg på en svagare nivå än genomsnittet under 2018.

Härryda kommuns finansiella utveckling under den studerade treårsperioden resulterar i en något förbättrad finansiell profil med en resultatnivå som kan betraktas som god ekonomisk hushållning. Det är viktigt att även framöver ligga på en god resultatnivå för att kunna möta höga investeringsnivåer på grund av befolkningsförändringar. ■

Resultat 2019 inom GR-kommunerna

Alla kommuner, förutom en, inom Göteborgsregionens kommunalförbund, GR redovisar positiva resultat. Härryda kommun redovisar ett resultat om 2 257 kronor per invånare, vilket är lägre än genomsnittet på 2 420 kronor.

Verksamhetens nettokostnad för Härryda är 54 533 kronor per invånare och ligger i ungefär i mitten bland kommunerna. Mölndal står för den lägsta med 51 316 kronor och den högsta nettokostnaden har Lilla Edet med 59 813 kronor per invånare.

Härryda hade en soliditet på 31 procent. Mölndals soliditet är högst, 46 procent. En kommun har negativ

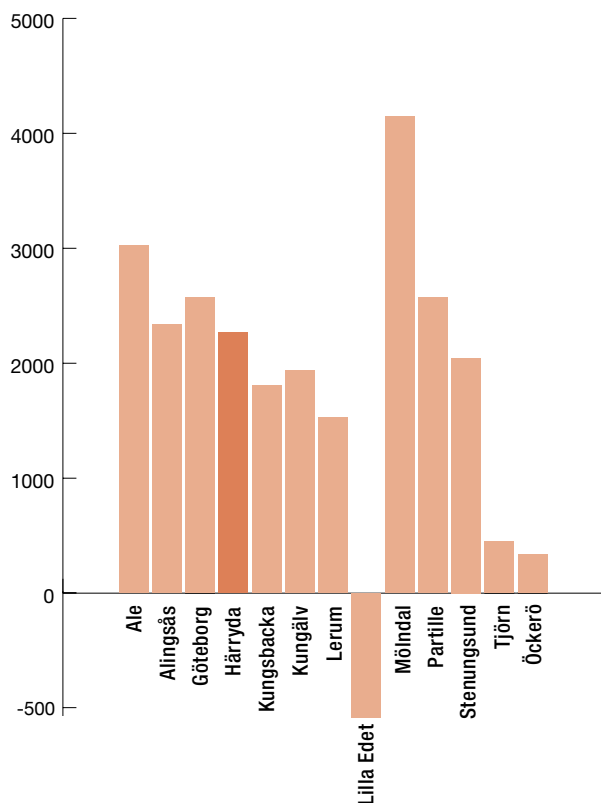
soliditet och den genomsnittliga soliditeten bland kommunerna är 20 procent.

Kommunalskatten var i snitt 21,20 kronor per intjänad hundralapp. Härryda hade den tredje lägsta skattesatsen, 20,62 kronor. Lägst hade Partille med 19,96 krono och Mölndal med 20,26 konor. Mölndal höjer sin skatt med 25 öre till 20,51 kronor 2020.

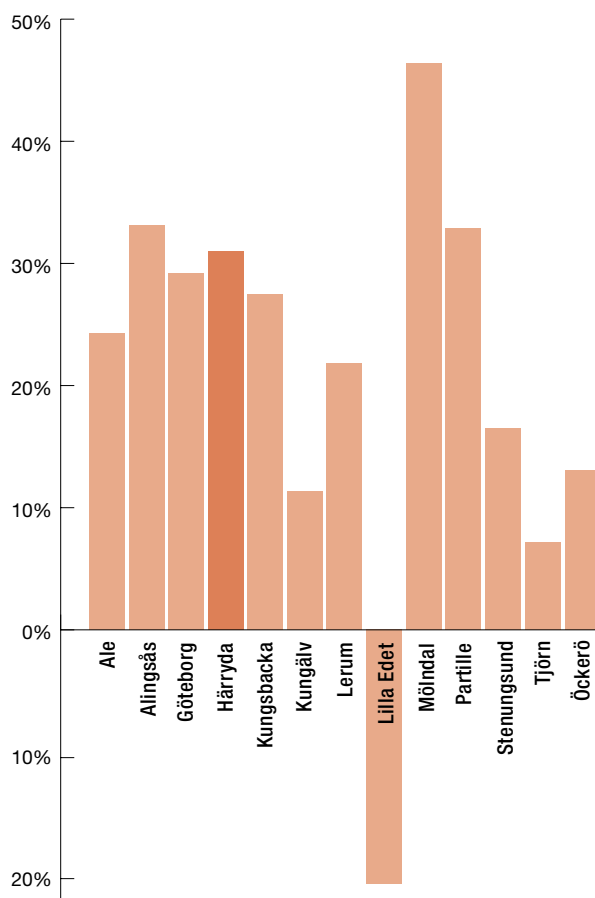
Resultatet 2019 för Härryda har hämtat sig från 2018 som redovisade ett svagt resultat. Generellt är resultaten något starkare 2019 för GR kommunerna jämfört med 2018.

Verksamhetens resultat per invånare, kr

Enligt blandmodellen*

Soliditet fullfond*, %

*Blandmodellen är den modell som kommunerna enligt lag ska använda i samband med redovisning av pensionsskulden. Den innebär att pensionsförpliktelser hänförliga till perioden före 1998 inte redovisas som skuld eller avsättning utan redovisas i resultaträkningen. En del kommuner frångår denna modell för att ge en mer rättvisande bild och tar med hela pensionsskulden som avsättning. Denna pensionsmodell kallas för fullfundsmodellen. Resultatet räknas om för att få en jämförbarhet.

Sammanställning av GR-kommunernas bokslut 2019

	Härryda	Alingsås	Göteborg	Ale	Kungs- backa	Kungälv	Lerum	Lilla Edet	Mölndal	Partille	Stenung- sund	Tjörn	Öckerö
Resultat, mnkr	110,7	96,7	1 504	95,0	175,7	111,3	79,0	-15,8	287,8	101,0	69,2	7,1	4,5
Resultat bland- modell, mnkr	85,7	96,7	1 504	95,0	146,7	88,7	65,1	-15,8	287,8	101,0	54,8	7,1	4,5
Soliditet blandmodell	49,0%	64,1%	29,0%	50,8%	45,3%	22,8%	41,2%	19,1%	67,8%	64,0%	39,3%	34,5%	49,0%
Soliditet fullfond	31,0%	33,1%	17,0%	24,3%	27,5%	11,3%	21,8%	-20,8%	46,4%	33,2	16,5%	9,6%	13,0%
Långfristiga skulder, mnkr	700,0	0,0	5 809	360,0	1 350,0	2 070	1 253,5	225,0	0,0	0,0	553,0	315,0	68,0
Skattesats 2019	20,62	21,36	21,12	21,87	21,33	21,44	20,65	22,37	20,26	19,96	21,64	21,71	21,21
Skattesats 2020	20,62	21,36	21,12	21,87	21,33	21,44	20,65	22,37	20,51	19,96	21,64	21,75	21,21
Antal invånare	37 977	41 420	579 281	31 402	84 395	46 336	42 568	14 109	69 364	39 289	26 777	16 016	12 916
Årets resultat per invånare bland- modell i kr	2 257	2 335	2 596	3 025	1 738	1 914	1 530	-1 121	4 149	2 571	2 047	441	348
Låneskuld per invånare i kr	18 432	0	10 028	11 464	15 996	44 674	29 447	15 947	0	0	20 652	19 668	5 265

Sammanställningen grundar sig på preliminära bokslutssiffror från respektive kommun.

Härryda kommun i jämförelse med riket 2018

	Härryda kommun	Medelkommun
Antal invånare	37 802	35 277
Befolkningsförändring 2008–2018	12,6%	10,5%
Invånare under 18 år	26,2%	21,1%
Invånare över 64 år	16,1%	19,9%
Utrikes födda	11,8%	19,1%
Invånare med eftergymnasial utbildning (25–64 år)	51%	43%
Medianinkomst (20 år och äldre)	349 717 kr	288 880 kr
Köpt verksamhet	15%	16%
Kommunalskatt	20,62 kr	20,74 kr
Skatteintäkter per invånare	51 383 kr	44 407 kr
KOSTNAD PER INVÅNARE		
Förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg	11 451 kr	7 744 kr
Utbildning	19 425 kr	17 729 kr
Individ - och familjeomsorg	3 959 kr	3 862 kr
Äldre och funktionshindrade	14 622 kr	19 703 kr
Kultur	1 236 kr	1 123 kr
Fritid	1 121 kr	1 478 kr
Infrastruktur	3 599 kr	3 685 kr
Nettokostnad totalt egentlig verksamhet	56 132 kr	56 832 kr
UTFALL		
Resultat enligt blandmodellen per invånare	447 kr	753 kr
Andel elever som uppnått målen i alla ämnen årskurs 9	86,1%	73,3%
Andel elever som fullföljt gymnasieskolan	77,3%	71,8%
Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid	7,3%	6,6%

RESULTATRÄKNING miljoner kronor		KOMMUNEN		KONCERNEN	
		2019	2018	2019	2018
	Not				
Verksamhetens intäkter	1	643,8	616,8	948,6	922,2
Verksamhetens kostnader	2	-2 587,2	-2 541,9	-2 760,5	-2 721,2
Avskrivningar	3	-128,0	-128,8	-187,8	-180,3
Verksamhetens nettokostnader		-2 071,4	-2 053,9	-1 999,7	-1 979,3
Skatteintäkter	4	2 016,1	1 942,4	2 016,1	1 942,4
Generella statsbidrag och utjämning	5	193,4	161,6	193,4	161,6
Verksamhetens resultat		138,2	50,1	209,8	124,7
Finansiella intäkter	6	4,6	5,3	4,5	5,0
Finansiella kostnader	6	-32,0	-24,4	-45,0	-38,8
Resultat efter finansiella poster		110,7	31,0	169,3	90,9
Extraordinära poster		0,0	0,0	0,0	0,0
Bokslutsdispositioner		0,0	0,0	-20,3	-22,7
Skatt		0,0	0,0	-8,0	-2,0
Årets resultat	7	110,7	31,0	140,9	66,3
Budget		32,8	37,1		

KASSAFLÖDESRAPPORT miljoner kronor		KOMMUNEN		KONCERNEN	
		2019	2018	2019	2018
	Not				
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN					
Årets resultat	14	110,7	31,0	140,9	66,3
Justering för av- och nedskrivningar	3	128,0	128,8	187,8	180,3
Justering för överavskrivning	14	0,0	0,0	16,8	19,8
Justering för gjorda avsättningar	15,16	-9,5	13,5	1,0	20,1
Justering för övriga ej likviditetspåverkande poster	8	0,0	-1,3	-1,3	-4,3
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital		229,2	172,0	345,2	282,2
Ökning/minskning kortfristiga fordringar	12	-10,3	4,6	12,6	-3,2
Ökning/minskning tomtmark till försäljning		6,6	-71,4	6,6	-71,4
Ökning/minskning kortfristiga skulder	18	-6,5	26,6	-27,5	28,4
Kassaflöde från den löpande verksamheten		219,0	131,8	337,0	236,0
INVESTERINGSVERKSAMHETEN					
Investering i immateriella anläggningstillgångar	9	-0,4	0,0	-0,4	0,0
Investering i materiella anläggningstillgångar	9	-222,4	-220,1	-424,9	-343,2
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	9	1,8	87,0	4,4	88,3
Försäljning/investering av finansiella anläggningstillgångar	11	-0,1	-0,9	-0,1	-0,3
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-221,1	-134,1	-421,0	-255,1
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN					
Nyupptagna lån	17	17,8	108,8	97,5	130,3
Amortering av skuld	17	-4,5	-4,1	-4,5	-4,1
Ökning/minskning av långfristiga fordringar	11	0,3	-0,3	0,3	-0,3
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		13,6	104,4	93,4	125,9
Årets kassaflöde		11,5	102,1	9,4	106,8
Likvida medel vid årets början		176,0	73,8	181,9	75,2
Likvida medel vid årets slut		187,5	176,0	191,3	181,9

BALANSRÄKNING miljoner kronor		KOMMUNEN		KONCERNEN	
		2019	2018	2019	2018
	Not				
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR					
Immateriella anläggningstillgångar		0,4	0,1	0,4	0,1
Materiella anläggningstillgångar					
Mark, byggnader, tekniska anläggningar	10	2 432,5	2 335,0	3 775,4	3 548,0
Maskiner och inventarier	10	117,8	122,6	515,3	509,9
Finansiella anläggningstillgångar	11	56,8	74,9	40,8	58,9
Summa anläggningstillgångar		2 607,5	2 532,6	4 331,8	4 116,9
BIDRAG TILL STATLIG INFRASTRUKTUR		0,0	0,0	0,0	0,0
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR					
Tomtmark för försäljning		155,4	161,9	155,4	161,9
Fordringar	12	160,3	150,0	183,8	196,4
Likvida medel	13	187,5	176,0	191,3	181,9
Summa omsättningstillgångar		503,2	487,9	530,5	540,2
Summa tillgångar		3 110,6	3 020,4	4 862,3	4 657,0
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital	14	958,1	865,2	1 557,5	1 418,8
varav årets resultat		110,7	31,0	140,9	66,3
Avsättningar					
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	15	775,1	784,6	776,8	786,3
Avsättning skatteskuld obeskattade reserver		0,0	0,0	76,3	65,8
Övriga avsättningar	16	9,6	9,6	9,6	9,6
Skulder					
Långfristiga skulder	17	881,4	868,2	1 899,5	1 806,5
Kortfristiga skulder	18	486,5	493,0	542,5	570,0
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		3 110,6	3 020,4	4 862,3	4 657,0
PANTER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER					
Borgensförbindelser	19	275,0	275,1	15,1	15,1
Donationsfonder		0,0	0,0	0,0	0,0
Ställda panter		0,0	0,0	800,9	721,2
Övriga ansvarsförbindelser		0,0	0,0	0,3	0,3
Koncerninterna ekonomiska förhållanden	21				

EKONOMISKA BEGREPP

Resultaträkningen Sammanfattar årets kostnader och intäkter och visar årets resultat.

Avskrivning Minskning av det bokförda värdet av en anläggningstillgång.

Kassaflödesrapport Visar hur årets drift-, investerings- och låneverksamhet påverkar rörelsekapitalet.

Balansräkning Visar den ekonomiska ställningen vid årets slut fördelat på tillgångar och skulder.

Anläggningstillgångar Fast och lös egendom som kommunen stadigvarande innehar, exempelvis värdepapper, fastigheter och anläggningar.

Omsättningstillgångar Tillgångar som man oftast räknar med att inneha kortare tid än ett år.
Lös egendom som inte är anläggningstillgång.

Eget kapital Skillnaden mellan tillgångar och skulder, det vill säga den del som finansierats av det egna resultatet.

Avsättningar En ekonomisk förpliktelse vars belopp eller förfallotidpunkt inte är helt bestämd.

Långfristiga skulder Skulder med löptider längre än ett år.

Kortfristiga skulder Lån och övriga skulder med en löptid av ett år eller kortare.

NOTER miljoner kronor

	KOMMUNEN		KONCERNEN	
	2019	2018	2019	2018
NOT 1 Verksamhetens intäkter				
Försäljningsintäkter	7,0	8,8	115,5	124,6
Taxor och avgifter	187,2	173,3	180,6	164,3
Hyror och arrenden	42,9	40,2	246,9	237,6
Bidrag	163,0	216,6	163,0	216,6
varav bidrag och ersättningar från staten	153,9	179,2	153,9	179,2
Försäljning av verksamhet och konsulttjänster	135,5	126,6	134,3	127,5
Exploateringsintäkter	107,9	49,7	107,9	49,7
Realisationsvinster	0,3	1,7	0,3	1,8
Summa	643,8	616,8	948,6	922,2

NOT 2 Verksamhetens kostnader

Löner, sociala avgifter, pensionskostnader	-1 658,9	-1 652,1	-1 708,2	-1 698,5
Bränsle, energi och vatten	-36,7	-35,1	-45,7	-44,8
Köp av huvudverksamhet	-428,9	-423,8	-425,5	-423,0
Lokal- och markhyror	-36,2	-32,8	-31,4	-29,2
Lämnade bidrag	-58,9	-66,4	-58,9	-66,4
Realisationsförluster och utrangeringar	-1,8	-1,2	-1,6	-1,7
Övriga kostnader	-365,8	-330,6	-489,2	-457,5
Summa	-2 587,2	-2 541,9	-2 760,5	-2 721,1

NOT 3 Avskrivningar

Avskrivningar immateriella tillgångar	-0,1	0,0	-0,1	0,0
Avskrivning byggnader och anläggningar	-101,2	-98,7	-137,5	-133,2
Avskrivning maskiner och inventarier	-26,7	-26,4	-45,9	-45,9
Nedskrivningar	0,0	-3,7	-4,3	-1,2
Summa	-128,0	-128,8	-187,8	-180,3

NOT 4 Skatteintäkter

Preliminär kommunalskatt	2 031,5	1 950,1	2 031,5	1 950,1
Preliminär slutavräkning innevarande år	-16,2	-2,3	-16,2	-2,3
Slutavräkningsdifferens föregående år	0,9	-5,4	0,9	-5,4
Summa	2 016,1	1 942,4	2 016,1	1 942,4

NOT 5 Generella statsbidrag och utjämning

Bidrag från utjämningsystemen och generella statliga bidrag

Inkomstutjämningsbidrag	31,4	30,9	31,4	30,9
Strukturbidrag	0,0	0,0	0,0	0,0
Införandebidrag	0,0	0,0	0,0	0,0
Regleringsbidrag	26,5	5,9	26,5	5,9
Kostnadsutjämningsbidrag	60,7	49,3	60,7	49,3
Bidrag för LSS-utjämning	0,0	0,0	0,0	0,0
Kommunal fastighetsavgift	73,3	70,5	73,3	70,5
Generella bidrag från staten	6,5	11,3	6,5	11,3
Summa	198,3	167,9	198,3	167,9

NOTER miljoner kronor	KOMMUNEN		KONCERNEN	
	2019	2018	2019	2018
forts. NOT 5 Generella statsbidrag och utjämning				
Avgifter i utjämningsystemen				
Regleringsavgift	0,0	0,0	0,0	0,0
Avgift till LSS-utjämningen	-4,9	-6,3	-4,9	-6,3
Summa	-4,9	-6,3	-4,9	-6,3
NOT 6 Finansiella intäkter och kostnader				
Finansiella intäkter				
Utdelning på aktier och andelar	3,4	4,2	3,4	4,2
Ränteintäkter	0,4	0,3	0,6	0,8
Övriga finansiella intäkter	0,8	0,8	0,5	0,1
Summa	4,6	5,3	4,5	5,0
Finansiella kostnader				
Räntekostnader	-7,0	-6,5	-19,8	-20,8
Ränta på pensionsskuld	-24,8	-17,7	-24,9	-17,7
Övriga finansiella kostnader	-0,2	-0,2	-0,4	-0,4
Summa	-32,0	-24,4	-45,2	-38,8
NOT 7 Jämförelsestörande poster				
Summa	0,0	0,0	0,0	0,0
NOT 8 Ej likvidpåverkande poster				
Nedskrivning ägartillskott Landvetter Södra Utveckling AB	0,0	-1,3		-1,3
Utdelning HEAB o FÖRBO mm			-1,3	-3,0
Summa	0,0	-1,3	-1,3	-4,3
NOT 9 Nettoinvesteringar				
Bruttoinvesteringar	-222,8	-220,1	-425,3	-343,2
Investeringsbidrag och investeringsinkomster	11,0	5,6	11,0	5,6
Försäljning/Nedskrivning/Utrangering av anläggningstillgångar samt överföring till annat slag av tillgång	1,8	89,3	4,4	90,6
Summa	-210,0	-125,2	-409,9	-247,0
NOT 10 Materiella anläggningstillgångar				
Kommunens samtliga leasingavtal klassificeras som operationella. Linjär avskrivning tillämpas för samtliga tillgångar. Pågående investeringar avskrivs ej.				
Mark, byggnader och tekniska anläggningar				
Anskaffningsvärde	3 810,1	3 613,5	5 739,4	5 377,0
Ackumulerade avskrivningar	-1 377,6	-1 278,4	-1 963,9	-1 828,9
Bokfört värde	2 432,5	2 335,0	3 775,4	3 548,0
Avskrivningstider (genomsnittliga)	31 år			
Maskiner och inventarier				
Anskaffningsvärde	480,9	463,7	1 146,5	1 097,7
Ackumulerade avskrivningar	-363,2	-341,1	-631,3	-588,0
Bokfört värde	117,8	122,6	515,3	509,9
Avskrivningstider (genomsnittliga)	6 år			

NOTER miljoner kronor

	KOMMUNEN		KONCERNEN	
	2019	2018	2019	2018
forts. NOT 10 Materiella anläggningstillgångar				
Mark, byggnader och tekniska anläggningar				
Redovisat värde vid årets början	2 335,0	2 327,2	3 548,0	3 472,9
Investeringar	201,8	196,1	368,4	295,9
Redovisat värde av avyttringar och uttrangerade anläggningstillgångar	-1,8	-2,8	-2,3	-3,3
Nedskrivningar	0,0	-2,4	0,0	-2,4
Återförda nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	2,5
Avskrivningar	-101,2	-98,7	-137,4	-133,2
Överföring från eller till annat slag av tillgång	-1,3	-84,4	-1,3	-84,4
Övriga förändringar	0,0	0,0	0,0	0,0
Redovisat värde vid årets slut	2 432,5	2 335,0	3 775,4	3 548,0

Maskiner och inventarier

Redovisat värde vid årets början	122,6	124,2	509,9	507,7
Investeringar	20,5	24,4	56,4	47,3
Redovisat värde av avyttringar och uttrangerade anläggningstillgångar	0,0	0,0	-2,1	0,5
Nedskrivningar	0,0	0,0	-4,3	0,0
Återförda nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivningar	-26,7	-26,4	-46,0	-45,8
Överföring från eller till annat slag av tillgång	1,4	0,3	1,4	0,3
Övriga förändringar	0,0	0,0	0,0	0,0
Redovisat värde vid årets slut	117,8	122,6	515,3	509,9

NOT 11 Finansiella anläggningstillgångar

Aktier, andelar	42,5	42,4	26,5	26,4
Obligationer, förlagsbevis m.m	4,2	4,2	4,2	4,2
Långfristiga fordringar VA- och gatukostnadslån	0,3	0,6	0,3	0,6
Övriga långfristiga fordringar	0,0	0,0	0,0	0,0
Bostadsrätter	27,7	27,7	27,7	27,7
Justering återföring uppskrivning bostadsrätter	-17,8	0,0	-17,8	0,0
Summa	56,8	74,9	40,8	58,9
Aktier	15,8	15,8	0,5	0,5
varav Förbo AB	8,0	8,0	0,0	0,0
varav Härryda Energi AB	7,1	7,1	0	0,0
varav Landvetter Södra Utveckling AB	0,2	0,2	0,0	0,0
Andelar	26,6	26,6	25,9	25,9
Summa aktier och andelar	42,5	42,4	26,4	26,4

* Bland andelar redovisas andelskapitalet i Kommuninvest ekonomisk förening som uppgår till 870 168 kr samt en särskild insats på 25 061 774 kr som inbetalades 2015, sammanlagt 25 931 939 kr. Kommuninvest ekonomisk förening har dessutom beslutat om insatsemissioner om sammanlagt 6 729 961 kr för Härryda kommun. Härryda kommuns totala andelskapital i Kommuninvest ekonomisk förening uppgick per 2019-12-31 till 32 661 900 kr.

NOT 12 Fordringar

Kundfordringar	19,3	28,1	25,0	33,3
Förutbetalda kostnader	29,2	23,8	31,7	27,0
Upplupna intäkter	60,2	57,1	76,4	77,2
Diverse kortfristiga fordringar	46,9	35,0	46,1	52,9
Statlig ersättning Migrationsverket	4,7	6,1	4,7	6,1
Summa	160,3	150,0	183,8	196,4

NOTER miljoner kronor

	KOMMUNEN		KONCERNEN	
	2019	2018	2019	2018
NOT 13 Likvida medel				
Kassa	0,0	0,0	0,0	0,0
Bank	133,7	158,4	136,5	162,9
Likviditetsöverskott HEAB samt LVSUAB	53,8	17,6	53,8	18,9
Kassa koncernkonto	0,0	0,0	1,0	0,0
Summa	187,5	176,0	191,3	181,9

Kommunen har en checkkredit på 150 mkr.

NOT 14 Eget kapital

Ingående eget kapital vid årets början	865,2	834,1	1 418,8	1 334,6
Justering återföring uppskrivning bostadsrätter	-17,8	0,0	-17,8	0,0
Ingående eget kapital efter justering	847,3	834,1	1 401,0	1 334,6
Årets resultat	110,7	31,0	140,9	66,3
Utdelning, HEAB och Förbo AB	0,0	0,0	-1,3	-1,9
Överavskrivning/omföring uppskjuten skatteskuld	0,0	0,0	16,8	19,8
Summa utgående balans	958,1	865,2	1 557,5	1 418,8

Kommunen tillämpar inte Resultatutjämningsreserv.

NOT 15 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser inkl löneskatt

Avsättning för pensioner intjänad efter 1998

Ingående avsättning inkl löneskatt	189,1	161,1		
Nyintjänad pension	13,3	24,0		
-varav förmånsbestämd ålderspension	12,8	23,4		
-varav särskild avtalspension	0,0	0,0		
-varav efterlevandepension	0,5	0,7		
-varav övrigt	0,0	0,0		
Årets utbetalningar	-5,2	-4,8		
Ränte och basbeloppsuppräknig	4,9	3,4		
Ändring av försäkringstekniska grunder	0,0	0,0		
Övrig post	-0,6	-0,1		
Förändring av löneskatt	3,0	5,5		
Summa avsättning för pensioner intjänad efter 1998	204,6	189,1		

Avsättning för pensioner intjänad före 1998

Ingående avsättning inkl löneskatt	595,5	609,6		
Ränte och basbeloppsuppräknig	15,0	10,8		
Ändring av försäkringstekniska grunder	0,0	0,0		
Pension till efterlevande	0,0	0,0		
Årets utbetalningar	-27,0	-26,0		
Övrig post	-8,1	3,8		
Förändring av löneskatt	-4,9	-2,8		
Summa avsättning för pensioner intjänad före 1998	570,5	595,5		
Summa totalt avsatt till pensioner	775,1	784,6	776,8	786,3

NOTER miljoner kronor

	KOMMUNEN		KONCERNEN	
	2019	2018	2019	2018
forts. NOT 15 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelse inkl löneskatt				
Aktualiseringsgrad	95 %	95 %		
Antal personer med särskild avtals-/visstidspension				
Politiker	0	0		
Tjänstemän	0	0		

Beräkningsgrund för pensioner framgår av avsnittet Redovisningsprinciper, se sid 40

NOT 16 Övriga avsättningar

Marksanering, Mölnlycke fabriker	9,6	9,6	9,6	9,6
Summa	9,6	9,6	9,6	9,6

NOT 17 Långfristiga skulder

Ingående skuld	868,2	763,0	1 806,5	1 680,3
Nyupplåning under året	17,8	109,3	97,6	130,3
Årets amorteringar	-4,5	-4,1	-4,5	-4,1
Summa	881,4	868,2	1 899,5	1 806,5
Lån i banker och kreditinstitut	700,0	700,0	1 718,1	1 638,3

Förutbetalda intäkter som regleras över flera år

Investeringsbidrag	40,4	31,1	40,4	31,1
Gatukostnadsersättningar	14,6	14,7	14,6	14,7
Anslutningsavgifter	126,4	122,3	126,4	122,3
Summa förutbetalda intäkter	181,4	168,2	181,4	168,1
Summa långfristiga skulder	881,4	868,2	1 899,5	1 806,5

Investeringsbidrag och gatukostnadsersättningar periodiseras fr o m 2014 linjärt under samma nyttjandetid som motsvarande tillgång har.

Uppgifter om lån i banker och kreditinstitut

Andel som förfaller inom 1 år	36%	0%	34%	14%
Andel som förfaller inom 1–4 år	36%	57%	47%	61%
Andel som förfaller efter 4 år	29%	43%	19%	25%
Andel lån med rörlig ränta	50%	57%	44%	49%
Andel lån med fast ränta	50%	43%	56%	51%
Genomsnittsränta	1,0%	1,0%		

Kreditgivare

Kommuninvest	700,0	700,0	960,0	960,0
Övriga	181,4	168,2	758,1	678,3
Summa	881,4	868,2	1 718,1	1 638,3

NOT 18 Kortfristiga skulder

Kortfristiga skulder till kreditinstitut och kunder	53,8	17,6	0,0	0,0
Leverantörsskulder	105,7	106,1	144,3	135,9
Moms och särskilda punktskatter	4,3	5,2	23,1	17,9
Personalens skatter, avgifter och löneavdrag	25,1	27,6	26,6	29,4
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	268,4	272,1	314,5	318,9
varav semester- och övertidsskuld	93,3	92,9	94,3	94,7
varav upplupen pensionskostnad, avgiftsbestämd ålderspension	52,8	52,1	52,8	52,5
varav upplupen särskild löneskatt, avgiftsbestämd ålderspension	28,1	26,8	28,5	27,5

NOTER miljoner kronor

	KOMMUNEN		KONCERNEN	
	2019	2018	2019	2018
forts. NOT 18 Kortfristiga skulder				
Exploateringsverksamhet	23,8	59,0	23,8	59,0
Utnyttjad checkkredit	0,0	0,0	1,0	0,0
Övriga kortfristiga skulder	5,3	5,3	9,2	8,9
Summa	486,5	493,0	542,5	570,0

NOT 19 Borgensförbindelser*

Kommunägda företag

GRYAAB	0,0	0,0	0,0	0,0
Härryda Energi AB	260,0	260,0	0,0	0,0
Räddningstjänsten Storgöteborg	6,3	6,4	6,4	6,4
Renova	0,5	0,5	0,5	0,5
Summa Kommunägda företag	266,8	266,9	6,9	6,9

Föreningar

Pixbo Tennisklubb	2,4	2,4	2,4	2,4
Hindås Tennisklubb	3,5	3,5	3,5	3,5
Landvetter tennisklubb	2,3	2,3	2,3	2,3
Summa föreningar	8,2	8,2	8,2	8,2
Summa borgensförbindelser	275,0	275,1	15,1	15,1

* Härryda kommun har i augusti 1995 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga förpliktelser. Samtliga 290 kommuner och landsting som per 2019-12-31 var medlemmar i Kommuninvest har ingått likalydande borgensförbindelser.

Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemskommunerna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnda borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlemskommun lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemskommunernas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening.

Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Härryda kommuns ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2019-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 460 925 942 275 kronor och totala tillgångar till 460 364 563 304 kr. Kommunens andel av förpliktelserna uppgick till 1 234 882 524 kronor och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 1 218 791 231 kronor.

NOT 20 Övriga upplysningar

Upplysning om särredovisningar

Särredovisning har upprättats enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster. Särredovisningen finns tillgänglig inom sektor för samhällsbyggnad.

Upplysning om kostnad för räkenskapsrevision

Den totala kostnaden för revision uppgår till 1,4 mnkr för år 2019, varav kostnad för sakkunnigt biträde uppgår till 0,9 mnkr. Kostnaderna för räkenskapsrevision uppgår till 0,3 mnkr och avser kostnader för granskning av bokföring, delårsrapport samt årsredovisning för räkenskapsår 2019. Kostnader för sakkunnigt biträde uppgår till dryga 0,1 mnkr.

NOT 21 Koncernintern förhållanden och övrig upplysning

Enhet	Ägd andel	Försäljning, mnkr		Lån, mnkr		Räntor, aktieutdelning och borgensavgifter, mkr		Borgen, mnkr	
		Intäkt	Kostnad	Givare	Mottagare	Intäkt	Kostnad	Givare	Mottagare
Kommunen		8,9	16,4			2,0		260	
Förbo AB	42%	6,1	6,2				0,1		
Landvetter Södra utv AB	100%	3,2	2,3						
Härryda Energi AB	100%	14,3	7,7				1,9		260

Övrig upplysning: Bolagens räkenskaper hanteras i respektive styrelse och stämma efter kommunfullmäktiges möte.

Uppllysning om redovisningsprinciper

Härryda kommun tillämpar god redovisningssed och följer i allt väsentligt Lagen om kommunal redovisning samt rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR).

Ny kommunal redovisningslag

Kommunen följer i allt väsentligt den nya kommunala redovisningslagen som gäller från 2019. Två större avvikelsepöster förekommer sedan tidigare. Fullfonderingsmodellen tillämpas istället för blandmodellen. Även slutredovisning av exploateringsprojekt avviker. Från och med 2019 tillämpas komponenthantering avseende kommunens anläggningstillgångar. Vad gäller hantering av intäkter som regleras i RKR R2 har ingen förändring gjorts gällande till exempel gatukostnader. En återföring om 18 mnkr har gjorts för en tidigare uppskrivning av bostadsrätter enligt RKR R7 och R12. Den nya lagen möjliggör kortare arkiveringstid från tio år till sju år, vilket inte tillämpas.

SAMMANSTÄLLDA RÄKENSKAPER

I den kommunala koncernen ingår bolag där kommunen har en ägarandel på minst 20 procent. Enligt RKR R16 har kommunen skyldighet att upprätta sammanställda räkenskaper om kommunens andel av de kommunala koncernföretagens omsättning är fem procent eller mer av kommunens skatteintäkter och generella statsbidrag. Eller om kommunens andel av de kommunala koncernföretagens balansomslutning uppgår till fem procent eller mer av kommunens balansomslutning. De företag som omfattas är Förbo, Härryda Energi och från och med 2018 även Landvetter Södra Utveckling. De sammanställda räkenskaperna för koncernkoncernen har upprättats enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering. Härryda kommuns bokförda värden på aktier i dotterbolagen har eliminerats mot dotterbolagens egna kapital. Endast Härryda kommuns ägda andel av dotterbolagens intäkts- och kostnadsposter respektive tillgångs- och skuldposter ingår i sammanställningen. Interna transaktioner av väsentlig betydelse har eliminerats.

KOMMUNEN

Anläggningstillgångar

Anläggningstillgångar har i balansräkningen tagits upp till anskaffningsvärdet reducerad med avskrivningar. För att aktiveras som investering måste anläggningstillgången ha en livslängd på minst tre år och anskaffningsvärde över 20 tkr. Avskrivningar och internränta bokförs

den månad investeringen aktiveras. Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar görs för den beräknade nyttjandeperioden med linjär avskrivning baserat på anskaffningsvärdet exklusive eventuellt restvärde. Linjär avskrivning tillämpas i enlighet med den beräknade ekonomiska livslängd som anges i tabellen nedan. Inköp av datorer redovisas som korttidsinventarier och kostnadsförs direkt i samband med anskaffningen.

Avskrivningstider	
Mark, kulturbyggnader och del av väg	0 år
Verksamhetsfastigheter	5–60 år
Publika fastigheter	5–70 år
Affärsfastigheter	20–50 år
Maskiner, inventarier och It-utrustning (exkl datorer)	3–10 år
Bilar och övriga transportmedel	5–10 år
Immateriella anläggningar	5 år
Konstnärlig utsmyckning	0 år

Komponentindelning tillämpas från och med 2016 på kommunens fastigheter som är anskaffade från och med 2005. Från och med 2018 tillämpas komponenthantering inom mark och anläggning och från 2019 hanteras komponentavskrivning inom gator och vägar. Det innebär att RKR R4 följs.

Exploateringstillgångar

Byggklar mark klassificeras som omsättningstillgång och i värdet ingår såväl inköp samt övriga tidigare nedlagda utgifter. Ränta påförs årligen exploateringsverksamheten. Först när exploateringsprojektet slutredovisas redovisas kostnader och intäkter på resultaträkningen, vilket avviker från RKR R2 och R4 samt RKR:s vägledning för markexploatering. Ekonomisk effekt är att vinst eller förlust för ett område/projekt inte bokförs löpande efterhand som tomter säljs utan först när hela området är klart. Det innebär större resultatsvängningar enstaka år, vilket även påverkar balansräkningen. 2019 delredovisades två äldre exploateringsprojekt och förvaltningen har för avsikt att fortsätta utveckla exploateringsprocessen. 2019 slut- och delredovisades 39,4 mnkr avseende fem exploateringsprojekt.

Redovisning av skatteintäkter, utjämning och generellt bidrag

Redovisning och periodisering av skatteintäkter sker i enlighet med RKR R2. Det innebär att årets bokslut innehåller definitiv slutavräkning för 2018 och en preliminär slutavräkning för 2019 enligt prognos från Sveriges kommuner och regioner, SKR. Den kommunala fastighetsavgiften periodiseras till det år intäkten hänförs sig. Statsbidrag avseende mottagning av flyktingar är 2019 bokfört med sex mnkr.

Övriga intäkter

Anslutningsavgifter har intäktsförts i samma takt som avskrivningar görs på de investeringar som anslutningsavgifterna bidragit till att finansiera. Nästkommande års periodiserade anslutningsavgifter bokförs som en kortfristig skuld, resterande års skuld klassificeras som en långfristig skuld. Från och med 2014 hanteras investerings- och gatukostnadsersättning enligt tidigare rekommendation RKR R18 och 2019 inom linjen för rekommendation RKR R2. Ett exploateringsbidrag från Wallenstam om 30,2 mnkr betalades ut till kommunen 2018. Sammanlagt uppgår bidraget i avtalet till 82,3 mnkr. Bidraget på 30,2 mkr bokfördes i resultaträkning 2018, vilket avviker från tidigare hantering. 2019 har inte några privata investeringsbidrag eller exploateringsbidrag betalats ut till kommunen. Övriga avgifter och driftbidrag periodiseras på aktuell period.

Pensioner

I Härryda kommun redovisas pensionsskulden enligt fullfonderingsmodellen, vilket strider mot gällande lagstiftning. Syftet är att uppnå en mer rättvisande redovisning. Fullfonderingsmodellen innebär att pensionsåtagandet redovisas i balansräkningen som en avsättning samt att hela den årliga förändringen bokförs som kostnad. Löneskatten ingår i pensionsskulden. Kommunen använder beräkningsmodellen RIPS17. Ränta och basbeloppsuppräkning redovisas som finansiell kostnad. Den del av den avgiftsbestämda ålderspensionen avseende 2019 som inte betalats in under året bokas upp som kortfristig skuld i 2019 års bokslut. Tecknade avtal enligt Alternativt KAP-KL och lönevaxling till pension redovisas som pensionsförsäkringsavgifter för enskilda arbetstagare. Kommunens pensionsskuld inkluderar även förtroendevalda som inte ingår i den ordinarie pensionsskultsberäkningen. Ingen del av pensionsavsättningen har försäkrats bort.

Öppet för externa transaktioner

Kommunens redovisning har varit öppen för externa transaktioner till den 8 januari 2020. Därefter har kostnader och intäkter överstigande 50 tkr hänförts till redovisningsåret. Det förekommer inga väsentliga händelser efter räkenskapsperiodens utgång.

Leasing

Leasingavtal ska enligt rekommendation R5 klassificeras och redovisas som operationellt och finansiellt avtal, varav finansiell leasing redovisas som en tillgång i balansräkningen. Kommunens har inga större leasingavtal och de som finns klassificeras som operationella.

Redovisning av lånekostnader

Härryda kommun tillämpar huvudmetoden i enlighet med RKR:s rekommendation.

Inga jämförelsestörande poster 2019

Under den senaste femårsperioden redovisades 2015 13 mnkr som återbetalades från AFA försäkring som avser premier för 2004 som jämförelsestörande. Posten är bokförd i linje med RKR R2 och redovisas i resultaträkningen. Enligt rådets yttrande klassificeras posten som en jämförelsestörande post enligt RKR R11.

Ändring av redovisningsprinciper

Med anledning av den nya kommunala redovisningslagen har en återföring av tidigare gjord uppskrivning av bostadsrätter gjorts med 18 mnkr. Återföringen är gjord via balansräkningen. Uppskrivningen gjordes 2014. Hanteringen är enligt RKR R7 och RKR R12. Historiska nyckeltal har setts över och soliditeten för 2018 är ändrad från 29 till 28 procent. I övrigt förekommer inga effekter på den aktuella rapportperioden av ändrade uppskattningar och bedömningar som har redovisats under tidigare räkenskapsår. ■

Den politiska organisationen

Härreda kommuns verksamheter delas från och med 2019 in under kommunstyrelsen respektive välfärdsnämnden.

KOMMUNSTYRELSEN

Ansvarar för verksamheterna:

Mark och bostad
Miljö- och hälsoskydd
Trafik
Vatten och avfall
Nämnd och övriga frågor
Omsättning: 899 mnkr
Budgetavvikelse: +52 mnkr

Per Vorberg (M)
ordförande

David Dinsdale (L)
1:e vice ordförande

Patrik Linde (S)
2:e vice ordförande

Grim Pedersen (M)

Kersti Lagergren (M)

Mikael Johannisson (M)

Ronny Sjöberg (C)

Håkan Eriksson (KD)

Martin Tengfjord (SP)

Ulla-Karin Johansson (S)

Robert Langholz (S)

Roland Jonsson (MP)

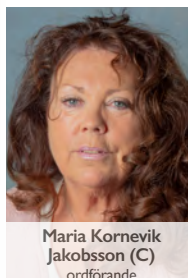
Leo Welter (SD)

Kommunstyrelsens ordinarie ledamöter 31 december 2019

VÄLFÄRDSNÄMNDEN

Ansvarar för verksamheterna:

Utbildning
Socialtjänst
Kultur
Fritid
Omsättning: 2 413 mnkr
Budgetavvikelse: -22 mnkr

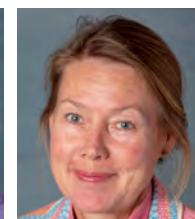
Maria Kornevik
Jakobsson (C)
ordförande

Hans Larsson (M),
1:e vice ordförande

Siw Hallbert (S)
2:e vice ordförande

Evalotta Liljenzin (M)

Sven Karlsson (M)

Kristina Andrén (M)

Ing-Marie Rydén Höök (L)

Inger Axelsson (KD)

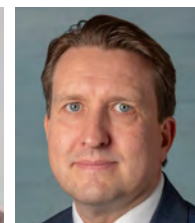
Birgitta Berntsson (S)

Jonas Andersson (S)

Inga-Lena Persson (MP)

Peter Arvidsson (SD)

Nina Sjöstedt (SD)

Välfärdsnämndens ordinarie ledamöter 31 december 2019

Årets viktigaste händelser

Kommunfullmäktige har arbetat med att ta fram en vision för kommunen. För att få in en bredd av tankar och idéer pratade politiker från kommunfullmäktiges beredning med invånare i olika orter, med såväl yngre som äldre, företagare och föreningar. Dessutom har det varit möjligt att tycka till digitalt.

Ekonomi

Kommunstyrelsen ansvarar för verksamheter som omsätter 899 mnkr och välfärdsnämnden 2 413 mnkr.

Uppföljning av verksamhet och ekonomi kan läsas på sidorna 44–57.

För den politiska organisationen redovisas ett underskott på 2,0 mnkr. Detta förklaras främst av ej budgeterade kostnader gällande utbildningsinsatser för nyvalda politiker samt högre arvodeskostnader som en följd av längre möten. EU-valet genererar ett underskott på 0,4 mnkr. Till följd av högre kostnader för lokaler och IT-utrustning redovisas ett underskott på 0,4 mnkr. Nettokostnaden är drygt 3 mnkr högre än föregående år vilket framför allt beror på ny politisk organisation från och med 2019. ■

Drift	2019		
	Budget	Bokslut	Avvikelse
Nettokostnader, mnkr			
Politisk organisation	12,8	14,8	-2,0
Summa	12,8	14,8	-2,0
Varav, mnkr			
Kommunfullmäktige	2,3	3,6	-1,3
Kommunstyrelsen	3,4	3,8	-0,4
Valnämnd	-0,2	0,3	-0,4
Miljö- och bygglovsnämnd	0,4	0,6	-0,2
Revisorer	1,3	1,4	-0,1
Fasta beredningar	0,8	0,6	0,2
Välfärdsnämnd	3,1	3,0	0,1

Bokslut, mnkr	2019					2018		
	Utfall		Budget			Utfall		
	Kostnad	Intäkt	Netto	Netto	Netto	Kostnad	Intäkt	Netto
Kommunstyrelsen	899,2	731,5	167,7	219,8	52,1	836,9	629,3	207,6
Välfärdsnämnd	2 412,7	471,2	1 941,5	1 919,6	-21,9	2 321,9	484,5	1 837,4
Summa nämnder	3 312,0	1 202,7	2 109,3	2 139,4	30,2	3 158,7	1 113,8	2 045,0
Politisk organisation	15,6	0,8	14,8	12,8	-2,0	12,3	0,7	11,6

Informationsmått	2019	2018	2017	2016
Kommunfullmäktige				
Antal sammanträden / år	10	10	10	10
Antal ärenden / år	193	230	232	180
Antal ledamöter	51	51	51	51
Antal ersättare	30	29	31	31
Kommunstyrelsen				
Antal beslutssammanträden / år	11	10	10	11
Antal informationssammantr. / år	10	9	9	9
Antal sammanträden med genomgång av kommunens verksamhetsberättelse / år	1	2	2	2
Antal ärenden / år	847	495	458	378
Antal ledamöter	13	13	13	13
Antal ersättare	13	13	13	13
Valnämnd				
Antal ledamöter	7	7	7	7
Antal ersättare	3	3	3	3
Miljö- och bygglovsnämnd				
Antal ledamöter	7	7	7	7
Antal ersättare	3	3	3	3
Överförmyndarnämnd				
Antal ledamöter	3	3	3	3
Antal ersättare	3	1	1	1
Revisorer				
Antal ledamöter	7	7	7	7
Antal ersättare	0	0	0	0
Välfärdsnämnd				
Antal beslutssammanträden / år	14	0	0	0
Antal informationssammantr. / år	10	0	0	0
Antal sammanträden med genomgång av kommunens verksamhetsberättelse / år	1	0	0	0
Antal ärenden / år	693	0	0	0
Antal ledamöter	13	0	0	0
Antal ersättare	13	0	0	0

Service, kvalitet och kommunikation i fortsatt fokus

Kvalitet, service och bemötande är nyckelord för kommunens ledning och stödfunktioner när kommunen jobbar med att vara en serviceorganisation med myndighetsansvar. I början av året sjösattes den nya politiska organisationen.

Årets viktigaste händelser

Under året har arbetet med att forma den nya politiska organisationen fortsatt. Implementeringen av kommunens nya styrmodell har delvis slutförts. Bland annat har budgetprocessen anpassats och kommunfullmäktige antog en strategisk plan som en del i den långsiktiga politiska styrningen. Under slutet av året antog kommunfullmäktige kommunens vision.

Kommunikation är ett viktigt verktyg i såväl förändringsprocesser som i att skapa tillit för kommunens verksamheter. Under året har en omfattande utbildningsinsats för kommunens samtliga chefer påbörjats med hjälp av externa anordnare.

Uppdragsbeskrivning

Kommunledning består av kommundirektör och stödfunktionerna omfattar Ekonomi och upphandling, Personal samt Utvecklingsfunktion. Kommundirektören ansvarar för och utövar styrning och ledning av den samlade förvaltningen. Stödfunktionernas uppdrag är att leda, samordna och stödja inom respektive ansvarsområden. I detta ingår att ansvara för och driva utveckling inom prioriterade områden.

En uppdaterad strategisk plan för hur kommunen ska arbeta med långsiktigt hållbar utveckling och de globala målen inom Agenda 2030 har utarbetats.

För första gången har kommunen upphandlat driften av ett boende med pågående verksamhet.

Uppföljning av grunduppdrag

Grunduppdragen för stödfunktionerna Ekonomi och upphandling, Personal samt Utvecklingsfunktionen består i att stödja kommunens verksamheter och utveckla de olika områdena som ligger inom funktionerna. Den årliga chefsenkäten visar generellt på en mycket hög nöjdhetsgrad.

Ekonomi

DRIFTANALYS

Kommunledning och stödfunktionerna redovisar ett överskott på 3,7 mnkr. Avvikelsen förklaras framför allt av tillfälligt vakanta tjänster inom bland annat utvecklingsfunktionen samt att det centrala anslaget för kompetensutveckling inte använts fullt ut.

Ett underskott redovisas inom ledning vilket främst beror på lokalanpassningar av två inhyrda administrativa lokaler på grund av rumsbrist i kommunhuset.

Intäkterna har ökat med 57 procent jämfört med föregående år. Det är i huvudsak en följd av bidrag inom ramen för det centrala kompetensutvecklingsanslaget. Dessutom redovisas högre hyresintäkter för Råda Säteri samt ej budgeterat lönebidrag och slutredovisning av ett EU-projekt.

Kostnaderna är fem procent högre än år 2018 vilket till stor del beror på kostnader för lokalanpassningar som gjordes i samband med de två inhyrda administrativa lokalerna. Lokalkostnaderna är högre jämfört med föregående år vilket främst beror på de inhyrda lokalerna där merkostnaden fördelats ut på samtliga sektorer.

Resultaträkning, mnkr	2019	2018	2017
Avgifter och försäljningsintäkter	3,2	2,5	6,3
Bidrag	3,7	1,9	0,6
Summa intäkter	6,9	4,4	6,9
Personalkostnader	53,9	52,5	48,9
Köp av huvudverksamhet	26,9	28,1	23,8
Avskrivn. /internränta	0,1	0,1	0,2
Övriga kostnader	32,7	27,3	22,9
Summa kostnader	113,6	108,0	95,8
Nettokostnader	106,7	103,6	88,9
Budgetavvikelse	3,7	-0,1	-3,1

INVESTERINGSANALYS

Inga investeringsutgifter har redovisats under året.

Investeringar för konstnärlig utsmyckning har dock bokförts på samhällsbyggnad och sektorn för teknik och förvaltningsstöd där motsvarande budget omförts från kommunledning. Budgetavvikelsen på 5,3 mnkr förklaras främst av att större delen av den budgeten inte har använts till följd av tidsförskjutningar för bland annat byggprojekt.

Överskottet inom Ekonomi och upphandling beror på att projektet för införande av e-handelsmodul har pausats. Anslaget för e-arkiv inom utvecklingsfunktionen har inte använts under året, insatser planeras till år 2020.

Framtiden

Utvecklingsarbetet ska fortsätta för att erbjuda ett så effektivt och ändamålsenligt stöd som möjligt till kommunens kärnverksamheter. Kvalitet, service och bemötande är viktiga delar liksom digitalisera och förenkla interna processer. Arbetet med att komplettera styrmodellen med förhållningssätt ska genomföras under år 2020. ■

Drift	2019		
Nettokostnader, mnkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Ledning	34,5	37,5	-3,0
Ekonomi och upphandling	18,2	16,8	1,4
Personal	26,9	23,6	3,3
Utvecklingsfunktionen	30,9	28,8	2,1
Summa	110,4	106,7	3,7

Investering	2019		
Nettoutgifter, mnkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Ledning	4,0	0,0	4,0
Ekonomi och upphandling	1,2	0,0	1,2
Utvecklingsfunktionen	0,1	0,0	0,1
Summa	5,3	0,0	5,3

Informationsmått	2019	2018	2017	2016
Antal årsarbetare	86	81	68	67
Antal diarieförda ärenden	1 540	1 075	1 044	844
Utbetalda löner	50 805	54 174	52 320	51 589
Fakturor	60 140	64 829	63 878	59 993
Kundfakturor	104 051	108 051	129 685	101 351
Svenskt näringslivs ranking*	10	15	4	24

* Ranking av lokalt företagsklimat i landets 290 kommuner

Fler bostäder och nöjdare företag

Under året byggdes 103 bostäder klart i kommunen och byggnationen av 375 startade. Det är det högsta antal nya bostäder klara eller i produktion på nio år. Sektorn arbetade under året med målet "Sveriges bästa näringslivskommun" Preliminära resultat från insiktsmätningen visar att företagare som varit i kontakt med kommunen är mer nöjda med sektorns tjänster och service än tidigare år.

Årets viktigaste händelser

Arbetet med en ny översiktsplan (öP) har inletts. Målet är att slutföra projektet senast 2022. Framtagandet av en fördjupad översiktsplan för Landvetter Södra pågår i samverkan med bolaget och konsortiet för Landvetter Södra Utveckling. Plansamråd beräknas ske under första halvåret 2020.

På Idrottsvägen och Bäckvägen i centrala Mölnlycke har arbetet startat för ett nytt bostadskvarter med cirka 160 nya bostäder med blandade upplåtelseformer. En förskola har rivits för att göra plats för de nya bostadshusen.

Antalet bostäder i antagna detaljplaner var under förra året färre än prognoserna indikerat.

Mängden planerade bostäder i pågående och beslutade planbesked är dock på en betryggande nivå inför framtiden. Bland annat förväntas sammanlagt cirka 1 400 bostäder i de tre exploateringsdrivna detaljplanerna Säteriet och Wendelstrand i Mölnlycke och Alberts ängar i Björöd bli antagna under 2020.

Uppföljning av grunduppdraget

Mark- och bostadsverksamheten arbetade förra året med 18 exploateringsprojekt för bostäder och sex exploateringsprojekt för verksamheter. Under året färdigställdes 103 bostäder. Totalt har 375 bostäder byggstartats, vilket är den högsta siffran sedan 2011.

Trafikverksamheten projekterade och genomförde förra året byggnationer av ett flertal projekt kopplade till antagna detaljplaner. Bland dem projekteringen av Idrottsvägen i Mölnlycke, byggnation av ny gata i Hindås och förstärkningen med ledningar under Brattåsvägen för nya bostadskvarter i Landvetter centrum.

Uppdragsbeskrivning

Sektorn för samhällsbyggnad ansvarar för gator och vägar, parker, markområden, detaljplaner, översiktsplaner, bygglov, kart- och mätverksamhet, exploatering, miljötillsyn, hälsoskydd, livsmedelskontroll med mera.

Förra året antogs tre detaljplaner som gör det möjligt att bygga cirka 85 bostäder, en skola, 60 äldreboendeplatser och ett vattenverk. Utöver det innehåller planerna 18 200 kvadratmeter ny verksamhetsmark. Planverksamheten startade även arbetet med en ny översiktsplan för kommunen, denna ska ersätta den gamla översiktsplanen från 2012, när den antas.

Bygglovsverksamheten fokuserade på digitalisering av bygglovsprocessen samt på att korta handläggningstider för bygglov. Den genomsnittliga handläggningstiden var tre veckor i kommunen, att jämföra med den lagstadgade maxtiden på tio veckor.

Nöjd kundindex (NKI) i Insiktsmätningen steg från 55 till 66.

Miljö- och hälsoskydd genomförde alla planerade besök hos livsmedelsverksamheter i kommunen. Endast något enstaka miljöskyddsobjekt har inte besökts. Enligt preliminära resultat fortsätter NKI att öka för både livsmedel och miljö- och hälsoskydd.

Ekonomi

DRIFTANALYS

Sektorns skattefinansierade verksamhet visade en positiv budgetavvikelse på 46,6 miljoner kronor. Den enskilt största avvikelsen fanns hos Mark- och bostadsverksamheten som avvek positivt mot budget med 35,5 mnkr.

Det berodde främst på slutredovisning av exploateringsprojekt. Plan- och bygglovsverksamheten redovisade även den ett överskott på 5,9 mnkr på grund av ökade intäkter, vakanta tjänster samt förskjutning av kostnader för arbetet med en ny översiktsplan.

Trafikverksamheten visade ett överskott på 6,2 mnkr som delvis berodde på framskjutna investeringsprojekt.

Verksamheten ledning- och administration samt miljö- och hälsoskyddsverksamheten redovisade ett underskott om sammanlagt 1,5 mnkr. Underskottet berodde på ökade personal- och rekryteringskostnader.

INVESTERINGSANALYS

De totala utgifterna för investeringar uppgick till 121,5 mnkr. Det var ett överskott om 260,5 mnkr jämfört med budget. Överskottet berodde till stor del på tidsförskjutningar och fördröjningar av projekt som en följd av överklaganden och tillkommande utredningar.

De största projekten i trafikverksamhetens budget projekterades och samfinansierades med vattenverksamheten. Det gällde exempelvis VA-anslutningar och kapacitetshöjande åtgärder i vägnätet vid Mölnlycke fabriker och projekteringen och upphandlingen av muddring av Mölnaldalsån.

Anläggning av ny infrastruktur i anslutning till två kvarter i Landvetter centrum påbörjades under året. Viadukten vid Mölnlyckemotet renoverades med bland annat

nytt ytskikt och ny belysning. Kommunen utökade och iordningsställde även en befintlig parkeringsyta med fler parkeringsplatser nära Mölnlycke fabriker.

Exploatering

Exploateringen redovisade ett överskott om knappt 40 mnkr för 2019. Enebacken etapp ett i Mölnlycke, med 64 bostäder, slutredovisades med en vinst på 4 mnkr. Roskullen i Hindås med totalt 36 bostäder slutredovisade med en vinst på 3,7 mnkr.

I Stenbrottet i Mölnlycke uppfördes 118 lägenheter och 10 radhus inklusive bullerskydd och trafiksäkerhetshöjande åtgärder. Projektet redovisade en vinst på 0,8 mnkr.

Verksamhetsmark av två projekt i Björöd och Hindås industriområde delredovisade sammanlagt 31 mnkr enligt 2019 års bokslut.

Framtiden

Det råder fortfarande osäkerhet om vilken sträckning den planerade tågförbindelsen mellan Göteborg och Borås får genom kommunen. Enligt uppgift kan det dröja till 2021 innan förutsättningarna för det nya spårens dragning och trafikering blir fastställda.

Trafikeringen på banan, antalet stationslägen och byggstart påverkar kommunens arbete med bland annat fördjupad översiktsplan för Landvetter södra såväl som den kommande översiktsplanen för hela kommunen.

Det finns knappt 2 000 bostäder i pågående detaljplaner. Under 2020 och 2021 startas tillräckligt många detaljplaner för att säkerställa en god tillgång på planlagd mark för verksamheter och bostäder. Det ger förutsättningar för att nå kommunens tillväxtmål på 1,5 procent fler invånare per år.

För att klara den önskade befolkningsutvecklingen i kommunen är det helt nödvändigt att vattenförsörjningen säkras. Under de närmaste åren byggs överföringsledning, en högreservoar och en intagsstation som ansluter till det nya vattenverket i Hindås. ■

Resultaträkning, mnkr	2019	2018	2017
Avgifter och försäljningsintäkter	163,7	89,7	101,0
Bidrag	1,4	36,0	7,3
Summa intäkter	165,1	125,7	108,3
Personalkostnader	47,6	44,7	34,4
Köp av huvudverksamhet	34,3	33,5	38,0
Avskrivn/internränta	14,9	17,6	18,4
Övriga kostnader	108,9	80,7	77,1
Summa kostnader	205,7	176,5	167,9
Nettokostnader	40,6	50,8	59,6
Budgetavvikelse	46,7	47,1	37,1

Drift	2019		
Nettokostnader, mnkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Ledning och administration	8,1	9,1	-1,0
Miljösamordning	1,4	0,9	0,5
Miljö- och hälsoskydd	4,7	5,2	-0,5
Mark och bostad	0,3	-35,2	35,5
Plan och bygglov	2,5	-3,5	6,0
Trafik	70,3	64,0	6,3
Summa	87,3	40,6	46,8

Investering	2019		
Nettoutgifter, mnkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Ledning och administration	0,1	0,0	0,1
Mark och bostad	1,5	0,8	0,7
Miljö- och hälsoskydd	0,5	0,0	0,5
Trafik	161,8	28,0	133,8
Summa	163,9	28,8	135,1

Informationsmätt	2019	2018	2017	2016
Antal årsarbetare	85	75	62	62
Trafikbelysning				
Per styck, exl kapitaltjänst, kr	696	610	727	916

Ökat samarbete kring minskat avfall

Verksamheten fokuserade 2019 bland annat på att säkerställa en kostnadseffektiv och väl fungerande sophämtning i kommunen. Under året arbetade avfallsverksamheten tillsammans med övriga kommuner inom Göteborgsregionen också fram ett förslag till en ny avfallsplan.

Årets viktigaste händelser

Förra året deltog avfallsverksamheten mer aktivt i kampanjer som uppmuntrar till mer utsortering av matavfall. Ett förslag till en ny avfallsplan som ska gälla mellan 2021 och 2030 togs fram tillsammans med övriga kommuner i regionen. Planen innehåller övergripande mål och åtgärder för att minska och ta hand om avfall.

Byggnation av återbrukshuset Paviljongen på Bråta återvinningscentral startade. Syftet är att underlätta för besökare att återanvända och återvinna grovavfall.

Uppföljning av grunduppdrag

Avfallsverksamheten arbetar kontinuerligt med att bidra till avfallsminimering och återanvändning genom bland annat informationsinsatser och medverkan i olika projekt.

Verksamheten fokuserade 2019 på att säkerställa en kostnadseffektiv och väl fungerande sophämtning i kommunen. Kvaliteten i verksamheten säkerställdes genom regelbundna avstämningar med berörda insamlingsentreprenörer, med mottagningsanläggningar för avfallet samt med övriga samarbetspartners.

Ekonomi

DRIFTANALYS

Verksamheten avfall visade en negativ nettoavvikelse på 2,0 mnkr. Det beror delvis på en ökning av kostnader för insamling av hushållsavfall samt fler besök på återvinningscentraler utanför Härryda kommun, jämfört mot budget.

Kostnader som härrör från 2018 och blivit bokförda år 2019 bidrar med en kostnadsökning på cirka 0,5 mnkr.

Resultaträkning, mnkr	2019	2018	2017
Avgifter och försäljningsintäkter	34,6	32,3	30,9
Bidrag	0,0	0,0	0,0
Summa intäkter	34,6	32,3	30,9
Personalkostnader	1,3	1,3	1,2
Köp av huvudverksamhet	32,2	28,9	24,6
Avskrivning/internränta	1,2	1,2	1,2
Övriga kostnader	1,9	1,9	1,9
Summa kostnader	36,6	33,3	28,8
Nettokostnader	2,0	1,0	-2,1
Budgetavvikelse	-2,0	-1,0	2,0

Uppdragsbeskrivning

Avfallsverksamhetens uppdrag är att ansvara för insamling, transport och återvinning av avfall. Den ansvarar även för att ta hand om och transportera vidare det hushållsavfall som uppkommer i kommunen som inte faller under producentansvaret.

Årets resultat redovisas mot resultatfond, vilken efter justering uppgick till -1,5 mnkr.

INVESTERINGSANALYS

Avfallsverksamhetens totala utgifter för investeringar 2019 uppgick till 1,2 mnkr jämfört med budgeten på 1,5 mnkr. Inköp av sopkärl blev dyrare än budget, eftersom dessa inte ingått i den nya upphandlingen. Byggnation av återbrukshuset påbörjades.

Framtiden

2020 ska återbrukshuset Paviljongen byggas färdigt. Verksamheten kommer att ha ett ännu större fokus på att öka andelen grovavfall som lämnas för återvinning och återanvändning.

Vidare kommer verksamheten att upphandla ett nytt inpasseringssystem till återvinningscentralen. Det nya systemet kommer att vara körkortsbaserat. ■

Drift	2019		
Nettokostnader, mnkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Avfall	0,0	2,0	-2,0
Summa	0,0	2,0	-2,0

Investering	2019		
Nettoutgifter, mnkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Avfall	1,5	1,3	0,3
Summa	1,5	1,3	0,3

Informationsmått	2019	2018	2017	2016
Antal årsarbetare	2	2	2	2
Insamlad mängd matavfall, ton	1 352	1 362	1 435	1 396
Hushållsavfall till förbränning, kg per invånare	133	133	134	134
Kostnadstäckningsgrad, procent	94	97	107	98

Antagen detaljplan skapar förutsättningar

Under 2019 redovisas ett överskott på 1,9 mnkr som följd av den milda vintern. Under året har nya steg tagits för att realisera vattenverket i Hindås, där detaljplanen antagits och viktiga delprojekt har startats. 2020 präglas av förberedelser för verksamhetens bolagisering och arbetet med det nya vattenverket fortsätter på bred front.

Årets viktigaste händelser

Detaljplanen för Iberovägen i Hindås antogs under året vilket möjliggör projektering och byggandet av det nya vattenverket. Kommunfullmäktige beslutade att verksamheten för vatten, avlopp och avfall ska bolagiseras som ett helägt kommunalt bolag.

Årets nederbörd har legat inom den normala tillrinningen av vatten till vattentäkterna och innan sommaren har Mölndals stad utökat sitt ledningsnät för att möjliggöra en högre dricksvattenleverans till kommunen.

Uppföljning av grunduppdrag

Under året har anläggandet av nya överföringsledning- ar mellan Landvetter och Hindås påbörjats. Bygget av intagsstationen på Bocköhalvön med sjöledning- ar och högreservoaren har också påbörjats och är tillsammans med överföringsledningarna en del av arbetet kring det nya vattenverket vid Västra Nedsjön. Hela projektet planeras vara klart under senare delen av 2022.

Ekonomi

DRIFTANALYS

Verksamheten redovisar ett överskott på 1,9 mnkr mycket tack vare till den milda vintern med mild tjäle. En del personalkostnader har bokförts på projekt och belastar därför inte verksamhetens driftbudget. Årets resultat redovisas mot resultatfond, vilken nu uppgår till 11,6 mnkr.

INVESTERINGSANALYS

VA och avloppsverksamheten största projekt är investeringar i det nya vattenverket vid Västra Nedsjön, med

Resultaträkning, mnkr	2019	2018	2017
Avgifter och försäljningsintäkter	71,7	69,7	66,0
Bidrag	0,0	0,0	0,0
Summa intäkter	71,7	69,7	66,0
Personalkostnader	13,4	12,3	11,4
Köp av huvudverksamhet	18,5	19,2	19,4
Avskrivn/internränta	20,3	19,8	16,1
Övriga kostnader	17,4	8,7	16,6
Summa kostnader	69,6	60,0	63,5
Nettokostnader	-2,1	-9,7	-2,5
Budgetavvikelse	2,0	3,7	2,3

Uppdragsbeskrivning

Verksamhetens uppdrag är att producera och distribuera dricksvatten, avleda och rena spillvatten samt avleda dagvatten enligt kommunens dagvattenpolicy.

tillhörande överföringsledning- ar. Byggnation har påbörjats under slutet av 2018. Projektet fortlöper på bred front och arbete pågår längs med hela sträckan mellan Landvetter, Hindås och de olika delprojekten i Hindås. Budgeten för projektet 2019 uppgår till 113 mnkr varav 64,5 mnkr använts under året. Projektet beräknas färdigställas december 2022 till ett belopp om 547 mnkr.

Framtiden

Vattenverket i Hindås och överföringsledning- ar mellan kommunens östra och västra delar ska byggas ut för att komplettera och säkra framtida vattenförsörjning. Kommunen kommer att uppdatera och anta vattenskyddsområdet och föreskrifter för att säkerställa råvattnets kvalitet och skydd vid Västra Nedsjön.

Arbetet med förutsättningar för bolagiseringen av verksamheten kommer att präglas 2020. Det är av stor vikt att alla viktiga delar utreds för att bolagiseringen ska kunna genomföras enligt kommunfullmäktiges beslut. ■

Drift	2019		
Nettokostnader, mnkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Vatten och avlopp	0,0	-2,0	2,0
Summa	0,0	-2,0	2,0

Investering	2019		
Nettoutgifter, mnkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Vatten och avlopp	216,9	91,4	125,5
Summa	216,9	91,4	125,5

Informationsmått	2019	2018	2017	2016
Antal årsarbetare	21	19	19	19
Rörlig avgift, kr/m ³	25	24	24	23
Försält vatten, kr/m ³	36	34	38	40
Kostnadstäckningsgrad, %	103	116	104	92

Både bostäder och verksamheter i fokus

Härreda kommun arbetar aktivt med exploatering av mark för bostäder. Enheten säkerställer också tillgången på mark för infrastruktur och verksamhetsetableringar. Förra året pågick 22 mark- och bostadsprojekt, varav tre slutredovisades och två delredovisades.

Tillsammans med politiska representanter upprättar och reviderar förvaltningen årligen kommunens bostadsförsörjningsprogram. Programmet redovisar, exploateringsområden, antal bostäder som planeras att byggstarta, tid för byggstart och typ av bostad. Kommunstyrelsen beslutar om att detaljplaner ska starta, avrop av upphandlingar och typen av tilldelningsförfarande för bostadsmark. Löpande inkomster och utgifter för pågående exploateringsprojekt redovisas och bokförs i balansräkningen som en tillgång eller skuld. Del- och slutredovisningar av vinst och förlust i varje projekt bokför i resultatet för året.

Projekt jämnt spridda över kommunen

I Björrods industriområde där merparten av mark är såld, startade en utbyggnad av gata fram till de återstående

industritomterna. I Fagerhult i Hindås startade anläggning av en ny gata och VA i en detaljplan för en ny skola och sex småhusomter. I centrala Mölnlycke påbörjades genomförandet av nya bostäder på Idrottsvägen, vilket innefattade rivning av en förskola. Även i Landvetter centrum startade infrastrukturarbete och byggnation av bostäder i kvarter 2 Landevi. Förra året startade även planarbetet för bostäder i Enebacken etapp 2 i Mölnlycke och en detaljplan för verksamhetsmark vid Mölnlyckemotet har ställts ut på samråd.

De samlade utgifterna översteg inkomsterna med 131,5 miljoner kronor i bokslutet. Fem projekt del- eller slutredovisades med en samlad vinst på 39,5 miljoner kronor. De projekt med högsta bokförda värden var Landvetter Södra, Landvetters Backa och Bårhults industriområde. I de två sistnämnda pågår markförsäljning. I takt med markförsäljning, anslutningsavgifter och gatukostnadsersättning betalas in minskar det bokförda värdet. Vid slutredovisning förväntas inkomsterna överstiga utgifterna. ■

En sammanställning av projekten redovisas på sidan 69.

Aktuella exploateringsprojekt

Under 2019 pågick 22 projekt varav tre slutredovisades och två delredovisades.

INDUSTRIMARK

Airport City. Detaljplanearbete och utbyggnad av gata, vatten och avlopp i etapper. Härreda kommun äger cirka 220 000 kvadratmeter (kvm) byggbar mark i etapp 4, norr om flygplatsmotet.

Björkåsen. Cirka 19 000 kvm industrimark har sålts av kommunen. Resterande mark, cirka 27 000 kvm är exploaterad av en privat markägare. En förskola finns inom detaljplaneområdet.

Björrods industriområde. Delredovisades 2019. Försäljning av industrimark pågår, totalt inom Björrodsområdet finns cirka 35 000 kvm mark tillgängligt. Området lämpar sig för såväl större som mindre etableringar.

Bårhults företagspark. Utbyggnad gata och kommunalt vatten och avlopp färdigställt våren 2018. Cirka 140 000 kvm planlagd industrimark för verksamhetsetableringar, varav runt 46 000 kvm återstår till försäljning.

Hindås industriområde. Delredovisades 2019. Försäljning pågår och cirka 20 000 kvm mark finns tillgängligt för försäljning.

Mölnlyckemotet. Detaljplanen ställdes ut på samråd hösten 2019 och beräknas att ställas ut för granskning under våren 2020. Området beräknas innehålla runt 30 000 kvm industrimark.

MARK FÖR BOSTÄDER

Bocköhalvön. Detaljplanläggning och gatukostnadsutredning pågår.

Björkelidsvägen. Detaljplanen fick laga kraft sommaren 2017. Byggnationen av bostäder i flerbostadshus om 72 lägenheter samt radhus om 9 ägarandrar byggstartade våren 2019.

Enebacken etapp 1. Första etappen med 18 radhus och 46 lägenheter i flerbostadshus färdigställdes hösten 2016 och slutredovisades förra året. Detaljplanearbete för etapp 2 pågår.

Hindås nya skola. Detaljplanläggning pågår för en skola med planerad skolstart hösten 2021, och 6 villatomter pågår. Utbyggnad av en gata, VA och skola pågår.

Idrottsvägen. Detaljplanen fick laga kraft sommaren 2019. Området beräknas innehålla cirka 200 bostäder, en förskola och kommersiella lokaler. Byggnation av breddad gata, VA och bostäder startar 2020.

Landvetters Backa. I östra Backa är infrastrukturen utbyggd och byggnation av bostäder pågår. Detaljplanen innehåller tomter för verksamheter, flerbostadshus med 69 lägenheter samt 53 stycken småhus. Detaljplanen för västra Backa har fått laga kraft och byggstarten är beräknad till 2022.

Landvetter centrum. Detaljplanen för kvarter 2 och 3 har fått laga kraft, byggstarten för bostäder i kvarter 2 inleddes 2019. Detaljplanearbete för kvarter 4–6 pågår.

Landvetter Södra. Kommunen fortsatte med den fördjupade översiktsplanen för området. Ett särskilt utvecklingsbolag bildades 2018. En överenskommelse med exploatörer i ett konsortie tecknades år 2019.

Roskullen i Hindås. Slutredovisades 2019. Våren 2019 var 24 trygghetslägenheter och 12 bostadsrättslägenheter i flerbostadshus inflyttningsklara.

Stenbrottet. Slutredovisades 2019 efter att de 10 senast byggda radhusen var inflyttningsklara 2019. År 2018 blev 36 hyresrätter och 82 bostadsrätter färdiga.

Solåsen i Hindås. Detaljplanläggningen är pausad. I området planeras en blandad bebyggelse med olika upplåtelseformer.

Säteriet, särskilt boende. Detaljplanen fick laga kraft vid 2019 års slut. Byggstarten för ett 50-tal platser i särskilt äldreboende och mellan 80–100 bostäder i flerfamiljshus beräknas starta 2020.

Alberts väg. Exploatördriven detaljplan i Björrod i Landvetter. Detaljplanen innehåller cirka 250 bostäder i småhus och flerbostadshus. Detaljplanen beräknas antas av kommunstyrelsen under våren 2020. Därefter följer byggstart för en ny gata och VA.

Säteriet (Förbo). Exploatördriven detaljplan för bostäder i Mölnlycke, Råda Säteri. Områdets planeras att förtätas med cirka 300 bostäder. Detaljplanen beräknas antas av kommunstyrelsen våren 2020. Enligt exploatörens preliminära tidsplan ska inflyttningen i bostäderna ske år 2023.

Valborgs kulle. Detaljplanen innehåller cirka 250 bostäder (varav ca 50 på kommunens mark), utökning av befintlig skola och en idrottshall och är ett samarbete mellan kommunen och två privata fastighetsägare. Planen väntas starta våren 2020.

Wendelstrand (Bråta bergtäkt). Exploatördriven detaljplan mellan Mölnlycke och Landvetter. I området planeras cirka 750 bostäder och lokaler för verksamheter och kommunal service. Detaljplanen beräknas antas våren 2020. Enligt exploatörens tidsplan ska bostadsinflyttningen ske 2022.

Effektivisering och fokus på kundbemötande

Under hela 2019 har sektorn haft internt arbete kring kundbemötande som en röd tråd. Under året slutförde städservice ett effektiviseringsarbete med en besparing på 15 procent som resultat. Kvaliteten har inte påverkats negativt och medarbetarna är nöjda.

Årets viktigaste händelser

Städservice har under året genomfört en effektivisering av organisationen som ekonomiskt inneburit en besparing med 5 mnkr jämfört med 2018 års budget. Matsvinnet har minskat med 20 procent sedan mätningarna påbörjades under 2014 och 2015. Under hösten har byggnationen av Wallenstam arena i Mölnlycke fabriker påbörjats.

Uppföljning av grunduppdrag

Grunduppdragen för sektorns respektive funktioner bedöms vara uppfyllda.

Införandet av ett nytt ärendehanteringssystem inom fastighetsfunktionen har medfört en kvalitetsökning eftersom det ger en bättre styrning och uppföljning av alla de ärenden som rapporteras in från olika verksamheter. Miljöarbetet har fokuserat på avveckling av oljepannor och farliga kemikalier. Förbrukningen av gummigranulat till kommunens konstgräsplaner har minskat samtidigt som andelen miljöbilar har ökat.

IT-funktionen har fortsatt att rulla ut Office 365 vilket medfört att fler medarbetare har tillgång till moderna och effektiva IT-verktyg som underlättar samarbete. Tre större driftstörningar under 2019 påverkade tillgängligheten till kommunens verksamhetssystem.

Under året har matsvinnet minskat med 20 procent jämfört med vad det var när det började vägas vilket är något bättre än planerat. Inom äldreomsorgen påbörjades ett förbättringsarbete ”bra måltider för äldre”, ett kvalitetshöjande arbete i samarbete med omvårdnadspersonalen där man fokuserar på individens behov.

Städservice genomförde en kostnadseffektivisering som har resulterat i en större besparing än budgeterat, samtidigt som kvaliteten inte påverkats negativt. Sjukfrånvaron har minskat under året och medarbetarenkäten visar på en generellt hög nöjdhet.

Fokus för säkerhetsfunktionen har varit att skapa ökad trygghet i de centrala delarna av Landvetter och Mölnlycke

Uppdragsbeskrivning

Sektorn för teknik och förvaltningsstöd är förvaltningens servicesektor. Uppdraget är att tillhandahålla intern service inom fastighet, städ, måltider, IT och säkerhet. Sektorn arbetar också med kontorsservice, posthantering, kontaktcenter, fordonscentral, konsumentvägledning, budget- och skuldrådgivning, krisledning samt drift, skötsel och underhåll av kom-munala fritidsanläggningar, gator och grönytor.

genom bland annat extra väktarinsatser vid några tillfällen. Polisen har fortsatt en relativt hög närvaro i framför allt Mölnlycke och Landvetter och samarbetet mellan polisen och förvaltningen fungerar väl. Den samlade bedömningen är också att förvaltningen under året ökat sin förmåga att hantera olika typer av samhällsstörningar.

Ekonomi

DRIFTANALYS

Sektorn redovisar en nettokostnad på 20,3 mnkr vilket motsvarar ett överskott med 1,8 mnkr. Det förekommer både positiva och negativa budgetavvikelser inom sektorns olika funktioner. Effektivisering av städorganisationen, en förskjutning från drift- till investeringsredovisningen avseende underhåll av kommunens fastigheter samt vakanta tjänster är några av de större orsakerna till sektorns överskott.

Underskott belastar också några av sektorns funktioner. Framför allt har stängningen av ett antal förskoleavdelningar under hösten till följd av färre barn lett till lägre intäkter för sålda måltider. Kostnaderna har inte gått ner i samma omfattning då en viss grundbemanning i köken krävs trots färre avdelningar.

Sektorns intäkter har ökat med 13 procent jämfört med föregående år vilket främst härrör till den omorganisation som bland annat innebar att före detta fritid-förening flyttades till sektorn för utbildning och kultur från och

med årsskiftet. Som en följd av denna har kostnaderna för fritidsanläggningar internfakturerats vilket lett till högre intäkter för sektorn. De stigande intäkterna beror också på höjda internpriser för måltider och hyror samt volymökningar inom framför allt fastighet.

De totala kostnaderna är två procent högre än år 2018. Förutom löneökningar beror detta i huvudsak på volymökningar. Samtidigt har omorganisationen som beskrivits ovan inneburit att vissa kostnader inte längre bokförs på sektorn, exempelvis föreningsbidrag.

INVESTERINGSANALYS

Sektorns investeringsutgifter uppgår till 77,9 mnkr vilket motsvarar ett överskott med 112,3 mnkr. Detta är framför allt en konsekvens av tidsförskjutningar för ett antal byggprojekt inom fastighet där överskottet uppgår till 97,7 mnkr. Detta gäller främst Wallenstam Arena i Mölnlycke där 65,6 mnkr av årets budget inte använts då byggstart försenats på grund av överklagad detaljplan. För projektet som avser utveckling av Råda säteri redovisas 8,1 mnkr i lägre utgifter än budgeterat då tidplanen inte överensstämmer med budget. Fördelaktig upphandling avseende Pinntorps idrottshall samt mindre återstående arbeten innebär ett överskott på 5,2 mnkr. Renovering av Pixbo förskola har uteblivit vilket gjort att budgeten på 5,0 mnkr inte använts, istället ingår ett mindre anslag för renovering av taket i kommande budget/plan.

Resultaträkning, mnkr	2019	2018	2017
Avgifter och försäljningsintäkter	445,1	395,2	380,4
Bidrag	7,2	6,1	4,4
Summa intäkter	452,2	401,3	384,8
Personalkostnader	155,5	154,0	145,5
Köp av huvudverksamhet	0,2	0,5	3,3
Avskrivn/internränta	117,8	116,1	109,2
Övriga kostnader	199,0	192,6	183,0
Summa kostnader	472,5	463,2	441,0
Nettokostnader	20,3	61,9	56,2
Budgetavvikelse	1,8	5,2	6,6

Drift	2019		
Nettokostnader, mnkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Ledning	4,1	4,6	-0,5
Fastighet	2,4	1,8	0,6
IT	5,4	5,2	0,1
Måltidsservice	-0,5	0,5	-1,0
Service	6,9	5,9	1,1
Städservice	0,8	-0,8	1,6
Säkerhet	2,9	3,0	-0,1
Summa	22,0	20,3	1,8

Några projekt har också gått med underskott. Exempelvis ombyggnad av kök och matsal på Lunnaskolan där tillkommande arbeten har inneburit utgifter som inte är budgeterade. Samma sak gäller för Näckrosvägens stödboende. Upprustning av Ekdalaskolans skolgård blev 1,8 mnkr dyrare än budgeterat, främst på grund av mer omfattande markarbeten än beräknat. Upprustningen omfattar bland annat trygghetsbejakande åtgärder då gården ligger i en del av Mölnlycke centrum där skadegörelse tidigare skett i hög grad.

IT redovisar ett överskott på 5,8 mnkr vilket främst beror på tidsförskjutningar, exempelvis när det gäller ny telefoniplattform, datacenter och kommunens servermiljö. Avvikelsen beror också på lägre behov av verksamhetsspecifika IT-investeringar.

Överskottet på 8,1 mnkr inom service beror framför allt på fördelaktig upphandling avseende byte av konstgräsmatta vid Mölnlycke idrottsplats, lägre investeringsbehov gällande inventarier i Pinntorps idrottshall samt att den planerade upphandlingen av en lastbil uteblivit. Anslaget för näridrottsplats samt upprustning av ridstigar, spår och leder har inte använts fullt ut som en följd av omplanering.

Framtiden

Under 2020 kommer sektorn fortsätta arbetet med kundbemötande och kostnadseffektivitet. Städservice lyckade effektivisering utgör ett gott exempel som andra verksamheter inom sektorn kan ta efter. Samtidigt ska effektiviseringar klaras av utan att kunden upplever en försämrad kvalitet i de tjänster som levereras. En fortsatt utmaning är att hantera kundernas ökande behov av service inom bland annat IT utan att öka kostnaden för de tjänster som funktionen levererar. ■

Investering	2019		
Nettoutgifter, mnkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Ledning	0,1	0,1	0,0
Fastighet	164,1	66,4	97,7
IT	8,8	3,0	5,8
Måltidsservice	0,5	0,0	0,5
Service	16,2	8,2	8,1
Städservice	0,5	0,2	0,3
Summa	190,2	77,9	112,3

Informationsmått	2019	2018	2017	2016
Antal årsarbetare	310	312	323	319
Förvaltd yta, m ²	215 834	218 489	208 972	200 833
- varav hyrda lokaler	24 114	23 269	19 314	21 387
Area per kommuninv, m ²	6	6	6	5
Bruttokostnad per kommuninv, kr	5 534	5 142	5 054	4 750
Städad area, m ²	145 823	143 064	141 000	135 355

Goda resultat och spännande projekt

Hög nöjdhet och god måluppfyllelse kännetecknar sektorn och Härryda kommuns skolor har höga ambitioner. 2019 blev ett spännande år när både världsutställningen Bordercrossing och konstprojektet Artscape Saga genomfördes i kommunen.

Årets viktigaste händelser

2019 var ett händelserikt år för sektorn och präglades av spännande projekt såväl som av organisationsförändringar och anpassningsarbeten inför framtiden.

Utbildningsverksamheterna i Härryda kommun uppvisar fortsatt goda resultat. Måluppfyllelsen inom grundskola och gymnasium är hög i relation till riket och brukarna är generellt nöjda. Sektorn har under året arbetat med att planera och anpassa verksamheterna för en minskad budgetram kommande år. Antalet barn i förskoleålder fortsätter att minska vilket lett till beslut om stängning av två förskolor. Från och med 2020 kommer vuxenutbildningen att ingå i sektorn för socialtjänst och den nya verksamheten Härryda framtid.

Den turnerande världsutställningen Bordercrossing från Reggio Emilia – med fokus på naturvetenskap, digitalisering och estetik – visades i kommunen. Bland det stora antalet besökare fanns såväl lärare från kommunens egna förskolor som från andra kommuner och universitet.

Uppdragsbeskrivning

Sektorn omfattar förskola, grundskola, gymnasium, vuxenutbildning, kultur och fritid samt utveckling och flerspråkighet. Mål och uppdrag finns i internationella, nationella och lokala styrdokument samt i lagar och förordningar.

Utställningen har skapat förutsättningar för pedagoger att ytterligare höja kvaliteten i undervisningen.

Inför att barnkonventionen blir lag 2020 har sektorn arbetat med att höja personalens kompetens på barnrättsområdet. Ett ungdomsråd och en grupp barnrättsambasadorer har tillsatts. Sektorn har också arbetat med de globala målen i projektet Tillsammans för Agenda 2030.

Från och med den 1 januari 2019 ingår fritid ungdom och föreningsservice i verksamheten kultur och fritid. I samråd med föreningsliv och politik har föreningsservice inlett en översyn av taxor och bidrag. Den offentliga konsten

har uppmärksammats genom tre olika muralmålningar runt om i kommunen via Artscape-projektet. Karin Carlsson, präst i Råda församling, fick kommunens allra första HBTQ-pris för sitt arbete med jämställdhet och mångfald.

Uppföljning av grunduppdrag

Förskoleverksamheten har under året arbetat framgångsrikt med två gemensamma inriktningar, dels att utveckla barnens lärmiljöer och undervisning och dels att synliggöra och beskriva det barnen får ut av verksamheten. Grundskolan har fortsatt hög måluppfyllelse gällande behörighet till gymnasiet och meritvärden i årskurs 9. Skillnaderna mellan kommunens skolor är dock alltför stora, varför en del insatser riktas till enskilda skolor för att kompensera för skillnader i elevernas förutsättningar. Tidiga och riktade insatser är viktiga och bedömningsstöd används redan i förskoleklass för att uppmärksamma elever i behov av anpassning och stöd.

Hulebäcksgymnasiet har fortsatt högt söktryck och andelen elever som klarat examen har ökat sedan 2018 på både de yrkesförberedande och de högskoleförberedande programmen. En elevhälsoplan har utvecklats som stöd för att ta fram extra anpassningar och särskilt stöd i syfte att gynna elevers psykiska hälsa och främja närvaron. Vuxenutbildningen har god måluppfyllelse. Elever-

nas betyg ligger strax över riksgenomsnittet i samtliga utbildningsformer som verksamheten bedriver. Andelen elever som efter avslutad yrkesutbildning går vidare till arbete är fortsatt hög. Yrkeshögskolan har under 2019 haft igång totalt sex utbildningar inom skolformen. Trenden är fortsatt att den goda arbetsmarknaden ger färre sökande till varje utbildningsplats.

Kulturskolan har under året bedrivit verksamhet i alla kommundelar. Kulturhusen och närbiblioteken bjöd in till cirka 500 tillfällen av konserter, föreläsningar, teater och film med mera, riktade till såväl barn som vuxna. Fritid ungdom har arbetat relationsskapande på sju olika mötesplatser, till exempel Musikens hus, Studio 13 och Studio 11. I samverkan med kulturverksamheten genomförde Fritid ungdom också aktiviteter under loven, bland annat lägerverksamhet.

Utveckling och flerspråkighet har arbetat med att ta fram en gemensam elevhälsoplan som ska stärka kvaliteten och likvärdigheten på grundskolorna. I samverkan med sektorn för socialtjänst genomförs projekt i syfte att erbjuda tidigt stöd till barn och familjer. Kompetenshöjande insatser och aktiviteter har planerats och genomförts utifrån olika behov. Under 2019 bildades även ett ungdomsråd. För att utveckla kvaliteten i modersmålsundervisningen genomfördes flera olika kompetensutvecklingsinsatser.

Ekonomi

DRIFTANALYS

Sektorn visar ett underskott om 6,6 mnkr, vilket motsvarar en avvikelse om en halv procent av sektorns totala budget.

Förskolan visar ett överskott om 4,8 mnkr. Detta är en förbättring jämfört med prognoserna under året, vilket beror på att enheterna lyckats bättre med anpassning till budget och barnantal än väntat. Det var cirka 60 fler barn än budgeterat i kommunal förskola, bland annat på grund av att efterfrågan på omsorg har ökat. Grundskoleverksamheten visar totalt ett underskott om 13,2 mnkr. Drygt hälften av underskottet beror på att flera grundskoleenheter inte får ihop sin ekonomi. Resterande underskott förklaras av fler elever i grundskola än budgeterat samt ökade kostnader för skolskjuts. För att komma i balans på alla skolenheter har ett resursplaneringsverktyg införts på samtliga skolor under 2019.

Gymnasieverksamheten totalt, Hulebäcksgymnasiet inklusive köpta och sålda platser, visar en negativ budgetavvikelse om 3,5 mnkr. Underskottet beror på att verksamheten köpt fler gymnasieplatser. Hulebäcksgymnasiet tillsammans med Hulesär visar ingen avvikelse. Vuxenutbildningens överskott om 2,3 mnkr förklaras av

lägre kostnader för köpta komvuxplatser, kostnadseffektiva yrkesvuxutbildningar samt högre intäkter för SF1. Yrkehögskolan visar däremot ett underskott till följd av färre utbildningsplatser och därmed lägre intäkter. Verksamhetens möjlighet till omfördelning av resurser inom de olika skolformerna skapar en flexibilitet och gör att verksamheten har kort omställningstid.

Utveckling och flerspråkighet visar ett överskott om 1,6 mnkr. Överskottet beror främst på högre intäkter för externfinansierade projekt och statsbidrag men också på lägre kostnader för personal som en effekt av kommande års budgetanpassning. Kultur- och fritidsverksamheten samt sektorledning visar också ett överskott om totalt 1,4 mnkr. Överskottet förklaras framförallt av vakanta tjänster som nu är tillsatta.

Jämfört med 2018 års bokslut har kostnaderna ökat med sex procent, vilket till största del förklaras av elevökning inom grundskole- och gymnasieverksamheten samt löneökningar och fler köpta platser.

INVESTERINGSANALYS

Sektorn redovisar ett överskott om 6,6 mnkr, vilket beror på tidsförskjutningar framförallt gällande utrustandet av nya skolor.

Framtiden

Härreda kommun har en ambition att erbjuda såväl Sveriges bästa skola som att vara Sveriges bästa näringslivskommun. Vi vill fortsätta att vara en attraktiv kommun för att öka inflyttning och etablering av nya verksamheter. Det ställer krav på att vi kan erbjuda bra förskolor och skolor, ett rikt och varierat kulturutbud, goda fritidsmöjligheter och en god service. För att gå från bra till bäst inom grundskola behöver verksamheten fokusera på det systematiska kvalitetsarbetet, arbetsmiljön samt skapa effektiva organisationer och arbetsätt.

Sektorns framtida utmaningar ligger i kompetensförsörjning, digitalisering och ekonomi. Fortsatt brist på utbildade pedagoger kräver nytänkande och kreativa lösningar och det sämre ekonomiska utgångsläget innebär krav på prioritering och anpassning. Eftersom verksamheterna inom sektorn levererar generellt goda resultat och är välfungerande och relativt stabila, finns goda förutsättningar för detta arbete. ■

Resultaträkning, mnkr	2019	2018	2017
Avgifter och försäljningsintäkter	170,7	167,1	167,7
Bidrag	87,0	89,0	86,3
Summa intäkter	257,7	256,0	254,0
Personalkostnader	885,9	858,7	801,3
Köp av huvudverksamhet	248,9	203,6	197,0
Avskrivn/internränta	14,9	14,5	14,1
Övriga kostnader	361,6	348,7	345,1
Summa kostnader	1 511,3	1 425,5	1 357,5
Nettokostnader	1 253,6	1 169,5	1 103,5
Budgetavvikelse	-6,6	-13,4	5,8

Drift	2019		
	Budget	Bokslut	Avvikelse
Nettokostnader, mnkr			
Sektorsledning	13,3	12,3	1,0
Förskoleverksamhet	304,8	300,0	4,8
Grundskoleverksamhet	614,7	627,9	-13,2
Gymnasieverksamhet	159,7	163,2	-3,5
Vuxenutbildning	23,9	21,6	2,3
Kultur och fritid	94,5	94,1	0,4
Utveckling och flerspråkighet	36,0	34,5	1,6
Summa	1 247,0	1 253,6	-6,6

Investering	2019		
	Budget	Bokslut	Avvikelse
Nettoutgifter, mnkr			
Sektorsledning	0,1	0,0	0,1
Förskoleverksamhet	2,7	1,5	1,2
Grundskoleverksamhet	9,0	6,1	2,9
Gymnasieverksamhet	2,2	1,5	0,6
Vuxenutbildning	0,1	0,1	0,0
Kultur och fritid	2,0	0,9	1,1
Utveckling och flerspråkighet	0,4	0,0	0,4
Summa	16,5	10,0	6,4

Informationsmått	2019	2018	2017	2016
Antal årsarbetare	1 476	1 529	1 457	1 425

Förskola

Inskrivna barn i kommunal verksamhet	2171	2 225	2 210	2 275
Bruttokostnad per inskrivet barn, tkr	132	135	130	122
Avgiftsfinansieringsgrad, %	7	7	7	7

Grundskola

Elever i kommunal grundskola inkl förskoleklass	5 196	5 196	5 014	4 803
Nettokostnad i tkr/ invånare, 6–15 år	103	98	95	91

Gymnasium

Antal elever på Hulebäcksgymnasiet	1 716	1 716	1 789	1 799
varav från andra kommuner	1 047	1 021	1 047	1 055

Vuxenutbildning

Heltidsläsande elever i gymnasial vuxenutbildning	200	182	166	205
Undervisningskostnad per heltidsläsande elev, tkr	30	31	31	27

Kultur

Andel aktiva låntagare i biblioteken %	37	37	38	40
--	----	----	----	----

Ökad samverkan ger resultat

Ett nytt arbetssätt har lett till fler nyanlända i arbete och ett minskat bidragsberoende. Genom ökat samarbete har behovet av köpta platser och placeringar minskat något inom flera av socialtjänstens verksamheter. Tillgången till bostäder för olika målgrupper är dock en fortsatt utmaning.

Årets viktigaste händelser

Socialtjänsten utgör ofta det yttersta skyddsnätet för personer som befinner sig i en utsatt situation, inte minst gäller det bostadssituationen. Det är en utmaning att hitta lämpliga bostäder och att använda befintliga boenden på ett optimalt sätt. Under året har sektorn för socialtjänst fokuserat på att anpassa och ge stöd i ordinarie boende i första hand och i särskilda boendeformer och institutioner i andra hand. Genom bättre övergripande planering och gemensam bosamordning har bland annat behovet av köpta platser minskat. Utskrivningsklara patienter på sjukhus har tagits emot enligt plan och verksamheten har haft obetydliga kostnader. Från årsskiftet tillhör bostadsanpassningsverksamheten socialtjänsten, vilket underlättar samordning vid hemgång från sjukhus.

Uppdragsbeskrivning

Sektorn för socialtjänst har som uppdrag att bidra till goda livsvillkor hela livet för människor som vistas i Härryda kommun. Detta uppnås genom att erbjuda äldreomsorg, omsorg om funktionsnedsatta, individ- och familjeomsorg, kommunal hälso- och sjukvård, integration och arbetsmarknadsåtgärder.

Trots en stark arbetsmarknad med låg arbetslöshet har personer som står långt ifrån arbetsmarknaden svårt att få arbete och bli självförsörjande. Samtidigt har många företag svårt att hitta rätt kompetens. Det finns ett matchningsproblem och ett utbildningsglapp mellan de som är arbetslösa

och den kompetens som efterfrågas. Kraftsamling och samverkan inom ramen för arbetsstättet Härryda framtid har dock påverkat resultatet positivt. Fler nyanlända kommer i arbete eller studier efter avslutad etablering och fler hushåll med försörjningsstöd har blivit självförsörjande under 2019.

Det systematiska arbetet med att upptäcka utsatthet för våld i nära relationer har förbättrats under året. En handlingsplan antogs som innehåller utbildningsinsatser för chefer och handläggare, bland annat erbjöds en nanoutbildning samtliga medarbetare i kommunen.

Under 2019 har samtliga verksamheter arbetat intensivt med digitalisering. Utgångspunkt för arbetet har varit Digitalt först - handlingsplan för digital agenda 2019–2021. Utöver utvecklingsprojekt inom digitalisering och välfärdsteknik deltar också Socialtjänsten i ett EU-projekt som ska stärka kunskapsnivån bland medarbetare och chefer.

Uppföljning av grunduppdrag

Brukarundersökningen för vård och omsorg visar på goda resultat. Den individuella genomförandeplanen har varit ett ständigt föremål för förbättringsarbete för att utformas så att brukares egna förmågor tas tillvara och för att uppnå ökat brukarinflytande. Undersökning av brukares nöjdhet inom olika områden genom en app som heter "Happy customer" har genomförts och har lett till förbättringsarbeten på enheterna.

Hälsa och bistånd präglas av en rättssäker handläggning och tillhandahållande av förebyggande insatser samt en god och säker hälso- och sjukvård. Verksamhetsområdet har organiserat flera team och samarbetet innebär att medarbetare kompetensutvecklas och kan specialisera sig, vilket gynnar kvaliteten i arbetet. Samarbetet gynnar också den myndighetsutövande delen och utredningar och beslut får en högre kvalitet och större rättssäkerhet.

Funktionsstöd har under året arbetat med att utveckla och säkerställa utförandet av olika insatser för att stärka den enskildes möjlighet att leva som andra utifrån egna resurser och individuella behov. Brukarundersökningar visar att brukarna upplever god kvalitet och resultatet är ett underlag för kontinuerligt förbättringsarbete i vilket brukarna är delaktiga.

Integration och arbetsmarknad har ett tydligt fokus på arbete och självförsörjning med förhållningssättet att alla vill och kan arbeta. Arbetsmarknadsenheten har under året utvecklat och effektiviserat verksamheten och bland annat erbjudit gruppverksamhet, arbetsförmågebedömningar och fler arbetsstränings- och praktikplatser.

Inom barn och familj har anmälningarna från hälso- och sjukvård, polis samt skola/barnomsorg ökat, vilket beror på att lagen skärpts. Arbetet mot våld i nära relationer har intensifierats och medvetenheten om barns utsatthet i sammanhanget har ökat. Antal barn som placerats utanför det egna hemmet har minskat i jämförelse med förra året och antal barn och unga som behövt biståndsbedömda insatser har minskat, vilket kan kopplas till det stöd som fältsekreterarna kan ge utan bistånd.

Ekonomi

DRIFTANALYS

Sektorn för socialtjänst redovisar en negativ budgetavvikelse på 15,3 mnkr vilket är en förbättring på 8,8 mnkr jämfört med föregående år då underskottet var 24,1 mnkr. Underskottet kan främst kopplas till köpta platser och placeringar inom barn och unga, relationsvåld, vuxenhet och funktionsstöd. Även försörjningsstöd och hemtjänstens beställarverksamhet redovisar ett underskott.

Placeringar av barn och unga redovisar ett underskott på 4,7 mnkr. Relationsvåld redovisar ett underskott på 4,4 mnkr och placeringar av vuxna med missbruk eller beroende redovisar ett underskott på 4,1 mnkr. Enskilt köpta platser inom funktionsstöd redovisar ett underskott på 4,7 mnkr. Underskotten beror främst på fler och längre placeringar.

Försörjningsstödsenheten redovisar ett underskott på 3,2 mnkr. Utbetalningarna av försörjningsstöd ligger i nivå med föregående år och under året har utbetalningar gjorts med 27,2 mnkr. Enheten för nyanlända och ensamkommande barn och unga redovisar tillsammans ett överskott på 2,5 mnkr.

Beställarverksamheten inom hemtjänst redovisar ett underskott på 4,1 mnkr med anledning av att beviljade timmar är

högre än budgeterat. Behovet av hemtjänst har ökat och den försenade driftstarten av det särskilda boendet på Säteri i Mölnlycke har påverkat det ökade behovet. Personlig assistans däremot redovisar ett överskott, 2,7 mnkr med anledning av färre ärenden än budgeterat.

Boenden inom funktionsstöd och vård och omsorg som bedrivs i kommunal regi redovisar tillsammans ett överskott på 2,9 mnkr. Under året har sektorn bland annat genomfört ett omställningsarbete inom funktionsstöd, anpassat bemanningen inom integration och påbörjat en översyn av avtal för köpta platser. Dessa åtgärder ger goda möjligheter för en ekonomi i balans 2020.

INVESTERINGSANALYS

Sektorn redovisar ett överskott på 6,8 mnkr gällande investeringar och överskottet består främst av datainventarier och reinvesteringar.

Framtiden

Medborgare och brukare har allt högre förväntningar på tillgänglighet, delaktighet och involvering i socialtjänstens

insatser. Därtill kommer nya grupper vars behov ska tillgodoses. Höjd ambitionsnivå medför en fortsatt utveckling av en allt mer specialiserad socialtjänst. Hälso- och sjukvårdens omstrukturering med fokus på primärvård och nära vård medför ett ökat behov av kommunal hälso- och sjukvård. Säker vård och omsorg ska kunna erbjudas i hemmet även vid komplexa tillstånd.

För att klara framtida utmaningar krävs andra lösningar i form av digitalisering och innovativa arbetssätt. Det ställs ökade krav på en kunskapsbaserad socialtjänst, där bästa tillgängliga kunskap vägs samman med den enskildes situation, erfarenhet och önskemål vid beslut om insatser.

Antalet äldre ökar och antalet personer i arbetsför ålder minskar de närmaste åren. Alla, även de som står långt ifrån arbetsmarknaden måste ges förutsättningar för att få ett arbete och bli självförsörjande. Arbetet inom ramen för Härryda framtid förstärks genom att vuxenutbildningen organiseras inom samma verksamhet som försörjningsstöd, arbetsmarknadsenhet och enheten för nyanlända. Tillsammans kan enheterna stärka ett teambaserat arbetssätt kring varje individ och anpassa utbildning och insatser mer flexibelt.

De senaste åren har fler verksamheter inom socialtjänsten konkurrensutsatts. Det en utveckling som kommer att fortsätta och närmast i tid är införande av LOV (Lagen Om Valfrihet) i särskilt boende.

Samverkan med andra är en framgångsfaktor för god kvalitet i verksamhetens insatser och en stabil ekonomi. Samverkan behöver fortsätta att utvecklas inom såväl vårdssamverkan som med andra myndigheter, företag och organisationer. Avtalsamverkan mellan kommuner behöver prövas inom fler av socialtjänstens verksamhetsområden. Områden som utretts och kan bli först ut är familjerätt, köpta boendeplatser och budget och skuldrådgivning. ■

Resultaträkning, mnkr	2019	2018	2017
Avgifter och försäljningsintäkter	149,9	141,8	145,1
Bidrag	63,6	86,6	105,7
Summa intäkter	213,5	228,4	250,8
Personalkostnader	502,0	489,0	478,0
Köp av huvudverksamhet	206,0	209,2	219,7
Avskrivn/internränta	4,1	4,1	4,3
Övriga kostnader	189,3	194,0	187,2
Summa kostnader	901,4	896,3	889,2
Nettokostnader	687,9	667,9	638,4
Budgetavvikelse	-15,3	-24,1	-27,2

Drift	2019		
Nettokostnader, mnkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Sektorsledning	43,9	40,5	3,4
Vård och omsorg	195,1	194,1	1,0
Hälsa och bistånd	161,7	168,6	-6,9
Funktionsstöd	155,1	160,9	-5,8
Integration och arbetsmarknad	39,0	39,2	-0,2
Barn och familj	77,8	84,6	-6,8
Summa	672,6	687,9	-15,3

Investering	2019		
Nettoutgifter, mnkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Sektorsledning	4,5	1,0	3,5
Vård och omsorg	2,7	1,2	1,5
Hälsa och bistånd	0,6	0,1	0,5
Funktionsstöd	0,5	0,2	0,3
Integration och arbetsmarknad	1,0	0,0	1,0
Barn och familj	0,0	0,0	0,0
Summa	9,3	2,5	6,8

Informationsmått	2019	2018	2017	2016
Antal årsarbetare	808	827	830	794
Äldreboende, antal platser	288	288	288	276
Hemtjänst, antal personer	718	705	687	685
Ekonomiskt bistånd, antal hushåll	412	419	390	368
Genomsnittlig kostnad per hushåll	65,4	66,4	56,7	57,6
Hem för vård eller boende				
Placerade barn och unga, antal	102	116	92	-
Placerade vuxna, antal	26	28	26	-
Bostäder till funktionsnedsatta	127	122	115	107
Daglig verksamhet, antal personer	121	117	113	132

Utvecklar och bygger ut elnätet

2019 var ett kraftfullt år för Härryda Energi med rekordhög resultat i både säker elleverans och hög kundnöjdhet. Antalet elhandelskunder har ökat under året och är nu 4 942. Bolaget har under året genomfört planerade åtgärder och det ekonomiska resultatet blev något bättre än beräknat.

Årets viktigaste händelser

Vädersäkrings- och kvalitetsprojekt har genomförts i Hyltan, Benareby och Näset, där nya elkablar har grävts ner och nya stationer med fjärrstyrningsutrustning har installerats. Vi har fortsatt utbyggnaden av elnätet i bland annat Landvetter Airport city och Mölnlycke fabriker, för att kunna ansluta nya kunder. En ny transformator har installerats i fördelningsstationen Örtjärn. Utrustning för fjärrstyrning och feldetektering har installerats i flera nätstationer för att minska avbrottsstider. Projekt för att byta ut elmätare hos samtliga kunder under 2019–2020 har påbörjats, där cirka en tredjedel av mätarna har bytts ut. Antal elhandelskunder har ökat stadigt under året till 4 942 stycken.

Måluppfyllelse

Härryda Energi har genomfört de åtgärder som planerades i budgeten och uppnått de uppsatta målen.

Ekonomi

Resultatet före bokslutsdispositioner uppgår till 24,9 mnkr, vilket är 7 mnkr bättre än budgeterat. Den positiva avvikelser jämfört med budget beror till stor del på en bokföringsmässig

Siffror i sammandrag, mnkr	2019	2018
Summa intäkter	122,9	125,2
Summa kostnader	95,2	97,9
Resultat före bokslutsdispositioner	24,9	24,3
Balansomslutning	509	484
Soliditet, procent	32	30
Ägarandel, procent	100	100
Antal årsarbetare	33	32

Uppdragsbeskrivning

Härryda Energi är ett helägt kommunalt bolag som har till uppgift att distribuera ledningsbunden energi inom kommunens område. Uppdraget tillåter även att tillhandahålla elförsäljning, vilket sker i dotterbolaget Härryda Energi Elhandel AB.

justering på 3 mnkr, högre omsättning, mindre nätförluster och lägre regionnätskostnader är budgeterat. Resultat efter bokslutsdispositioner är 3,7 mnkr.

Investeringarna blev 31,8 mnkr, vilket är 11,6 mnkr lägre än budget. Anledningen är främst en lägre takt i bytet av elmätare än budgeterat samt att ombyggnationen av Hindås station blivit senarelagd. Elhandels omsättning är 2,6 mnkr vilket är en ökning med 0,9 mnkr jämför med 2018.

Framtiden

Framtiden kommer att präglas av fortsatt ombyggnad och modernisering av elnätet. Elnätet behöver byggas om i vissa områden för att klara det ökande behovet. Under 2020 kommer vädersäkring och kvalitetsprojekt genomföras i Flahall och Stora Härsjön. Utbyggnad av elnätet fortsätter för att ansluta nya kunder i bland annat i Landvetter centrum och Idrottsvägen i Mölnlycke. Projektering av fortsatta 40kV-linjer i Landvetter och Mölnlycke pågår och planeras att genomföras under 2022–2024. Dessa linjer är nödvändiga för att möjliggöra den fortsatta expansionen i kommunen. Projektet med att byta ut elmätare hos samtliga kunder kommer att slutföras under 2020. ■

Renoveringen av Säteriets bostadsområde prisas

Efterfrågan på bostäder är fortsatt stor. I Säteriets bostadsområde i Mölnlycke fortsätter den varsamma renoveringen och området växer med nya bostäder.

Årets viktigaste händelser

Renoveringen av bostadsområdet Säteriet utnämndes till "Årets renoveringsprojekt" av Sveriges Allmännyttas. Den varsamma renoveringen har utgått från de boendes behov och bevarandet av arkitektoniska detaljer lyftes fram i motiveringen. 176 lägenheter renoverades under året och gårdsmiljön är klar på ytterligare en etapp. Nyproduktionen med två hus i kvarteret Tallspinnaren har en beräknad inflyttning andra halvåret 2020. Intresset har varit stort för området och för Sagoparken, som utvecklats i nära dialog med skola, förskola, föreningar och de boende i Säteriet och många besök är inplanerade framöver.

I bostadsområdet Hulan i Lerum och Stommen i Landvetter pågår arbeten där hänsyn tagits till respektive områdes förutsättningar för att göra renoveringarna hållbara ur flera perspektiv. I början av året flyttade 31 familjer in i det miljöklassade kvarteret Kransen i Kungälv. I september gick 80 lägenheter över i Förbos ägo efter ett förvärf från Lerums kommun och det kommunägda Aspenäs Villastad AB.

Måluppfyllelse

Ett av måltalen i kundmätningen, serviceindex, sjönk från 79 till 78,3. Flera andra mätetal i kundundersökningen visar att kunderna är fortsatt nöjda med sin lägenhet och sitt område. I områden där kunder varit mindre nöjda har vi bland annat gjort förbättringar i utemiljön. Resultatet i ägarmätningen visar att tillfrågade politiker och tjänstemän i de fyra kommunerna skattar Förbo högt, 83 på en skala 1–100.

Ekonomi

Hysesförhandlingen resulterade i en höjning med 2,2 procent från 1 april. Hysesnivån för lägenheter uppgick i genomsnitt till 1 138 kronor per kvadratmeter. Resultat efter finansiella poster uppgick till 80 mnkr för perioden. Av låneportföljen har 50 procent en räntebindning på

Uppdragsbeskrivning

Förbo ägs av Härryda (42,0 %), Mölndals (27,6 %), Lerums (21,4 %) och Kungälv kommun (9,0 %). Bolaget ska främja ägarkommunernas bostadsförsörjning. Verksamheten ska bedrivas affärsmässigt och med möjlighet till boendeinflytande, förenat med ett etiskt, miljömässigt och socialt ansvarstagande. I stort sett hela beståndet är bostäder och specialbostäder.

kortare tid än ett år. Outnyttjade checkkrediter uppgick vid periodens slut till 98 mnkr. Under perioden har fastighetsunderhåll motsvarande 175 mnkr utförts och 94 mnkr har investerats i nyproduktion.

Framtiden

Förbo fortsätter att flytta fram positionerna inom områden som nyproduktion och hållbarhet.

Tempot på såväl nyproduktion som underhåll är fortsatt högt. Efterfrågan på bostäder i regionen är mycket stor och Förbos ambition är att bidra med minst 100 nya bostäder per år.

Förbos hållbarhetsarbete fortsätter vara en viktig del av verksamheten med satsningar på miljö, sociala, och ekonomiska hållbarhetsfrågor där Förbo påverkar sin omgivning som mest. ■

Förbo AB, mnkr	2019	2018
Intäkter, mnkr	502,3	485,7
Kostnader, mnkr	-422,4	-398,1
Resultat före bokslutsdisp, mnkr	80,0	87,8
Tillgångarnas värde, mnkr	3 126	2 826
Soliditet, procent	35	36
Ägarandel, procent	42	42
Antal årsarbetare	64	63

Nya samarbeten och internationell uppmärksamhet

2019 har sex byggaktörer som ska vara med och utveckla första etappen av Landvetter Södra, valts ut och bildat konsortium tillsammans med bolaget och Härryda kommun. Första etappen beräknas skapa hem för cirka 10 000 invånare, flera företag och dra många besökare. Arbetet med samverkansavtal har påbörjats.

Årets viktigaste händelser

Bolaget startade året med att utse sex strategiska konsortiepartners bland totalt 38 aktörer som skickade in intresseanmälan. Vidare tecknades det första avtalet, en avsiktsförklaring, med parterna och Härryda kommun. Avsiktsförklaringen innebär bland annat att exploatörerna betalar ett utvecklingsbidrag och en årsavgift för 2019 till Härryda kommun. Under hösten har huvudfokus varit att i projekt-, styr- och kommunikationsgrupp konkretisera samarbetet och den fysiska utvecklingen av den första etappen. Ytterligare samverkansavtal har signerats både nationellt och internationellt. Under 2019 har bolaget rekryterat en ansvarig för strategisk kommunikation och marknadsföring. Projektet har marknadsförts genom flertalet presentationer vid konferenser och delegationsresor, bland annat Mipim, Almedalen samt genom Business Sweden i Australien och Sydkorea.

Måluppfyllelse

Bolaget arbetar långsiktigt för att uppfylla de politiskt uppsatta inriktningsmål som syftar till att skapa ett attraktivt område att leva, verka och bo i.

Landvetter Södra utveckling AB, mnkr	2019	2018
Summa intäkter	3,5	0,0
Summa kostnader	-3,5	-1,3
Resultat före bokslutsdispositioner	0	-1,3
Balansomslutning	1,5	1,8
Soliditet, procent	62,0	49,0
Ägarandel, procent	100	100
Antal årsarbetare*	2	1

*Inhyrda från Härryda kommun, vd och marknadsansvarig.

Uppdragsbeskrivning

Bolagets övergripande syfte är att skapa nytta för Härryda kommun och dess invånare. För bolaget innebär det specifikt att planera och förverkliga en ny hållbar stad inom kommunen, kallad Landvetter Södra. Att etablera Landvetter Södra är av central betydelse för kommunens långsiktiga utveckling. Idén om Landvetter Södra bygger på insikten om att det nu finns en unik möjlighet att utveckla kommunen genom att bygga en hållbar stad från grunden, med plats för minst 25 000 invånare.

Ekonomi

Resultatet för bolaget är ett nollresultat enligt budget. Totala kostnader uppgår till dryga 3,5 mnkr för framdrift och utveckling av projektet Landvetter Södra. 0,7 mnkr är fysisk utveckling, huvudsakligen arbete inom ramen för planer och markutveckling. Marknad och kommunikation har kostat 1,3 mnkr och avser en kommunikatör och ytterligare insatser för marknadsföring och PR. Resterande 1,5 mnkr är overheadkostnader för vd och övriga administrativa tjänster.

Framtiden

Våren 2020 fortsätter arbetet med att ta fram ett samarbetsavtal mellan parterna. Under senare halvan av 2020 förväntas planarbetet för etapp ett att påbörjas. Projektet kommer fortsatt att presenteras och marknadsföras lokalt, regionalt, nationellt och internationellt för att öka kännedom och skapa god opinion inför kommande byggstart. ■

Kommunfullmäktige fastställde i december en strategisk plan för arbetet med Agenda 2030. Planen anger strategier för arbetet och fyra insatsområden som förvaltningen ska lägga fokus på: Fossilfri kommun 2030, fokus på psykisk hälsa, stärka den biologiska mångfalden samt öka ungas delaktighet.

Fortsatt arbete för hållbar utveckling

Härreda kommun ska bidra till hållbar utveckling genom att ta täten och vara ett föredöme i arbetet med Agenda 2030. Under 2019 genomfördes bland annat utbildningsinsatser om Agenda 2030 och en strategisk plan antogs. Psykisk hälsa och ungas delaktighet är två utpekade områden i planen. Det nya välfärdsbokslutet är ett viktigt underlag för fortsatt arbete.

Strategisk plan med fyra insatsområden

Arbetet med Agenda 2030 är ett långsiktigt prioriterat område. Fokus under året har varit att sprida kunskap om Agenda 2030, att integrera det som en del i ordinarie styrprocesser och att söka samverka med andra. Kommunfullmäktige fastställde i december en strategisk plan för arbetet med Agenda 2030. Planen anger strategier för arbetet och fyra insatsområden som förvaltningen ska lägga fokus på: fossilfri kommun 2030, psykisk hälsa, stärka den biologiska mångfalden samt öka ungas delaktighet.

För att öka kunskapen om Agenda 2030 hos invånarna har en rad kunskaphöjande insatser genomförts under året. Föreläsningar med Glokala Sverige, Ulrika Modéer och Gustav Stenbeck samt en föreställning med Emil Jensen är några exempel. Uppskattningsvis har omkring 700 personer deltagit vid dessa tillfällen.

Utbildning och informationsinsatser kring Agenda 2030 har också genomförts internt i förvaltningen för samtliga chefer och många medarbetare.

Nuläget i Härreda kommun

Under hösten har välfärds- och miljöbokslut tagits fram för att synliggöra läget i kommunen utifrån sociala och miljömässiga perspektiv. Boksluten görs vart fjärde år och innehåller aktuella data utifrån bland annat de nationella nyckeltal som Rådet för kommunala analyser (RKA) tagit fram.

Fokus på psykisk hälsa

Härreda är en kommun där hälsan generellt är god. En positiv trend kan ses på en kommunövergripande nivå inom flera områden samtidigt som det fortfarande finns skillnader i hälsa och levnadsvillkor mellan grupper utifrån bland annat kön, födelseort och orter inom kommunen.

Drygt tre av fyra ungdomar beskriver sin hälsa som ganska eller mycket bra men samtidigt rapporterar mer än varannan elev i årskurs 8 någon typ av hälsobesvär. Skillnaderna mellan pojkar och flickor är påtagliga och hälsobesvär är mer utbredda hos flickor än hos pojkar.

Även bland vuxna syns skillnader mellan män och kvinnor. 80 procent av männen och 74 procent av kvinnorna i åldern 16–84 år bedömer sin hälsa som god och andelen har ökat i båda grupperna sedan 2007. Under samma period har dock andelen kvinnor som uppger att de mår dåligt ökat från fem till sju procent. Andelen män som uppger att de mår dåligt har minskat från åtta till en procent. Problemen med lättare besvär av oro, ängslan eller ångest har ökat något hos både kvinnor och män de senaste åren.

För att möta problematiken med psykisk ohälsa har flera insatser genomförts under året. Ett exempel är YAM (Youth Aware of Mental health) där elever i årskurs 8 lär sig känna igen tidiga tecken på psykisk ohälsa. Arbetet med YAM genomfördes 2019 på fyra av sex kommunala skolor.

För att öka kunskapen kring psykisk ohälsa och suicid har flera arrangemang genomförts för kommuninvånarna. Dessutom har metodledare inom förvaltningen utbildats i Första hjälpen psykisk hälsa (MHFA). De har i sin tur genomfört utbildningar med syfte att andra medarbetare ska kunna stötta kommuninvånare som lider av psykisk ohälsa.

Rävlanda trädgård är ett annat exempel där personer som står långt ifrån arbetsmarknaden får verktyg för att återgå till arbetslivet genom trädgårdsarbete, hantverk och samtal i grupp. Under året har 16 personer deltagit i verksamheten.

Öka ungas delaktighet

45 procent av ungdomarna i årskurs 8 och 52 procent i gymnasiet år 2 vill vara med och påverka i den egna kom-

munen. Andelen har ökat sedan 2013 och det är i högre grad flickor som vill vara med och påverka. Dock är det en betydligt lägre andel som tror sig ha möjlighet att föra fram sina åsikter till beslutsfattare: 16 procent av eleverna i årskurs 8 och 20 procent av eleverna i gymnasiet år 2. Här syns stora skillnader inte bara mellan pojkar och flickor utan också skillnader mellan de olika bostadsorterna.

Mot bakgrund av att barnkonventionen blir svensk lag 2020 har bland annat 15 ungdomar utbildats till barnrättsambassadörer för att sprida kunskap, utbilda och skapa opinion kring barns rättigheter. Ett nytt ungdomsråd har bildats för att ge unga möjlighet att påverka frågor som berör dem. Eleverådsrepresentanter och eleverådsansvariga pedagoger har utbildats för att stärka och utveckla delaktighetsarbetet på skolorna.

Fossilfri kommun 2030

Härryda kommun ska tillsammans med övriga kommuner i Västra Götaland arbeta för en fossiloberoende region till 2030.

Energi

Antalet solcellsanläggningar i Härryda Energis elnätssområde har ökat från 33 stycken 2017 till 153 stycken 2019. Energi- och klimatrådgivaren som är helt finansierad från energimyndigheten, har haft 86 stycken rådgivningstillfällen och cirka 14 företagsbesök under 2019. Information kring solceller har nått cirka 200 personer.

Förvaltningen köper förnybar el och fjärrvärme. I vissa av kommunens fastigheter används fortfarande oljepannor, men arbete pågår för att fasa ut användningen av

Ekar som togs tillvara i samband med bygget av Mölhljcke fabriker blev till vackra och robusta lekredskap i Wendelsebergsparken. Här på Skogseken utmanas och inspireras barn till lek.

eldningsolja. 2019 köptes 91 kubikmeter eldningsolja, vilket innebär att oljan står för 5 procent av förvaltningens värme, en viss ökning jämfört med 2018.

Resor

66 procent av invånarna i Härryda kommun använder bil på vardagar. 18 procent av det totala antalet bilar i kommunen är miljöfordon. Över 84 procent av bostäderna inom kommunen har kollektivtrafiknära läge, vilket är en mycket hög andel i jämförelse med andra kommuner. 16 procent av invånarna åker kollektivt på vardagarna. 53 procent är nöjda med möjligheterna att använda kollektivtrafik för resor. Mest nöjda är invånare i de västra delarna av kommunen.

Tre procent av invånarna i Härryda kommun använder cykel på vardagar, en siffra som är bland de lägsta i Västsverige. 35 procent av invånarna uppger att de är nöjda med gång- och cykelvägarna i kommunen. Antalet cyklar som passerar kommunens mätpunkter har ökat med 45 procent sedan 2015.

Förvaltningens resande per medarbetare har minskat senaste åren, framförallt resandet med egen bil. Tjänsteresor med flyg inrikes har minskat med 74 procent sedan 2016, till 48 stycken 2018. 60 procent av förvaltningens egna fordon är miljöfordon. 23 procent av bränslet är helt fossilfritt genom inblandning av biogas, el och förnybar diesel.

Konsumtion och avfall

Mängden insamlat hushållsnära avfall från bostäder har minskat de senaste åren, men mängderna förblev oförändrade för 2019 jämfört med 2018: 133 kg blandat brännbart avfall samt 33 kg matavfall per invånare.

55 procent av invånarna lägger matavfall i avsett kärl, en tredjedel väljer att kompostera själva, medan 11 procent inte sorterar ut matavfall.

Avfallet från förvaltningen har minskat med 20 procent mellan 2014 och 2018 och matsvinnet har minskat med 43 procent sedan 2014. Arbetet med att minska matsvinnet fortsätter, bland annat genom att ta tillvara på livsmedel som annars skulle ha slängts. Hulebäcksgymnasiets satsning på minskat matsvinn och att ta tillvara livsmedel har inneburit att mer mat lagas från grunden, ett större utbud och fler valmöjligheter. Detta utan att kostnaderna ökat.

Stärka den biologiska mångfalden

Kulturlandskapen är viktiga för att bevara den biologiska mångfalden. Mängden jordbruksmark fortsätter att minska och utgör idag mindre än tre procent av kommunens landyta, 873 hektar. 33 procent av inköpskostnaden för kommunens livsmedel utgörs av ekologiskt producerade livsmedel, vilket främjar biologisk mångfald.

3,4 procent av kommunens totala yta är skyddad i form av naturreservat och länsstyrelsen arbetar med reservatsbildning av ytterligare två områden i kommunen. Två plantor av den fridlysta orkidén grönvit nattviol flyttades från området för Hindås nya skola till en äng i Rävlanda. Uppföljning sker 2020. Det utrotningshotade väddgök-biet har hittats i Rävlanda.

Under året har bekämpning av den invasiva arten parkslide gjorts. Många privatpersoner tipsade om invasiva arter efter medierapportering under hösten. Invasiva arter rapporteras till den nationella databasen Artportalen. ■

Drift, investering och exploatering i siffror

Här redovisas hur utfallet förhåller sig till kommunens budget som fastställts av kommunfullmäktige. Budgetavvikelser kommenteras under verksamhetsredovisning och större budgetavvikelser inom driften är sammanställda på sidan 20.

Driftredovisning, mnkr	BOKSLUT 2019					BOKSLUT 2018		
	Utfall			Budget	Avvikelse	Utfall		
	Kostnad	Intäkt	Netto	Netto	Netto	Kostnad	Intäkt	Netto
KOMMUNSTYRELSEN	899,2	731,5	167,7	219,8	52,1	836,9	629,3	207,6
Kommunledning och stödfunktioner	113,6	6,9	106,7	110,4	3,7	108,0	4,4	103,6
Ledning	38,2	0,7	37,5	34,5	-3,0	34,6	0,2	34,4
Ekonomi	17,6	0,8	16,8	18,2	1,4	17,2	0,9	16,4
Personal	25,7	2,1	23,6	26,9	3,3	24,8	1,0	23,8
Utveckling	32,1	3,3	28,8	30,9	2,1	31,4	2,3	29,1
Samhällsbyggnad	313,1	272,4	40,7	87,4	46,6	265,7	223,6	42,0
Ledning	11,6	1,7	9,8	8,1	-1,7	9,3	1,2	8,0
Miljösamordning	0,2	0,0	0,2	1,4	1,2	1,4	0,2	1,2
Miljö- och hälsoskydd	8,6	3,3	5,3	4,7	-0,6	7,9	2,8	5,1
Trafik	89,7	25,7	64,1	70,3	6,3	90,0	18,6	71,4
Mark och bostad	81,3	116,5	-35,2	0,3	35,5	46,9	88,0	-41,2
Plan och bygglov	15,4	18,9	-3,5	2,5	6,0	16,9	10,7	6,2
S:a skattefinansierad verksamhet	206,8	166,1	40,6	87,4	46,7	172,3	121,5	50,8
Avfall	36,6	34,6	2,0	0,0	-2,0	33,3	32,3	1,0
Vatten och avlopp	69,8	71,7	-1,9	0,0	1,9	60,1	69,8	-9,7
S:a avgiftsfinansierad verksamhet	106,4	106,3	0,1	0,0	-0,1	93,4	102,1	-8,8
Teknik och förvaltningsstöd	472,5	452,2	20,3	22,0	1,8	463,2	401,3	61,9
Ledning	4,6	0,0	4,6	4,1	-0,5	2,5	0,0	2,5
Service	67,6	61,7	5,9	6,9	1,1	10,1	3,4	6,6
Fastighet	225,2	223,4	1,8	2,4	0,6	213,3	212,1	1,2
Städservice	32,2	33,0	-0,8	0,8	1,6	33,5	32,4	1,1
Måltidsservice	101,7	101,2	0,5	-0,5	-1,0	98,5	93,7	4,8
IT	36,9	31,7	5,2	5,4	0,1	35,7	29,7	6,0
Säkerhet	4,3	1,3	3,0	2,9	-0,1	4,9	1,5	3,4
Mark och anläggning	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	64,8	28,4	36,5
VÄLFÄRDSNÄMND	2 412,7	471,2	1 941,5	1 919,6	-21,9	2 321,9	484,5	1 837,4
Utbildning och kultur	1 511,3	257,7	1 253,6	1 247,0	-6,6	1 425,5	256,0	1 169,5
Ledning	12,3	0,0	12,3	13,3	1,0	10,7	0,0	10,7
Förskola	346,0	46,0	300,0	304,8	4,8	355,7	46,5	309,2
Grundskola	697,0	69,0	627,9	614,7	-13,2	654,7	67,7	587,0
Gymnasium	272,3	109,1	163,2	159,7	-3,5	264,7	110,9	153,9
Vuxenutbildning	39,5	17,9	21,6	23,9	2,3	39,6	18,9	20,7

Fortsättning från föregående sida

Driftredovisning, mnkr	BOKSLUT 2019					BOKSLUT 2018		
	Utfall			Budget	Avvikelse	Utfall		
	Kostnad	Intäkt	Netto	Netto	Netto	Kostnad	Intäkt	Netto
Kultur och fritid	104,1	10,0	94,1	94,5	0,4	51,7	7,3	44,4
Utveckling, flerspråkighet	40,1	5,6	34,5	36,0	1,6	48,4	4,7	43,7
Socialtjänst	901,4	213,5	688,0	672,6	-15,3	896,3	228,4	667,9
Ledning	51,1	10,5	40,5	43,9	3,4	43,4	7,8	35,6
Vård och omsorg	295,6	101,6	194,1	195,1	1,0	295,5	111,2	184,3
Hälsa och bistånd	194,7	26,0	168,6	161,8	-6,9	169,2	23,1	146,1
Funktionsstöd	187,5	26,6	160,9	155,1	-5,8	169,5	11,3	158,3
Integration och arbetsmarknad	75,2	36,0	39,2	39,0	-0,2	99,5	65,2	34,3
Barn och familj	97,4	12,7	84,6	77,8	-6,9	119,2	9,8	109,4
SUMMA NÄMNDER	3 312,0	1 202,7	2 109,3	2 139,4	30,2	3 158,7	1 113,8	2 045,0
Politisk organisation	15,6	0,8	14,8	12,8	-2,0	12,3	0,7	11,6
Verksamhetskostnad/övrigt	0,4	53,0	-52,7	-9,2	43,5	47,8	54,6	-6,9
VERKSAMHETENS NETTOKOSTNAD	3 327,9	1 256,5	2 071,4	2 143,1	71,7	3 218,8	1 169,1	2 049,7
Interna poster	-617,6	-617,6	0,0			-554,2	-554,2	0,0
Skatter och utjämning	4,9	2 214,5	2 209,6	2 204,8	4,8	6,3	2 106,0	2 099,7
Finansnetto	32,0	4,6	-27,4	-28,9	1,5	24,2	5,3	-18,9
SUMMA ENLIGT RESULTATRÄKNING	2 747,2	2 857,9	110,7	32,8	78,0	2 695,1	2 726,1	31,0

STÖRRE INVESTERINGSPROJEKT tusen kronor

Benämning	Projektbudget	Utfall 2019		Budgetavvikelse 2019		Budgetavvikelse 2019	P= Pågående A= Avslutat	Beräknas avslutas
	Netto	Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift	Netto		
Investering förskola			1 464		1 232	1 232		
Investering grundskola			6 090		2 925	2 925		
Investering utveckling och flerspråkighet, ledning			28		452	452		
Investering gymnasium och vuxenutbildning			1 571		895	895		
Investering kultur och fritid			873		1 137	1 137		
Summa sektor för utbildning o kultur		0	10 026	0	6 641	6 641		

Sektor för utbildning och kultur

Investering förskola			1 464		1 232	1 232		
Investering grundskola			6 090		2 925	2 925		
Investering utveckling och flerspråkighet, ledning			28		452	452		
Investering gymnasium och vuxenutbildning			1 571		895	895		
Investering kultur och fritid			873		1 137	1 137		
Summa sektor för utbildning o kultur		0	10 026	0	6 641	6 641		

Sektor för socialtjänst

Summa sektor för socialtjänst		0	2 473	0	6 825	6 825		
--------------------------------------	--	----------	--------------	----------	--------------	--------------	--	--

Sektor för samhällsbyggnad

Konstruktioner av broar			8 919		773	773		
-------------------------	--	--	-------	--	-----	-----	--	--

Fortsättning från föregående sida

STÖRRE INVESTERINGSPROJEKT tusen kronor

Benämning	Projekt- budget	Utfall 2019		Budget- avvikelse 2019		Budget- avvikelse 2019	P= Pågående A= Avslutat	Beräknas avslutas
	Netto	Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift	Netto		
Mölnlycke dagvattenpark	37 000	9 627	7 225	9 627	4 889	14 517	P	2021
Reinvestering underhåll gator och vägar			4 847		2 140	2 140		
Landvetter centrum kvarter 2	7 000		4 252	131	-2 036	-1 905	P	2020
Övrigt skattefinansierat		1 338	14 479	-8 790	128 056	119 266		
Summa skattefinansierat		10 965	39 722	968	133 822	134 791		
VA-investeringar kopplade till färdiga exploateringsområden			16 155	-5 970	7 912	1 942		
Investeringar befintliga ledningar			4 415		5 585	5 585		
Nytt vattenverk Västra Nedsjön	547 000		64 537		48 152	48 152	P	2022
Byggnad återanvändning Bråta ÅVC			968		324	324	P	2021
Övrigt avgiftsfinansierat			6 616		69 717	69 717		
Summa avgiftsfinansierat		0	92 691	-5 970	131 690	125 720		
Summa sektor för samhällsbyggnad		10 965	132 413	-5 002	265 512	260 511		
Sektor för teknik och förvaltningsstöd								
Fagerhultsskolan nybyggnad	177 000		8 048		-6 108	-6 108	P	2021
Komponentutbyten fastighet (underhåll)			11 178		-6 118	-6 118		
Pixbo förskola renovering 3 avdelningar					5 000	5 000		
Utveckling Råda säteri	20 500		4 976		8 058	8 058	P	2022
Enkelt avhjälpna hinder			2 499		2 001	2 001		
Wallenstam arena	130 000		9 350		65 591	65 591	P	2021
Gymnastik- och trampolinhall			1 281		3 429	3 429		
Lokalanpassningar			3 644		311	311		
Energieffektivisering			1 106		3 117	3 117	P	2020
IT-investeringar			2 989		5 781	5 781		
Investeringar fritidsanläggningar			7 108		4 952	4 952		
Övrigt teknik och förvaltningsstöd			25 742		26 287	26 287		
Summa sektorn för teknik och förvaltningsstöd		0	77 921	0	112 301	112 301		
Kommunledning och stödfunktioner summa		0	0	0	5 255	5 255		
Totalt kommunen		10 965	222 833	-5 002	396 534	391 533		
Varav summa pågående investeringar		9 627	100 462	9 758	121 987	131 746		

Drift- och investeringsbudgetens uppbyggnad samt de för drift- och investeringsredovisningarna mest väsentliga principerna för ekonomistyrning, redovisas i ett särskilt dokument.

EXPLOATERING tusen kronor

Läs om projekten på sidan 50

EXPLOATERINGS- PROJEKT	Status ¹	Budget 2019			Utfall 2019			Avvikelse 2019	Bokslut 2019-12-31 Utgående balans		Resultatföring 2019	
		Inkomst	Utgifter	Netto	Inkomst	Utgifter	Netto		Netto	Inkomst	Utgift	Inkomst
Industrimark												
Airport City	P		1 400	1 400	0	1 273	1 273	127	0	1 357		
Björkåsen	P	1 500		-1 500	92	52	-40	-1 460	9 939	4 583		
Björrod	D		3 400	3 400	7 622	4 614	-3 008	6 408	59 537	20 271	59 555	29 672
Bårhults företagspark	P	15 000		-15 000	11 271	241	-11 030	-3 970	35 091	52 020		
Hindås industriområde	D	1 000		-1 000	1	146	145	-1 145	2 165	868	2 164	818
Mölnlyckemotet	P	10 000	11 400	1 400	0	1 393	1 393	7	0	1 393		
Mark för bostäder												
Bocköhalvön	P		1 400	1 400	0	21	21	1 379	0	21		
Björkelidsvägen	P	14 500	11 700	-2 800	5	88	83	-2 883	6 655	377		
Enebacken	S		1 400	1 400	0	0	0	1 400	16 165	12 117	16 316	12 268
Enebacken II	P				0	1 479	1 479	-1 479	0	5 061		
Hindås skola	P		6 400	6 400	0	7 282	7 282	-882	0	7 863		
Idrottsvägen	P		9 700	9 700	0	2 284	2 284	7 416	0	2 306		
Landvetters Backa	P	31 000	8 400	-22 600	17 798	7 116	-10 682	-11 918	30 863	57 512		
Landvetter centrum	P		6 400	6 400	-3 694	1 038	4 733	1 667	12 570	9 777		
Landvetter södra	P		26 000	26 000	4 800	8 531	3 731	22 269	4 912	96 191		
Roskullen Hindås	S			0	-528	-2 595	-2 066	2 066	8 548	4 834	8 548	4 834
Stenbrottet	S			0	-4 336	-11 958	-7 622	7 622	21 323	20 546	21 323	20 546
Solåsen Hindås	P			0	0	1	1	-1	14	1 451		
Säteriet, särskilt boende	P	6 000	3 400	-2 600	0	892	892	-3 492	0	907		
Valborgs kulle	P			0	0	105	105	-105	0	105		
Björrod, Alberts väg BH ³	D			0	493	658	165	-165	493	658	493	658
Säteriet, (Förbo) BH ³	D			0	528	610	82	-82	528	610	528	610
Wendelstrand (Bråta) BH ³	D			0	893	901	8	-8	893	981	893	981
Summa		79 000	91 000	12 000	34 944	24 173	-10 771	24 250	209 697	301 808	109 820	70 387
Netto										92 111		-39 434
Utgående balans										131 544		

¹ Status: Pågående=P, Slutredovisas=S, Delredovisas=D.

² Utgifter om 3 582 tkr är omförda från Enebacken till Enebacken II avseende markinköp och gata.

³ Byggherredriven detaljplan.

Begreppsförklaring för räkenskaper och ekonomisk ställning

Anläggningstillgångar

Fast och lös egendom som kommunen stadigvarande innehar, exempelvis värdepapper, fastigheter och anläggningar.

Avskrivningar

Avskrivning innebär att det bokförda värdet av en anläggningstillgång minskas. De sker enligt planmässig värdeminskning till följd av ålder och förslitning.

Avsättningar

Avsättningar är en ekonomisk förpliktelse vars belopp eller förfallotidpunkt inte är helt bestämd.

Balanskrav

Kommunsektorns balanskrav innebär att kommuner och landsting ska upprätta budgeten för nästa kalenderår så att intäkterna överstiger kostnaderna.

Balansräkningen

Visar den ekonomiska ställningen vid årets slut fördelad på tillgångar och skulder.

Driftredovisning

Redovisar utfallet av kostnader och intäkter för den löpande verksamheten under året jämfört med budget.

Eget kapital

Skillnaden mellan tillgångar och skulder, det vill säga den del som finansierats av egna resultat.

Kassaflödesanalys

Beskriver hur årets drift-, investerings- och låneverksamhet påverkar rörelsekapitalet.

Finansnetto

Skillnaden mellan finansiella intäkter och kostnader, huvudsakligen räntor.

Investeringsredovisningen

Beskriver hur investeringsutgifter under året fördelat sig på olika sektorer, jämfört med budget.

Komponentredovisning

Avskrivningstiden för en anläggningstillgång ska spegla hur tillgångars värde och/eller servicepotential successivt förbrukas. För betydande komponenter måste skillnader i förbrukning och nyttjandeperioder beaktas. Det innebär exempelvis att en fastighet delas upp i flera betydande komponenter, exempel fastighetens stomme, med olika avskrivningstider.

Koncernredovisning

En koncernredovisning är en redovisning för ett moderföretag (i detta fall Härryda kommun) och dess dotterföretag sammanställs som om dessa vore en enda ekonomisk enhet. De koncerninterna transaktionerna mellan tas bort. En koncernredovisning innehåller en förvaltningsberättelse, en balansräkning, en resultaträkning, en kassaflödesanalys samt noter.

Kortfristiga skulder

Lån och övriga skulder med en löptid på ett år eller kortare.

Likviditet

Beskriver betalningsberedskapen på kort sikt, exempelvis kassa och bankmedel.

Långfristiga skulder

Lån och övriga skulder med löptid längre än ett år.

Nettoinvestering

Investeringsutgifter minus investeringsinkomster.

Omsättningstillgångar

Tillgångar som inte är avsedda för stadigvarande bruk eller innehav är omsättningstillgångar, till exempel likvida medel och kortfristiga fordringar.

Periodisering

Fördelning av kostnader och intäkter som ska belasta det år de tillhör.

Resultaträkningen

En sammanfattning av årets kostnader och intäkter och visar årets resultat.

Skatteintäktsutveckling

Utveckling av skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning

Självfinansieringsgraden

Visar hur mycket av årets investeringar som finansieras med egna medel.

Soliditeten

Avspeglar kommunens finansiella styrka på lång sikt. Soliditeten är eget kapital satt i relation till de totala tillgångarna.

HÄRRYDA
KOMMUN

2020-03-06

Revisorerna i Härryda kommun

Till

Fullmäktige i Härryda kommun

Revisionsberättelse för år 2019

Vi, av kommunfullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse, nämnder och beredning samt genom utsedda lekmanrevisorer den verksamhet som bedrivits i kommunens företag.

Styrelse, nämnder och beredning ansvarar för att verksamheten bedrivs enligt gällande mål, beslut och riktlinjer samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll i verksamheten samt för återredovisning till kommunfullmäktige.

Revisorerna ansvarar för att granska verksamhet, intern kontroll och räkenskaper samt att pröva om verksamheten bedrivits enligt kommunfullmäktiges uppdrag och mål samt de lagar och föreskrifter som gäller för verksamheten.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, god revisionssed i kommunal verksamhet samt kommunens revisionsreglemente. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

Kommunrevisionen noterar att välfärdsnämnden redovisar negativt ekonomiskt resultat för 2019. Nämnden har under året beslutat om besparingsåtgärder men dessa har ännu inte fått full effekt. Revisionen noterar att nämndens underskott minskat under den senare delen av 2019. Revisionen ser det som väsentligt att åtgärder fortsatt vidtas för att säkerställa budget i balans. Revisionen ämnar under 2020 fortsatt att följa nämndens arbete med att nå en budget i balans.

Kommunrevisionen noterar också resultatet från genomförd granskning av inköp och upphandling. Granskningen visade på ett antal brister i kommunens inköp- och upphandlingsarbete. Bland annat gjordes bedömningen att kommunstyrelsen inte har säkerställt att inköp genomförs i enlighet med lagen om offentlig upphandling. Revisionen ser det som väsentligt att åtgärder skyndsamt vidtas för att säkerställa efterlevnad av lagen om offentlig upphandling, liksom för att åtgärda övriga ställda rekommendationer.

Vi bedömer sammantaget att styrelse, nämnder och beredning i Härryda kommun har bedrivit verksamheten på ett ändamålsenligt och från ekonomisk synpunkt tillfredsställande sätt.

Vi bedömer att räkenskaperna i allt väsentligt är rättvisande, med undantag för att även pensionsförmåner intjänade före 1998 redovisas som avsättning.

1

H M W M E P W

Vi bedömer att styrelsens, nämndernas och beredningens interna kontroll har varit tillräcklig. Däremot bedömer vi, i likhet med tidigare år, att det finns utvecklingsområden vad gäller den interna kontrollen.

Vi bedömer sammantaget att resultatet enligt årsredovisningen delvis är förenligt med de finansiella och verksamhetsmässiga mål som kommunfullmäktige uppställt.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ansvarsfrihet för styrelse, nämnder och beredning samt de enskilda ledamöterna i dessa organ.

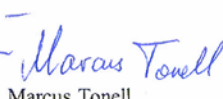
Vi tillstyrker att kommunfullmäktige godkänner kommunens årsredovisning för 2019.

Vi återoppar bifogad redogörelse.

Härryda den 6 mars 2020

Ingegerd Helén
Ordförande

Marcus Tonell
Vice ordförande

Mats Eskilsson

Christer Holmberg

Peter Wägsjö

Ing-Britt Magnusson

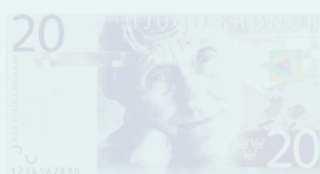

Bengt Sandén

Bilagor:

Redogörelse för revision år 2019

Form och layout:
Format
Foto:
Anna Sigvardsson
Arkitekterna Krook & Tjäder
Emmy Jonsson
Härryda Energi
Härryda kommun
Jan Kwarnmark
Markus Andersson
Kanozi Arkitekter
Liljevalls arkitekter
QPG Arkitektur
Malin-Svebo-Lindgren
Puvab/Fristad
Scandinav/Marie Linnér
Scandinav/Jörgen Wiklund
Scandinav/Peter Hoelstad
Scandinav/Stefan Isaksson
Strand AB
2020

**En kortversion av
årsredovisningen skickas ut
till alla hushåll och företag
i Härryda kommun.**

Härryda kommun | 435 80 Mölnlycke | 031-724 61 00
kommun@harryda.se
facebook.com/harrydakommun
harryda.se

